Календар на 2025 р.

Ukraińskie Pismo Podlasia

5 (195) 2024

Cena 6,00 PLN VAT 5%

NAD BUHOM I NARWOJU

www.nadbuhom.pl

НАД БУГОМ І НАРВОЮ

ISSN 1230-2759 05

9 771230 275940

eprasa.pl aac17b5325

ПІДЛЯСЬКА НАУКОВО-ЛІТЕРАТУРНА НАГОРОДА

Лавреати за 2024 р.

Підляська науково-літературна нагорода присуджується особам, які заслужені для функціонування, дослідження, творення та розвитку української культури і мови Підляшшя.

Категорія
«Художня творчість»
Елизавета Томчук

Категорія
«Самоврядна діяльність»
Микола Хроль

Публічне завдання «Підляська науково-літературна нагорода» співфінансується із фондів Підлясього воєвідства.

Podlaskie

Zadanie publiczne „Podlaska Nagroda Naukowo-Literacka" jest współfinansowane ze środków Województwa Podlaskiego.

ПЕРЕДПЛАТА – 2025 – PRENUMERATA

Річна передплата на **2025 р.** (6 номерів) на території Польщі при оплаті у **2024 р.** коштує **60,00** PLN (злотих); при оплаті у **2025 р.** — **70,00** PLN. При замовленні передплати за коротший період число номерів треба помножити через 14,00 злотих. Архівні номери – 3 зл. (один номер) + витрати на доставку. **Річна передплата** в Україну та Білорусь – 100,00 PLN. **Річна передплата** у інші держави – 40 EUR або $50,00, або їхня рівновартість (авіапошта).

Банківський рахунок видавця: Związek Ukraińców Podlasia, ul. Kryniczna 14, 17-100 Bielsk Podlaski, 41 1240 5253 1111 0000 5712 5402 (у назві платежу просимо вказати ім'я, прізвище і точну адресу для висилки та період, якого стосується платіж).

Формат номера для перерахунків з-за кордону: PKOPPLPW PL 41 1240 5253 1111 0000 5712 5402.

Вплати з-за кордону просимо виконувати лише безпосередньо на банківський рахунок. Про інші варіанти, будь ласка, заздалегідь домовляйтеся з Видавцем.

Організації, парафії та інші колективи можуть робити замовлення потрібної кількості примірників за окремою домовленістю про умови пересилки і оплати. З усіма запитаннями звертайтеся на е-адресу nadbuhom@nadbuhom.pl, номери телефонів (+48) 502 565 547 або 609 048 496, або пишіть листи на адресу Видавця.

Roczna prenumerata krajowa na **2025 r.** przy opłacie w **2024 r.** kosztuje **60,00 zł** (PLN); przy opłacie w **2025 r.** — **70,00 zł**. W przypadku prenumeraty na okres krótszy liczbę numerów należy pomnożyć przez 14,00 zł. Numery archiwalne – 3 zł (sztuka) + koszt wysyłki.

Roczna prenumerata Ukraina i Białoruś – 100,00 PLN.

Roczna prenumerata do pozostałych krajów – 40 EUR lub 50 USD (poczta lotnicza).

Rachunek bankowy wydawcy: Związek Ukraińców Podlasia, ul. Kryniczna 14, 17-100 Bielsk Podlaski, 41 1240 5253 1111 0000 5712 5402 (w tytule wpłaty prosimy podać imię, nazwisko i adres, na który ma być wysłana prenumerata oraz okres, którego dotyczy wpłata).

Format rachunku bankowego dla wpłat z zagranicy: PKOPPLPW PL 41 1240 5253 1111 0000 5712 5402. Wpłat z zagranicy prosimy dokonywać wyłącznie na rachunek bankowy. Inne formy należy uzgadniać z Wydawcą.

Z pytaniami w sprawie prenumeraty indywidualnej, zamówień grupowych oraz pomocy w rozpowszechnianiu prosimy zwracać się na adres e-mail nadbuhom@nadbuhom.pl, numery telefonów (+48) 502 565 547 lub 609 048 496, a także listownie.

eprasa.pl aac17b5325

НАД БУГОМ І НАРВОЮ
NAD BUHOM I NARWOJU
№ 5 (195) 2025 ОСІНЬ — Nr 5 (195) JESIEŃ 2024

„Nad Buhom i Narwoju" to czasopismo stworzone w 1991 roku przez środowisko młodzieży ukraińskiej urodzonej na terenie pomiędzy Bugiem, Puszczą Białowieską i północnymi brzegami Narwi – adresowane do wszystkich, kto interesuje się życiem społecznym, historią i kulturą ukraińskojęzycznych mieszkańców historycznej ziemi bielskiej, drohiczyńskiej, mielnickiej i brzeskiej, znanych zresztą nie tylko pod dawnym mianem Rusinów i współczesnym Ukraińców, ale też Małorusinów, Białorusinów lub po prostu prawosławnych. ❖ «Над Бугом і Нарвою» то часопис створений 1991 року середовищем української молоді з міст і сіл поміж Бугом, Біловезькою пущею і північними берегами Нарви – видаваний для всіх, хто тут проживає й цікавиться суспільним життям, історією і культурними справами україномовного населення.

Утретє удостоїли Підляською науково-літературною нагородою

Можна вже, мабуть, стверджувати, що в ритм життя українського середовища Підляшшя як постійний елемент вписується Підляська науково-літературна нагорода. Ця форма вшанування людей, які відіграють важливу роль у функціонуванні, збереженні, дослідженні та розвитку української культури та мови Підляшшя, не тільки оправдала себе, але здається вже необхідною для будування простору українського життя регіону над Бугом і Нарвою.

Ідея створення такої української підляської нагороди з'явилася ще навесні 2021 р., коли в Підляському науковому інституті готували проєкт для отримання дотації Національного інституту свободи. Формально Нагорода була заснована навесні 2022 р. Підляським науковим інститутом та Союзом українців Підляшшя, коли можна було практично реалізувати ідею Нагороди після отримання дотації на реалізацію публічного завдання «Промоція української мови та культури Підляшшя», яке фінансувалося Національним інститутом свободи – Центром розвитку громадянського суспільства в рамках Урядової програми Фонд громадських ініціатив NOWEFIO на 2021-2030 роки.

Протягом двох перших років – 2022 та 2023 – Нагорода була присуджена восьми чільним постатям українського життя Підляшшя у чотирьох категоріях: «Літературна творчість», «Наукова діяльність», «Популярно-наукова діяльність», «Публіцистична творчість». Були нею тоді нагороджені: бл. пам. Іван Киризюк, д-р Микола Рощенко, Юрій Плева, Євген Рижик, Євгенія Жабінська, проф. Василь Назарук, д-р Мирослав Степанюк та Юрій Місіюк.

У 2024 р. над Нагородою зависла небезпека, оскільки спочатку не вдавалося знайти фінансування, а це необхідно, оскільки прийнято принцип, що Нагорода має не лише символічний, але також матеріальний і фінансовий вимір – лавреати поруч зі статуеткою Нагороди і Грамо-

ЗМІСТ НОМЕРА ❖ SPIS TREŚCI

Г. Купріянович, *Утретє удостоїли Підляською науково-літературною нагородою* 1
Лавреати Підляської науково-літературної нагороди за 2024 рік 3
Ре-Д., *«Над Бугом і Нарвою» з медаллю «Сторож пам'яті»* 5
Г. Купріянович, *Скорботні відзначення з нагоди 80-х роковин депортації українського населення з Польщі до Радянського Союзу* 6
Ре-Д., *Freedom is not free — Свобода не безкоштовна* 7
Bielszczanin, *Zbrodnia wojenna z bielskim kontekstem* 8
L. Łabowicz, *Wieści nie tylko z podlaskich miast i wsi* 9
J. Hawryluk, *Przyszli Sowieci/Ruscy — radość, odeszli — radość jeszcze większa!* 14
L. Łabowicz, *«Хоч би й за вола, аби дїʼвкою не била»… Весиʼлє в Курашеві (V)* 16
ЮГ, *У наших друзів і знайомих в Україні сущих. «Ти або в ЗСУ, або для ЗСУ!»* 19
Ł. Ch., *Hannibal i Scypion Ruski* 21
Ł. Ch., *Wiarygodny portret księcia Konstantyna Ostrogskiego* 21
Re-D., *Pomnik książąt Ostrogskich* 22
J. H., *Obraz prawosławnej sieci parafialnej nad Bugiem i Narwią u schyłku XIX w. Dubiny* 26
J. Plewa, *Jak do Szostakowa przyszła sowiecka polityka i jakie szkody wyrządziła (Na podstawie wspomnień mieszkańców)* 29
J. H., *Nowe Berezowo i Czyżyki na mapie z końca XVIII w.* 32
Д. Мартинюк, *Життя моїх дідів-прадідів* 35
A. Kulgawczuk, *Impresje ze strefy nadgranicznej* 36
Praktycznyj słownyczok dla słuchajuczych i czytajuczych. Litera D 37
(ред.), *З організованого життя над Бугом і Нарвою* 40

НАША ОБКЛАДИНКА

Стор. I і IV: Портрет українки у осінньому антуражі околиці села Збуч. Медаль «Сторож пам'яті», якою нагороджена була редакція нашого журналу, а також (с. IV) вид на кам'яну вежу XIII ст. у Стовп'ї, що неподалік Холма – саме вона послужила за «модель» для автора дизайну медалі. **Стор. III:** Культурна спадщина села Чижики. Фото Ю. Гаврилюка

eprasa.pl aac17b5325

тою, дістають також матеріальну нагороду вартості 4 тисяч злотих. Тут вирішальним було особливе заангажування і детермінація голови Ревізійної комісії Підляського наукового інституту та заступника голови Союзу українців Підляшшя д-ра Андрія Артем'юка. Відтак проблему фінансування вдалося вирішити завдяки цьому, що публічне завдання «Підляська науково-літературна нагорода» дістало в 2024 р. фінансування із фондів Підляського воєводства. Це дозволило продовжити в цьому році присудження нагороди українського середовища Підляшшя у первісно задуманій формі.

У 2024 р. вирішено також поширити діапазон категорій, у яких може присуджуватися Нагорода. Адже особи заслужені для української мови і культури Підляшшя діють у дуже різноманітних сферах. Крім чотирьох встановлених раніше категорій, розглядали можливість появи нових, наприклад таких як: Художня творчість, Організаційна діяльність, Освітня діяльність, Діяльність у сфері місцевого самоврядування або й інші. Рішення про обрання категорії, у яких будуть присвоєні Нагороди, чи встановлення нових залишено за Капітулою.

Саме Капітула традиційно присуджує Нагороду. У її склад входять особи, заангажовані у діяльність задля збереження та розвитку української мови і культури Підляшшя, вказані управами суб'єктів, що заснували Нагороду, тобто Підляського наукового інституту та Союзу українців Підляшшя. В 2024 р. у складі Капітули були: д-р Андрій Артем'юк, проф. Василь Крупич, д-р Григорій Купріянович і д-р Мирослав Степанюк. Капітула в такому складі почала роботу ще в червні 2024 р. і зібралася на трьох засіданнях. На останньому, 4 вересня 2024 р., прийняла рішення про присудження Підляської науково-літературної нагороди за 2024 рік, а також проголосила це на прес-конференції.

Рішенням Капітули цього року Нагорода була присуджена у двох нових категоріях: «Художня творчість» та «Самоврядна діяльність». Її лавреатами в 2024 р. стали особи, значення яких для українського життя Підляшшя важко переоцінити. Лавреаткою Підляської науково-літературної нагороди за 2024 рік у категорії «Художня творчість» стала Єлизавета Томчук, засновниця та багаторічна керівниця українських мистецьких колективів на Підляшші, вчителька української мови та музики, аніматорка українського культурного життя в регіоні. Лавреатом Підляської науково-літературної нагороди за 2024 рік у категорії «Самоврядна діяльність» став д-р Микола Хроль, ветеринар, діяч місцевого самоврядування, один із лідерів українського життя на Північному Підляшші. Відтак так склалося, що лавреатами цьогорічної Нагороди стали дві особи, які більшість свого життя зв'язали з Більськом і відіграють в житті цього міста важливу роль. Водночас Нагорода засвідчила загальнопідляський характер, адже лавреати родом із двох частин регіону – д-р Микола Хроль уродженець Парослі над Бугом біля Яблочинського монастиря на Південному Підляшші, а Єлизавета Томчук родом із села Кнориди між Ботьками та Більськом на Північному Підляшші.

Інформація про Підляську науково-літературну нагороду, про процес її присудження та лавдації на честь лавреатів з цікавими фотографіями з їхнього життя та діяльності поміщені на веб-сайті Підляського наукового інституту: www.pninstytut.org

Поволі Підляська науково-літературна нагорода створює своєрідний пантеон українського середовища Підляшшя. Серед її лавреатів вже десять осіб заслужених для функціонування, збереження, дослідження чи розвитку української культури та мови Підляшшя. Всі вони записалися в історії нашого буття на Підляшші протягом минулих кількадесяти років, а може точніше: всі вони будували наше життя, творили історію українського буття над Бугом і Нарвою…

Григорій КУПРІЯНОВИЧ

Фото Ю. Гаврилюка

eprasa.pl aac17b5325

ПІДЛЯСЬКА НАУКОВО-ЛІТЕРАТУРНА НАГОРОДА

Лавреати Підляської науково-літературної нагороди за 2024 рік

Категорія «Художня творчість»
ЄЛИЗАВЕТА ТОМЧУК

Єлизавета Томчук – засновниця та багаторічна керівниця українських мистецьких колективів на Підляшші, вчителька української мови та музики, аніматорка українського культурного життя в регіоні. Є засновницею і художнім керівником Українського ансамблю пісні і танцю «Ранок», який став культурною візитівкою українського середовища Підляшшя та міста Більськ і є лауреатом багатьох премій і фестивалів у Польщі та за кордоном. Заснований у 1995 р. під опікою Союзу українців Підляшшя ансамбль, який нині діє також при Більському будинку культури, є важливою українською культурною інституцією Підляшшя, яка вже понад чверть століття виховує дітей та молодь в дусі любові та поваги до рідної культури – мови, пісень і танців предків. Є. Томчук керує також з 1995 р. українським фольклорним ансамблем «Родина» в Дуб'яжині та українським дитячим гуртом «Сонечко», який діє при Дитячому садочку № 9 «Лісова поляна» в Більську. У 1990-1995 рр. вона співала в одному з найвидатніших українських ансамблів традиційної музики «Горина» в Інституті культури в Рівному. Також співала в українському підляському вокально-інструментальному гурті «Яр». Є авторкою або редакторкою кількох видань: «Рогульки Підляшшя у записах Єлизавети Рижик» (Рівне 1994), «Колядки. Підляшшя, Волинь, Полісся, Україна» (Більськ Підляський 2001), «Zaspiwajmo pisniu wesełeńku – ukraińskie pieśni z Podlasia» (Більськ Підляський 2001), авторка нотних записів у книзі «Котилася торба з високого горба. Дитячий фольклор з Підляшшя» (Більськ Підляський 2011). Вона також є автором статей про фольклор і музичну культуру Підляшшя (зокрема у томі «Холмщина і Підляшшя. Історико-етнографічне дослідження», Київ 1997). Проводила етнографічні дослідження на Північному Підляшші. Вона підготувала кілька дисків, записаних ансамблями, якими керує. Була художнім керівником та організатором багатьох фестивалів української культури та пісенних конкурсів на Підляшші, зокрема Фестивалів української культури на Підляшші «Підляська осінь», найбільших мистецьких заходів на відкритому повітрі в регіоні – фестивалю «На Івана, на Купала» у Дубичах Церковних, Конкурсів української пісні «З підляської криниці», Воєводського декламаційного конкурсу «Українське слово».

Єлизавета Томчук походить із села Кнориди, що поблизу Більська на Підляшші. Змалку її виховували в плеканні та повазі до рідних традицій, культури та мови. Випускниця Інституту культури в Рівному (Україна), який був майстернею видатних знавців українського фольклору та музичних традицій. Після закінчення навчання та одруження поселилася в Більську. З 1995 р. вчителька української мови в Початковій школі № 4 ім. Адама Міцкевича в Більську та в Дитячому садку № 9 «Лісова поляна» в Більську, також викладає музику. Від кількох років вона знову живе в Кноридах з чоловіком, донькою та сином. Від тридцяти років є одним із лідерів Союзу українців Підляшшя, з 1996 р. є членом Головної Ради СУП, тривалий час була членом Головної управи, зокрема секретарем СУП. З 2017 р. також є членом Ревізійної комісії Підляського наукового інституту. За культурну та освітню діяльність неодноразово відзначалась і нагороджувалася. Вона отримала, зокрема: Бронзовий, срібний і золотий хрест заслуги, медаль Комісії народної освіти, численні нагороди і відзнаки, в тому числі Знак заслуженого діяча культури, Почесний знак «Заслужений для польської культури» та «Заслужений діяч мистецтв України» .

Єлизавета Томчук є однією з ключових постатей українського культурного життя Північного Підляшшя. Має чудову музичну майстерність та глибоке знання фольклору і музичних традицій Підляшшя на загальноукраїнському тлі. Майже тридцять років керує українськими художніми ансамблями на Підляшші та анімує українське культурне життя регіону. Вона виховала багато поколінь дітей та молоді в любові до рідної культури, мови, пісні. Усе своє професійне та громадське життя присвятила діяльності, спрямованій на збереження, дослідження та розвиток української культури Підляшшя.

eprasa.pl aac17b5325

ПІДЛЯСЬКА НАУКОВО-ЛІТЕРАТУРНА НАГОРОДА

Лавреати Підляської науково-літературної нагороди за 2024 рік

Категорія «Самоврядна діяльність»
МИКОЛА ХРОЛЬ

Микола Хроль – ветеринар, діяч місцевого самоврядування, один із лідерів українського життя на Північному Підляшші. Людина з великим авторитетом серед мешканців Більська та Більського повіту. Заангажувався в діяльність місцевого самоврядування вже на початку 90-х років XX ст., коли воно відродилося в Польщі. Був одним із чільних представників українського середовища Більська в політичному житті міста. У перших демократичних самоврядних виборах у 1990 р. став радним Ради Міста Більськ зі списку Русько-Українського виборчого комітету міста Більськ Підляський. Згодом був обраний радним Ради Міста Більськ також у 1998 та 2002 рр. Був членом різних комісій Міської ради, а також Громадської житлової комісії міста Більськ. Як представник українського середовища Більська у 1998-2002 рр. був заступником голови Міської ради в Більську. Як людина зі сформованою українською національною ідентичністю дуже заангажувався в громадському, культурному, освітньому та політичному вимірах українського руху на Північному Підляшші, який в 90-х роках динамічно розвивався. Став одним із лідерів української громадськості Підляшшя. У 2000-2005 роках був заступником голови Союзу українців Підляшшя, найбільшої української організації в регіоні. У 2005-2015 рр. був членом Головної ради СУП.

Микола Хроль родом з Південного Підляшшя, з села Паросля біля Яблочина над Бугом, де знаходиться відомий Св.-Онуфрієвський православний монастир. Його родина від поколінь дуже зв'язана з Яблочинським монастирем і Православною Церквою: брат діда Трофим був православним священиком на сусідньому Поліссі, а його син Леонід був священиком у Франції. М. Хроль народився в 1942 р. В 1947 р. в рамках акції «Вісла» разом з батьками депортований з рідних земель в околиці міста Члухів у Кошалінському. Їхня хата стала осідком неофіційної православної парафії, яка почала діяти біля 1950-1951 р. Родина Хролів була однією з перших, які вернулися з виселення на рідні землі влітку 1954 р., хоч перша спроба повернення не вдалася, оскільки повертаючих завернула міліція. Закінчив Загальноосвітній ліцей ім. Ю. І. Крашевського в Білій Підляській, де жив в інтернаті. Випускник ветеринарії у Вищій рільничій школі в Люблині. Під час студій ангажувався в діяльність українського православного середовища Люблина, якого життя було зосереджене в православній церкві Преображення Господнього та в домівці Українського суспільно-культурного товариства. Після одруження та закінчення студій, в 1966 р. переїхав до Більська, де живе по сьогоднішній день. Має дві доньки та внуків. З 1966 р. працював лікарем-ветеринаром у державній ветеринарній клініці в Більську. У 1974-1977 роках був на докторських студіях у Вищій школі сільського господарства у Варшаві. Докторську дисертацію, на тему «Лікування та профілактика трихофітози худоби», захистив у січні 1978 р. В державній лічниці працював до 1990 р., з короткими перервами в 1984 та 1987-88 рр., коли виїжджав до США, де працював також у ветеринарійній лічниці. У 1990 р. створив власну лічницю у селі Храболи, неподалік Більська, ставши першим лікарем ветеринарії в цілому воєводстві, який почав приватну ветеринарну практику. Після кількох років створив другу лічницю в Більську. Через короткий час, від 1993 до 1995 р., мав також ветеринарійну гуртівню. Добре оснащена лічниця в Більську стала найбільшим в околиці ветеринарним закладом.

Микола Хроль – одна із найвідоміших і найавторитетніших постатей українського середовища Підляшшя. Представник покоління українців Південного Підляшшя, яке мало травматичний досвід депортації під час акції «Вісла», проте зберегло свою українську ідентичність та прив'язаність до Православної Церкви. Відіграв вагому роль у розвитку ветеринарної справи на Більщині в період суспільно-економічної трансформації. Став одним із політичних лідерів українського середовища Північного Підляшшя в місцевому самоврядуванні наприкінці XX та на початку XXI століть. Відіграв важливу роль у розвитку українського життя на Підляшші зламу тисячоліть.

eprasa.pl aac17b5325

«Над Бугом і Нарвою» з медаллю «Сторож пам'яті»

Фото Ярослав Вуйцик

Редакція Українського часопису Підляшшя «Над Бугом і Нарвою» отримала виняткову нагороду. Це медаль «Сторож пам'яті», яку признало Українське історичне товариство у Польщі. Нагорода є визнанням заслуг на ниві відродження і збереження історичної пам'яті про Рідні Землі українців у Польщі.

Почесна медаль Українського історичного товариства в Польщі «Сторож пам'яті» заснована у 2018 році, щоб відзначити людей, які зробили особливий внесок і роблять свій внесок у збереження пам'яті про минуле українського населення на території сучасної Польщі. Дизайн пам'ятної медалі підготував Андрій Полянський.

Починаючи з 2019 року, такою відзнакою Товариство нагороджує кілька осіб на рік, обраних із числа авторів наукових і науково-популярних публікацій, громадських діячів, як пов'язаних з організаціями та об'єднаннями, так і безпартійних, освітніх діячів, молодіжних педагогів, письменників і поетів, вчителів, журналістів, представників місцевого самоврядування, чиновників, депутатів, бізнесменів, духовенства та ін.

У 2024 році медалями нагороджені: Юрій Макар з Чернівців – історик родом з Холмщини, редакція журналу «Над Бугом і Нарвою» та редакція журналу «Ватра». Церемонія вручення медалі відбулася 14 вересня у Народному домі в Перемишлі під час наукової конференції «Українці та їхні сусіди протягом століть: політика, економіка, релігія, культура та побут», якої організатором було Українське історичне товариство.

Нагородну лавдацію зачитав проф. Роман Висоцький. Від імені нашого журналу медаль прийняв головний редактор Юрій Гаврилюк.

Ре-Д.

Нагородна лавдація

«Усякого своя доля і свій шлях широкий»! Серед тих, які збагнули смисл слів Кобзаря, безумовно редакційний колектив часопису «Над Бугом і Нарвою». Саме тому, сьогодні, маємо честь, приємність та гордість передати на руки його очільника Юрія Гаврилюка медаль «Сторож пам'яті».

Якщо час одного покоління 25-30 років, тоді часопис «Над Бугом і Нарвою» є дороговказом для другого вже покоління українців Підляшшя та одночасно осередком національного знання підляшуків. Від 33 років журнал ефективно зберігає, документує й одночасно привертає та популяризує пам'ять про минуле і сучасне підляшуків. Завдяки ньому українці поза Підляшшям сущі знають про поточні події та минуле земляків з північно-західного клаптика землі, на якому досі проживає корінне населення, яке попри долі зберегло, в локальних варіантах, свою українську мову, обряди, культуру, віру. Не забуваймо, що кропітка праця редакційної колегії «Над Бугом і Нарвою» стала підтримкою для українського життя Берестейщини і Полісся та історичних традицій холмщаків. Протягом 33 років існування редакційної колегії часопису вона неодноразово міняла склад. Як перший її очолював д-р Микола Рощенко, співучасник відродження українського культурного життя та УСКТ у північнопідляських Кліщелях у 50-х роках XX ст. Згадуючи про початки, не слід пригадати про spiritus movens часопису – д-р Григорія Купріяновича, який цілеспрямовано посунувся в тіні, хоча саме на ньому тривалий час спиралася робота редакції. Згодом, короткий період редакцією керували Юрій Трачук, Катерина Внучко, Іван Хващевський. Проте найдовше редакційну колегію часопису очолює нинішній редактор Юрій Гаврилюк. На його плечах неодноразово спочивало редакційне навантаження, від мериторичної, через адміністративну й організаційну до коректорської роботи. Він добре відомий членам української громади в Польщі, як історик Підляшшя та поет, людина, що чимало внесла у розвиток інтелектуального життя Підляшшя та відбудову історичної пам'яті його мешканців. Довкола видаваного в Більську на Підляшші часопису завжди збирався гурт людей – представників різних поколінь сучасної української інтелектуальної еліти регіону. З редакцією довгі роки зв'язані були Іван Киризюк, Євген Рижик, Славомир Савчук, Юрій Висоцький, Іван Бакунович, Христина Костевич, Андрій Давидюк, Мирослав Степанюк, Єлизавета Томчук та чимало інших людей. Зараз, крім Юрія Гаврилюка, редакційний колектив це Людмила Лабович, д-р Андрій Єкатеринчук, Анна Паб'ян, Юрій Плева, Вікторія Гаць. Вичислені та незгадані члени, всі вони співавтори обличчя часопису «Над Бугом і Нарвою». Без їхньої самопосвяти та праці не закріпилась би історична пам'ять про Підляшшя. Адже колектив очолений головним редактором Юрієм Гаврилюком є саме «сторожем» невіддільної частини нашої історичної пам'яті.

Віддаємо їм належне, висловлюючи подяку за кропітку роботу та просивши прийняти медаль, як ознаку нашої їм пошани.

Перемишль, 14 вересня 2024 р.

eprasa.pl aac17b5325

Скорботні відзначення з нагоди 80-х роковин депортації українського населення з Польщі до Радянського Союзу

8 вересня 2024 р. відбулися в Любліні скорботні відзначення з нагоди 80-х роковин депортації українського населення з Республіки Польща до Української Радянської Соціалістичної Республіки у 1944-1946 рр. Були це одні із нечисленних у Польщі нагадувань цієї вагомої історичної події, яка радикально змінила етнічний склад регіонів, що після Другої світової війни стали прикордонними територіями Польщі на сході, при кордоні з СРСР. У результаті цієї події відбулося переселення чи, точніше, переважно депортація, етнічно українського населення з Південного Підляшшя, Холмщини, Надсяння, Бойківщини та Лемківщини. Загалом у 1944-1946 роках з цих територій було переселено до УРСР понад 480 тис. осіб.

Люблинські скорботні урочистості з нагоди 80-х роковин депортації українського населення відбулися в Православній Парафії свт. Петра (Могили) в Любліні. Урочистості почалися Божественною Літургією та заупокійною литією у парафіяльній церкві, за якими молитовно згадали жертви депортації українського населення в 1944-1946 рр. Богослужіння совершав настоятель парафії о. прот. д-р Андрій Конахович.

Друга частина відзначень відбулася в прицерковній світлиці. Захід почали настоятель парафії о. прот. д-р А. Конахович та – як голова Українського Товариства – автор цих рядків, наголошуючи на значенні депортацій 1944-1946 рр. для ситуації Православної Церкви та української мови і культури на територіях охоплених депортаціями.

Згодом відбулася лекція в рамках циклу «Люблинські читання», який Українське Товариство проводить з 2018 р. Під час заходу український історик, народжений у Рівному, а зараз проживаючий у Любліні, д-р Андрій Боровик зачитав лекцію «Переселення українців з Польщі до УРСР в 1944–1946 роках (до 80-річчя початку депортаційної акції)». Варто відзначити, що дослідник є також нащадком українців депортованих з Холмщини до Радянського Союзу саме в той час – надало це доповіді також особистий, емоційний характер.

У своїй доповіді д-р А. Боровик показав події 1944-1946 рр. на широкому фоні депортаційних та переселенських акцій українського населення з цих територій протягом першої половини XX ст., яких в той період було багато. Дослідник детально представив генезис, перебіг та наслідки виселень українського населення Південного Підляшшя, Холмщини, Надсяння, Бойківщини та Лемківщини 1944-1946 рр., а також функціонування депортованих «забужанців» на території Радянського Союзу.

Варто відзначити, що у люблинських скорботних відзначеннях взяло участь кількох нащадків осіб депортованих у 1944-1946 рр. з території Холмщини, які живуть у Любліні. Термін відзначень не був випадковим, адже наступного дня випадала 80-а річниця підписання договору між Польським Комітетом Національного Визволення та «урядом» Української РСР про обмін населенням від 9 вересня 1944 р., який був формальною основою для переселень.

Організаторами скорботного заходу були: Українське Товариство, Православна парафія свт. Петра (Могили) в Любліні, Люблинський інститут православної культури, Інститут розвитку освіти і науки «Знання».

Григорій КУПРІЯНОВИЧ
Фото Марія та Григорій Купріяновичі

eprasa.pl aac17b5325

Freedom is not free — Свобода не безкоштовна

Цього року громадяни України та всі у світі, хто серцем, словом і ділом з ними, відзначили 33 День Незалежності, при чому вже третій раз в умовах повномасштабної війни. До речі, російське вторгнення почалось 24 лютого 2022 року, отже, точно в половині між 30 та 31 роковинами. Те, що 30 День Незалежності не став на вулицях Києва останнім – заслуга Збройних Сил України та всіх інших служб і формувань, які зі зброєю в руках стримують та нищать загарбників. Часто-густо це коштом здоров'я та життя, адже, як каже ідіома, широко використовувана у Америці з метою висловлення вдячності військовим за захист громадянських прав і свобод, «Freedom is not free» – немає свободи дармо. Але будь-яка жертва не надармо, у тому числі й зусилля покоління, яке боролось за українську державність у 1917-1921 роках та яке, вже як ветерани, жило та спочило також в містах і селах, що поміж Бугом і Нарвою. Згадаймо тут, зокрема, Гайнівку і Дубини, в яких у 1931 році станув на могилках пам'ятний знак «Борцям за Україну» та Кліщелі. Інші пам'ятні знаки та просто могили борців – у Варшаві, Люблині, Перемишлі-Пикуличах, Ланцуті, Кракові, Каліші, Александрові-Куявському тощо.

Тодішня боротьба не принесла бажаних перемог, зараз же ситуація зовсім інша, попри те, що й у цих столицях, з яких владу у Києві попереджали про вторгнення, віщували швидку українську поразку. Що ж – коли західні розвідки, які інформували політиків, справились, то тамтешні аналітики, які прогнозували політикам хід подій – повністю компрометувались. Можна сказати, що й вони стали жертвою кремлівської пропаганди про російську міць і українську слабкість. Хай ще буде на їхнє «виправдання», що з Україною, як сформованою національною державою, ніхто ще досі не воював. Надіймося, що вже й не буде та погляньмо на святкові послання окремих українських фронтових бригад.

Ре-Д.

Після вигнання окупантів з Харківщини: Воїни ЗСУ з мешканцями селища Кулиничі, де у 2022 р. від російських обстрілів постраждали житлові будинки, поліклініка та дитячий садок.

Воїни #22ОМБр – Україні!

Сьогодні – День Незалежності України!

Цей день – символ нашої свободи, сили та незламного духу. Україна – це не просто країна, це серце кожного з нас, це наші мрії, надії та прагнення до кращого майбутнього. Нехай наша земля завжди буде мирною і квітучою, нехай кожен українець відчуває гордість за свою Батьківщину, а наші серця сповнюються вірою у світле завтра. Разом ми здолаємо всі труднощі, разом ми збудуємо нашу незалежну і сильну Україну!

Перемога – за нами!

22 окрема механізована бригада

24 бригада вітає з Днем Незалежності України!

Десять років тому всі ми зрозуміли, що Незалежність – це не просто слова. Кожного дня ми виборюємо Свободу України зі зброєю в руках, знищуючи оскаженілого ворога. Ми відчули ціну Незалежності сповна, коли з'явилась загроза її втрати. Україна платить дуже високу та криваву ціну за власну Волю, але ми точно знаємо, що кожна болюча втрата не була даремною, оскільки усвідомлюємо, за що стоїмо. За кожне місто та селище, кожну родину, кожне поле, кожен спогад та кожен колосок. За Вільну, Сильну та Незалежну Українську Державу. Так є, так було, і так буде завжди.

Зі святом! Слава Україні!

24 ОМБр імені короля Данила

eprasa.pl aac17b5325

23 серпня. З Днем державного прапора України! Він завжди супроводжує холодноярців – в години радості і смутку, під час запеклих боїв і в урочисті миті. Він – на наших патчах, на техніці, у бліндажах, та найголовніше – у наших серцях. Воліємо, щоб цей прапор майорів у кожному українському населеному пункті. І воюватимемо за це, поки не виженемо з нашої землі останнього окупанта.

24 серпня. З тридцять третім Днем Незалежності, Україно! Країна вільних та незламних людей. Воюючи за тебе, ми стверджуємося як нація. Бажаємо тобі перемоги, відновлення територіальної цілісності, відродження та процвітання! Ми схиляємо голови перед тими, хто поліг у боротьбі за твою свободу.

Дякуємо усім, хто відстоює твою Незалежність!

Слава Україні!

93-тя ОМБр Холодний Яр

Zbrodnia wojenna z bielskim kontekstem

24 sierpnia w Ukrainie i wielu krajach północnej półkuli uczczono 33. rocznicę Aktu proklamacji niepodległości Ukrainy – po raz trzeci w warunkach rosyjskiej agresji na pełną skalę. Półtora miesiąca wcześniej rosyjskie siły powietrzno-kosmiczne (nazwa brzmi jak próba leczenia kompleksu niższości manią wielkości) dołożyły kolejny terrorystyczny „sukces" do swego rachunku zbrodni wobec ukraińskiej ludności cywilnej – atak rakietowy na kijowski Dziecięcy Szpital Specjalistyczny „Ochmatdyt". Jest to największa tego rodzaju placówka w Ukrainie, w której corocznie przechodzi leczenie około 20 tys. dzieci i wykonuje się blisko 10 tys. operacji. Jej historia zaczęła się w 1894 roku, gdy na koszt przedsiębiorcy i mecenasa Mikołaja Tereszczenki otwarto bezpłatny szpital dla niewykwalifikowanych robotników i ubogiej ludności. W okresie międzywojennym stał się on pierwszą siedzibą Instytutu Ochrony Macierzyństwa i Dzieciństwa (Институт охорони материнства та дитинства – stąd skrót „Охматдит"), w rozwoju którego znaczącą rolę odegrał lekarz urodzony w Bielsku – ginekolog i położnik Piotr Bujko, przez pewien czas pełniący nawet funkcję dyrektora „Ochmatdytu" (1933 r.). Placówka naukowa, obecnie nosząca nazwę Instytutu Pediatrii, Położnictwa i Ginekologii Akademii Nauk Medycznych Ukrainy, w 1961 roku została przeniesiona do nowej siedziby, ale nazwa „Ochmatdyt" w nazwie szpitala dziecięcego pozostała.

Piotr Bujko (1895-1943)

8 lipca na skutek uderzenia rosyjskiego pocisku manwrującego Ch-101 (cyrylicą X-101) – rakiety z 400-kilogramową głowicą bojową w „Ochmatdyt"-cie, gdzie przebywało 1200 osób, zginęły dwie osoby (w tym lekarz), zaś 300 zostało rannych (w tym 8 dzieci), znacznych uszkodzeń doznały też budynki szpitala, przy czym jeden z nich został zrujnowany całkowicie. Jeszcze tego samego dnia pociski państwa-terrorysty uderzyły w dwie kijowskie kliniki — zginęło 5 lekarzy i 2 pacjentów.

BIELSZCZANIN

eprasa.pl aac17b5325

Wieści nie tylko z podlaskich miast i wsi

BIAŁYSTOK. W **sierpniu** w ramach Centrum Spilno Unicef przy ul. św. Rocha w Białymstoku prowadzono zajęcia skierowane zarówno do uchodźców z Ukrainy i Białorusi, jak i do społeczności lokalnej. Była to kontynuacja dotychczasowych inicjatyw, a także 17 nowych działań w ramach rozstrzygniętego pod koniec **czerwca** konkursu „Białystok wspiera i integruje". Osoby, które były zmuszone opuścić Ukrainę z powodu rosyjskiej napaści, mogły wziąć udział w różnorodnych działaniach, takich jak: spotkania terapeutyczne, zajęcia z wolontariuszami, konsultacje z prawnikiem i psychologiem, wyjścia do kina, spotkania muzyczne w ramach projektu „Rosawa – łączy nas muzyka", warsztaty, a także półkolonie. Były to propozycje skierowane zarówno do dzieci, jak i dorosłych, a także całych rodzin.

Centrum Spilno działa w Białymstoku ze środków UNICEF od grudnia 2022 r. Już ponad półtora roku realizuje ono pomoc na rzecz uchodźców z Ukrainy, Białorusi oraz społeczności lokalnej.

KLESZCZELE. 2-4 sierpnia odbywała to najważniejsza impreza promująca Kleszczele i jego tradycje – „Dni Kleszczel". W programie trzydniowego wydarzenia były liczne propozycje kulturalne dla całych rodzin, w tym koncert z udziałem wykonawców wykonujących pieśni ukraińskie (*na foto*).

„Dni Kleszczel" rozpoczęły się Rodzinnym Biegiem Królewskim. Pierwszego dnia można było obejrzeć spektakl familijny „Sokrates w piaskownicy", a także wziąć udział w spotkaniu autorskim z fotografem Jerzym Rajeckim.

3 sierpnia w miejscowym ośrodku kultury „Hładyszka" odbyły się warsztaty ceramiczne i kulinarne, nawiązujące do tradycji lokalnych. Z wykładem o zasłużonej dla Kleszczel rodzinie Wasilewskich wystąpiła Ludmiła Kędzierska. Na zakończenie soboty odbył się koncert pokazujący wielokulturowe dziedzictwo miasteczka. Wystąpili śpiewaczka Amelia Pietroczuk, wykonująca pieśni z Podlasia, ukraiński zespół folklorystyczny „Hiłoczka" z Czeremchy, grupy folkowe „Chrust" i „Czeremszyna", a także kapela „Chłopcy z Nowoszyszek".

Ostatniego dnia imprezy **4 sierpnia** odbyły się warsztaty zielarskie, był też spacer „Szlakiem Królewskim po Kleszczelach". Na zakończenie z koncertem wystąpił Adam Strug, a chętni mogli potańczyć na potańcówce.

W trakcie imprezy swoje wyroby prezentowały członkinie Koła Gospodyń „Malwa" w Kleszczelach, które realizowały projekt „Od ziarenka przez żarenka do chleba bochenka" dofinansowany ze środków Województwa Podlaskiego.

CZEREMCHA. W **sierpniu – wrześniu** w Gminnym Ośrodku Kultury w Czeremsze były kontynuowane działania w ramach projektu „Tradycje i Transformacje", dofinansowanego ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Narodowego Centrum Kultury. EtnoPolska. Edycja 2024.

2 sierpnia chętni po raz kolejny mogli się spotkać na warsztatach ceramicznych, **3 sierpnia** – na warsztatach muralowych, a **6 sierpnia** – na warsztatach filcowania. Wspólne malowanie muralu na ścianie GOK-u (*na foto*) trwało do **10 sierpnia**.

eprasa.pl aac17b5325

16-17 sierpnia w ramach projektu „Tradycje i Transformacje” odbyły się warsztaty ikonopisania. Prowadził je ukraiński artysta mieszkający na Podlasiu Andrij Maruszeczko, absolwent Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, twórca reklam tv, założyciel i długoletni dyrektor kreatywny agencji reklamowej Ad Fabrika.

Również częścią projektu były warsztaty śpiewu ludowego prowadzone przez etnomuzykolożkę, wokalistkę i nauczycielkę Ludmyłę Wostrikową z Równego. Odbywały się one w dniach **10-11 sierpnia** oraz **14-15 września**. **16-17 września** Ludmyła Wostrikowa poprowadziła także warsztaty tańca ludowego.

W ramach projektu **23 sierpnia**, a także **20 i 27 września** po raz kolejny młodzież i dorośli mogli wziąć udział w warsztatach ceramicznych. **14 września** odbyły się warsztaty filcowania. A **5 października** – ostatnie warsztaty ikonopisania.

KLESZCZELE. 10 sierpnia odbyły się ostatnie w sezonie wakacyjnym wydarzenia w ramach projektu „Drewniane Kleszczele”. Chętni mogli wziąć udział w wycieczce etnograficznej „Śladami architektury drewnianej Kleszczel” z architektem, specjalistą od renowacji i projektowania budynków drewnianych. Jej celem było wspólne poszukiwanie i odnajdywanie pierwotnego kształtu przestrzennego drewnianego miasteczka. Uczestnicy nie tylko odkrywali historyczny układ ruralistyczny Kleszczel, ale też wyznaczali najstarsze, najbardziej reprezentatywne i najciekawsze obiekty dziedzictwa materialnego miejscowości.

Następnie z wykładem „Drewniana kapliczka – ginąca tradycja” wystąpiła etnograf Urszula Szymak-Waśkiewicz, etnograf z Podlaskiego Muzeum Kultury Ludowej. Przybliżyła ona ginącą tradycję wznoszenia przydrożnych i przydomowych kapliczek. Uczestnicy spotkania zapoznali się z wielowiekową tradycją wznoszenia obiektów małej architektury drewnianej, która stanowiła nieodłączny element krajobrazu regionu (*na foto – kapliczka słupowa na cmentarzu w Kleszczelach*).

Projekt „Drewniane Kleszczele” został dofinansowany ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury – państwowego funduszu celowego.

ORLA. 10-12 sierpnia w Orli miała miejsce pierwsza z trzech odsłon projektu „Pogranicze – pieśni i ludzie” (*na foto*). Głównym celem przedsięwzięcia jest wspieranie lokalnej tradycji muzycznej oraz inspirowanie mieszkańców do jej poznawania.

Pierwszego dnia w Gminnym Ośrodku Kultury w Orli pokazano film Jagny Knittel „Takich pieśni sobie szukam”, który powstał na poleskich wsiach w Ukrainie w 2008 r. Odbyło się także spotkanie z zespołem „Z Lasu” na temat poszukiwania dawnych pieśni, podlaskiej tradycji muzycznej, miejscowych wesel oraz śpiewaków i śpiewaczek ludowych. W spotkaniu wzięła udział Wiera Niczyporuk, znana śpiewaczka z Malinnik.

11 sierpnia przy synagodze w Orli zorganizowano warsztaty pieśni polskich i ukraińskich. Prowadziły je członkinie zespołu „Z Lasu”. Na zakończenie odbył się koncert pieśni z Polesia w wykonaniu zespołu „Z Lasu” z udziałem Wiery Niczyporuk i Walentyny Troc z zespołu „Malinki” z Malinnik.

12 sierpnia członkinie zespołu „Z Lasu” poprowadziły warsztaty dla pań ze Stowarzyszenia Super Senior.

Wydarzenia projektu „Pogranicze – pieśni i ludzie” odbywały się w Orli w połączeniu z Festiwalem Kultury Żydowskiej „Szalom. Mimo wszystko”.

Projekt dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Narodowego Centrum Kultury EtnoPolska. Edycja 2024. Jego organizatorem było Stowarzyszenie Panorama Kultur, a partnerami: Gminny Ośrodek Kultury w Orli, Fundacja EDM, Stowarzyszenie Super Senior, Kółko Rolnicze w Orli oraz Stowarzyszenie Dziedzictwo Podlasia. Kolejne odsłony projektu odbyły się: **14-15 września** w Wojsławicach (woj. lubelskie) **oraz 4-5 października** w Dołhobrodach (gm. Hanna, woj. lubelskie).

CZEREMCHA. 12-17 sierpnia w Gminnym Ośrodku Kultury w Czeremsze odbywał się Międzynarodowy Plener Malarski. Wzięli w nim udział artyści z Polski, Białorusi i Ukrainy, a także dziewczynka z Iranu. Wśród uczestników byli m.in. ukraińscy artyści Olena Sarzhenko (Олена Сарженко) i Leonid Szmatko (Леонід Шматко), którzy po wybuchu wojny w Ukrainie przyjechali na Podlasie. Rezultaty pracy artystów można było oglądać **17 sierpnia** podczas wernisażu w sali widowiskowej GOK w Czeremsze.

eprasa.pl aac17b5325

TYKOCIN. 23 sierpnia na terenie Zamku w Tykocinie odbył się finał wojewódzki 22. edycji konkursu „Nasze Kulinarne Dziedzictwo – Smaki Regionów”. Wzięło w nim udział ponad 80 produktów przygotowanych i prezentowanych przez ponad 60 producentów – kół gospodyń wiejskich, gospodarstw agroturystycznych oraz restauracji z całego województwa podlaskiego – oraz 9 zespołów dwuosobowych, które przygotowywały przystawkę lub zupę i danie główne. Celem tego wydarzenia jest ocalenie od zapomnienia starych sprawdzonych receptur w ich oryginalnej postaci.

Konkurs składał się z dwóch niezależnych kategorii: „Produkt” i „Potrawa”.

W kategorii „Produkt” członkowie komisji ocenili 64 produktów oraz 17 ubiegających się o nominację do nagrody „Perła 2024”.

Jednym z bardziej oryginalnych dań, które zdobyło uznanie jury, było połączenie kiszki ziemniaczanej z kaszanką, tradycyjnie przygotowywane w okolicach Mielnika na Nowy Rok według kalendarza juliańskiego. Zgłosiła je Krystyna Grygorczuk z Koła Gospodyń Wiejskich „Zielona Dolina” z Moszczony Królewskiej. Za „kiszkę ziemniaczaną z krwią” otrzymała ona I miejsce w kategorii „Inne produkty regionalne”.

Również pierwszą nagrodę w kategorii „Produkty regionalne pochodzenia roślinnego”, podkategoria „Przetwory owocowe” zdobyła Helena Datczuk z KGW w Moszczonie Królewskiej – za „rajską marmoladę”. Wyróżnienie w tej samej kategorii, podkategoria „Wyroby cukiernicze”, otrzymała Aneta Kraśko z KGW z Orzeszkowa za „sernik babuni z Orzeszkowa”.

W kategorii „Napoje regionalne”, podkategoria „Napoje bezalkoholowe” najsmaczniejszy okazał się „kompot z mirabelki żółtej i jabłek” Ewy Omelianowicz z KGW „Hołodzianki” w Hołodach.

Spośród 17 wyrobów ubiegających się o nominację do nagrody „Perła 2024” wybrano osiem. Były wśród nich „Mielnickie korowajczyki weselne” Heleny Datczuk oraz podpiwek Wiery Pawluczuk z KGW „Hołodzianki”. Specjały te reprezentowały województwo podlaskie podczas ogólnopolskiego finału konkursu, który odbył się **28 września** w Poznaniu. Podlaskie osiągnęło tam rekordowy wynik, zdobywając aż osiem kulinarnych „Pereł”.

MOSZCZONA KRÓLEWSKA. 1 września w Moszczonie Królewskiej w gm. Mielnik odbyła się impreza pod nazwą „Mielnicki korowaj weselny” (*na foto*). Było to podsumowanie projektu miejscowego Koła Gospodyń Wiejskich „Zielona Dolina”, które otrzymało dofinansowanie ze środków Województwa Podlaskiego na projekt „W sferze działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych 2024 – Mielnicki korowaj weselny w Moszczonie Królewskiej”.

Na imprezie z rekonstrukcją obrzędu korowaja weselnego wystąpiły członkinie miejscowego zespołu „Nowina” oraz panie i panowie z koła gospodyń wiejskich. Z kolei ukraińskie i polskie pieśni ludowe wykonali zaproszeni goście – „Rodyna” z Dubiażyna działająca przy Związku Ukraińców Podlasia oraz „Kalina” z Żurobic.

W trakcie imprezy odbywała się degustacja pysznych potraw tradycyjnych oraz korowajczyków weselnych, przygotowanych przez aktywne gospodynie z Koła Gospodyń Wiejskich „Zielona Dolina”.

BIAŁYSTOK. 4-5 września w Białymstoku odbyło się 21. Międzynarodowe Forum Społeczności Mleczarskiej. Uczestniczyli w nim goście z Polski, Ukrainy, Holandii oraz Nowej Zelandii. Podczas dwudniowego spotkania eksperci, przedstawiciele przedsiębiorstw mleczarskich oraz stowarzyszeń i organizacji zrzeszających hodowców bydła, producentów i przetwórców mleka dyskutowali o szansach i zagrożeniach w sektorze mleczarskim oraz strategii branży na przyszłość. Skupili się także na wpływie wojny w Ukrainie na światowy rynek mleka. Z Ukrainy w forum wzięli udział Elisabeth Svyatkivska, sekretarz Komi-

eprasa.pl aac17b5325

tetu Integracji z UE Związku Przedsiębiorstw Mleczarskich Ukrainy (Єлизавета Святківська, координатор Євроінтеграційного комітету Спілки молочних підприємств України) oraz Viktor Kantsurak, sekretarz stanu w Ministerstwie Polityki Rolnej i Żywności Ukrainy (Віктор Канцурак, Державний секретар Міністерства аграрної політики та продовольства України) (*na foto*).

BIAŁYSTOK. 8 września w Centrum Spilno Unicef w Białymstoku odbył się koncert zespołu „Rosawa" z Białegostoku. Występ podsumowywał projekt Fundacji na Rzecz Edukacji Formalnej i Nieformalnej oraz Integracji Społecznej „M-Patia" pod nazwą „Zespół pieśni „Rosawa" – Łączy nas muzyka". Po kilkunastu próbach wokalnych odbywających się w przestrzeni Centrum Aktywności Społecznej zespół zaprezentował efekty swojej pracy. Wykonawcy wystąpili w nowych strojach z pieśniami głównie ukraińskimi, ale też polskimi i białoruskimi. Koncert prowadziła Julia Panasiuk, dyrygentka zespołu i jednocześnie prezes Fundacji M-patia.

BIAŁYSTOK. 14 września w NieTeatrze w Białymstoku odbył się koncert duetu „Wspak" połączony z premierą drugiej płyty grupy „Songs of the Rising Sun" (*na foto*). Można było na nim usłyszeć głównie piosenki ukraińskie, także te z Podlasia i Łemkowszczyzny, w oryginalnym opracowaniu muzycznym.

Zespół „Wspak" to duet założony w 2018 r. przez dwie przyjaciółki Adriannę Marię Kafel-Woźniak i Aleksandrę Purę-Cidyło, które tworzą autorskie aranżacje pieśni pogranicza polsko-białorusko-ukraińskiego i Łemkowszczyzny wzbogacone o wyjątkowe instrumenty smyczkowe. Duet jest laureatem I miejsca w kategorii „folklor opracowany, starsza kategoria wiekowa (18--59 lat), małe formy" w ubiegłorocznym XIX Konkursie Piosenki Ukraińskiej „Z Pidlaśkoji krynyci", który organizuje Związek Ukraińców Podlasia.

HAJNÓWKA. 15 września w Hajnówce odbyły się Dożynki Wojewódzkie (*na foto*). Rozpoczęła je liturgia w Soborze Świętej Trójcy. Następnie uczestnicy wzięli udział w mszy w kościele pw. Podwyższenia Krzyża Świętego, po której odbył się uroczysty przemarsz oraz oficjalnie otwarto dożynki w amfiteatrze miejskim. W programie imprezy było wiele wydarzeń, m.in. rozstrzygnięcie konkursu na najpiękniejszy wieniec dożynkowy, wystawa płodów rolnych, jarmark produktów lokalnych, pokaz pieczenia Marcinka Hajnowskiego i występy artystyczne takich zespołów, jak chociażby „Czeremszyna" z Czeremchy. W jarmarku wzięli udział liczni twórcy, także z okolicznych wsi (*na foto – Mikołaj Janowski ze Starego Berezowa*). Były stoiska pokazowe rzemiosła czy Stefa Żubra Pompika.

W ramach imprezy odbył się półfinał wojewódzki „Bitwy Regionów". To ogólnopolski konkurs kulinarny, w którym reprezentacje kół gospodyń wiejskich przygotowują potrawę regionalną. Do rywalizacji w Hajnówce przystąpiło sześciu zwycięzców zmagań powiatowych. Zwyciężyło Koło Gospodyń Wiejskich w Przystawańcach w gminie Puńsk. Drugie miejsce zajęło Koło Gospodyń z Narwi, a trzecie – Neckie Trio.

W ramach imprezy odznakę Honorową Województwa Podlaskiego za wybitne osiągnięcia w dziedzinie aktywnej i wieloletniej pracy artystycznej na rzecz kultury Województwa Podlaskiego otrzymał zespół „Czyżowianie" z Czyż. Grupa od ponad 35 lat występuje na scenach nie tylko Podlasia, wykonując piosenki białoruskie, ukraińskie i polskie.

CZEREMCHA-WIEŚ. 15 września odbył się piknik charytatywny dla 4,5-letniego Ignasia, który choruje na padaczkę lekooporną, z czym związany jest opóźniony rozwój psycho-ruchowy. Ignaś nie rozwija się tak jak jego rówieśnicy, pomimo swojego wieku nie mówi i nie chodzi

eprasa.pl aac17b5325

samodzielnie i aby nadrobić zaległości rozwojowe wymaga ciągłej rehabilitacji i wielu innych terapii.

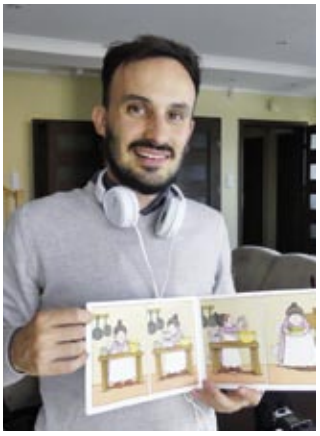
Na pikniku na uczestników czekało wiele atrakcji, w tym propozycje dla dzieci, pokazy służb mundurowych, była wystawa motocykli, kiermasz ciast i żywności regionalnej oraz występy zespołów. Dla chorego chłopca zaśpiewały zespoły działające przy Związku Ukraińców Podlasia: „Hiłoczka" z Czeremchy, „Rodyna" z Dubiażyna, „Dobryna" z Białegostoku, a także zespół śpiewaczy z Czeremchy-Wsi. Były też licytacje i kiermasz zabawek.

Piknik zorganizowało Koło Gospodyń Wiejskich „Czeremszanki".

BIAŁYSTOK. 16 września w kawiarni „Fama" w Białymstoku odbyło się pierwsze po przerwie wakacyjnej spotkanie Białostockiej Kawiarni Językowej. Już po raz 196. spotkali się miłośnicy rozmawiania różnymi językami świata, aby doskonalić swoją znajomość języków obcych.

Kawiarnia Językowa to inicjatywa Białostockiego Towarzystwa Esperantystów. Spotkania odbywają się w pierwszy i trzeci poniedziałek miesiąca o 18.00. Przy stolikach oznaczonych nazwą języka można prowadzić rozmowy na luźne tematy. Wystarczy przyjść, dosiąść się do wybranego stolika i w niezobowiązującej atmosferze rozmawiać w wybranym przez siebie języku. Największą popularnością cieszą się stoliki języka angielskiego oraz polskiego, przy którym rozmawiają najczęściej obcokrajowcy, pragnący lepiej opanować ten język. Jest też stolik dla osób, które chcą rozmawiać po ukraińsku. Wystarczą dwie osoby, by zainicjować rozmowę w danym języku. Spotkania są bezpłatne i adresowane do osób w różnym wieku oraz na różnym poziomie znajomości języka.

PODLASKIE. W drugiej połowie **września** przebywał na Podlasiu dr Kristian Roncero z Uniwersytetu Ludwika i Maksymiliana w Monachium w Niemczech. Już po raz trzeci prowadził on w regionie badania gwar ukraińskich i białoruskich w ramach projektu badawczego „Bada-

nia nad gramatyką małych gwar słowiańskich". W trakcie spotkań z osobami posługującymi się gwarą interesowały go głównie formy gramatyczne, zwłaszcza wariantywność form fleksyjnych (np. *bat'ku – bat'kowi*). Materiał językowy nagrywał na Sokólszczyźnie, pod Bielskiem Podlaskim, Czeremchą, Kleszczelami i Hajnówką.

Dr Kristian Roncero jest rodowitym Baskiem pochodzącym z Hiszpanii. Zna takie języki, jak hiszpański, baskijski, francuski, angielski, niemiecki, portugalski, a także polski, białoruski i rosyjski. W trakcie prowadzenia badań na Polesiu na Białorusi nauczył się gwary ukraińskiej z okolic Pińska, którą rozmawiają tamtejsi mieszkańcy. Gwarą tą posługiwał się, prowadząc badania we wsiach na Podlasiu.

BIELSK PODLASKI. 23-24 września na Podlasiu były prowadzone badania do projektu „Niematerialne dziedzictwo kulturowe Ukraińców w Polsce: mapowanie i upowszechnianie" (*na foto*). Pionierskie przedsięwzięcie realizuje Europa Nostra Heritage Hub w Krakowie, skupiająca organizacje zajmujące się ochroną, zarządzeniem i popularyzacją dziedzictwa kulturowego i naturalnego, wspólnie z Wydziałem Studiów Międzynarodowych i Politycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego. Jego kierownikiem jest dr Olga Kich-Masłej z Zakładu Studiów Polsko-Ukraińskich.

Projekt zwraca uwagę na konieczność ratowania ukraińskiego dziedzictwa kulturowego na obszarze postmigracyjnym Polski Południowo-Wschodniej. W jego ramach realizowane są wyjazdy studyjne w rejony Nadsania, Łemkowszczyzny i Podlasia, w wyniku których powstają materiały do Społecznego Archiwum Aktywizmu na Rzecz Dziedzictwa w Europie Środkowej i Wschodniej oraz anglojęzyczne reportaże dźwiękowe (podcasty).

W nagraniach do projektu w Bielsku Podlaskim brali udział liderzy społeczności ukraińskiej Podlasia.

ZALESZANY. 25 września w wieku 74 lat zmarł Sergiusz Niczyporuk (1949-2024), społecznik, ważna postać w środowisku prawosławnych na Podlasiu. Był on m.in. przewodniczącym Koła Solidarności Rolników Indywidualnych w Dubiczach Cerkiewnych. Znany także jako gospodarz we wsi Sioło Budy, krzewiący tradycje lokalne. W 2020 r. Prezydent RP Andrzej Duda odznaczył go Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski.

Sergiusz Niczyporuk urodził się w 1949 r. we wsi Zaleszany koło Kleszczel. Jego bracia oraz ich matka, pierwsza żona ojca, zginęli w pacyfikacji tej miejscowości na przełomie stycznia i lutego 1947 r. dokonanej przez oddział Pogotowia Akcji Specjalnej Narodowego Zjednoczenia Wojskowego pod dowództwem Romualda Rajsa „Burego". Był jednym z orędowników włączenia ofiar „Burego" do grona świętych męczenników Cerkwi prawosławnej w Polsce.

Pogrzeb Sergiusza Niczyporuka odbył się **27 września** w rodzinnych Zaleszanach.

Wiczna Jomu pamjat'!

SIEMICHOCZE. 28 września w Siemichoczach w gminie Nurzec Stacja odbyło się odsłonięcie pomnika upamiętniającego pomordowanych 80 lat temu mieszkańców wsi. 7 czerwca 1944 r. w Milejczycach w ramach akcji odwetowej rozstrzelanych zostało przez niemieckich żandarmów 10 mężczyzn ze wsi Siemichocze – zarówno prawosławnych, jak i katolików. Aby oddać cześć swoim przodkom, mieszkańcy wsi wznieśli pomnik. W jego uroczystym odsłonięciu wzięli udział przedstawiciele władz, mieszkańcy Siemichocz, w tym potomkowie pomordowanych, a także nieliczni już świadkowie wydarzeń sprzed 80 lat.

Ludmiła ŁABOWICZ
Foto autorki artykułu

eprasa.pl aac17b5325

Przyszli Sowieci/Ruscy — radość, odeszli — radość jeszcze większa!

Pruski generał Karl von Clausewitz zapewniał, że wojna to „kontynuacja polityki innymi środkami". Urodziwszy się ćwierć wieku i jeden dzień po wrześniu 1939 r., nie musiałem brać udziału w żadnych zmaganiach zbrojnych, ale wystarczająco dużo czytałem i słyszałem o tej katastrofie, aby mieć pewność, że wojna jest pełna nie tylko śmierci, krwi i cierpienia, ale, jak cała historia, także kuriozów i paradoksów. Także ta wojna, w której od 1939 do 1945 roku brali udział Ukraińcy z Podlasia, którzy na ogół, i tu pierwsze kuriozum, nie tylko walczyli i ginęli w szeregach armii nieukraińskich, ale często pod nieukraińskim imieniem. Tak było zwłaszcza w przypadku mieszkańców wschodniego, prawego brzegu Bugu, którzy w wyniku wojny stali się „obywatelami" Białoruskiej SRR, przez co zapisano im „białoruską narodowość" w sowieckich paszportach. Natomiast dla lewobrzeżnych prawosławnych Podlasian wojna otworzyła przede wszystkim korytarz do powojennego wygnania.

Zacznijmy od wyliczenia: maj, czerwiec, lipiec, wrzesień – te miesiące wpisują się w historię Podlasia jako czas punktów zwrotnych II wojny światowej. Pierwszy miesiąc jest jakby z tych radosnych – kojarzony z zakończeniem wojny, choć po 8 maja, kiedy III Rzesza oficjalnie skapitulowała, żołnierze tzw. koalicji antyhitlerowskiej nadal ginęli od kul wroga, gdyż ostatnim dniem walk z udziałem armii niemieckiej był 15 maja. Poza tym klęska Niemiec i ich sojuszników zakończyła wojnę jedynie w Europie, zaś część Podlasian, w latach 1939-1941 „uszczęśliwionych" obywatelstwem sowieckim i zmobilizowanych do Armii Czerwonej, musiała walczyć także nad Pacyfikiem, gdyż generalissimus Stalin w sierpniu 1945 r. wtrącił się także w zwycięstwo nad Wielkim Cesarstwem Japońskim (oczywiście coś przy tej okazji przywłaszczył, w szczególności Wyspy Kurylskie). Tutaj działania wojenne formalnie zakończyły się kapitulacją Japonii, podpisaną 2 września 1945 roku, więc w zasadzie wszyscy zachodni Ukraińcy byli na wojnie przez co najmniej sześć lat i jeden dzień dłużej. Przy tym nie tylko chłopcy, ale także dziewczęta, jak Maria Sać z Czeremchy, która wspominała: „W 1944 r. zostałam wywieziona do pracy w Niemczech. Jak Ruscy wyzwolili, to wysłali na front japoński".

„Prusaka" Clausewitza wspomniałem przede wszystkim dlatego, że we wrześniu 1939 r. przez okolice Bielska, w kierunku Brześcia, właśnie z okolic pruskiego Lycku (Ełku), pędził z dywizjami pancernymi kolejny „geniusz wojskowy", autor książki o ostrzegawczym tytule „Achtung – Panzer!" (1937) i twórca koncepcji Blitzkriegu – gen. Heinz Wilhelm Guderian. Notabene nie miał daleko, bo w 1939 roku Niemcy, a konkretnie Prusy Wschodnie, były w bliskim sąsiedztwie, kilometrów sto na północ. Początkowo korzystała z tego jedynie Luftwaffe, która już 1 września zbombardowała Białystok i Białowieżę, a później także Bielsk, Kleszczele, Siemiatycze, Hajnówkę i Czeremchę. Korpus dowodzony przez Guderiana początkowo operował nad dolną Wisłą, następnie został przerzucony w głąb Prus Wschodnich i wieczorem 8 września otrzymał rozkaz marszu w kierunku Brześcia.

Na tej trasie znajdował się także Bielsk, lecz Polska Samodzielna Grupa Operacyjna „Narew" broniła się na linii środkowej Narwi i jej dopływu Biebrzy, a więc w odległości 20-30 km od linii ówczesnej granicy polsko-niemieckiej. Dlatego też walki o charakterze pozycyjnym, z których najbardziej znana jest obrona Wizny (7-10 września), toczyły się poza powiatem bielskim. Tutaj dochodziło jednak do mniejszych walk pomiędzy oddziałami polskimi i niemieckimi, jak np. 13-14 września, kiedy to pod wsią Mień niedaleko Brańska zginął Iwan Zwaryczuk, były oficer Armii Ukraińskiej Republiki Ludowej, służący kontraktowo w Podlaskiej Brygadzie Kawalerii. Była to jednak zachodnia część powiatu, tzw. Szlachta, a więc obszar z ludnością czysto polską, stąd też pod kule niemieckich żołnierzy, którzy swoją wściekłość za straty bojowe wyładowywali na ludności cywilnej, trafili wyłącznie Polacy.

Na południu i wschodzie powiatu bielskiego, we wsiach z ludnością ukraińską, takich zbrodni praktycznie nie było. Można nawet powiedzieć, że Wehrmacht był niemal na wycieczce turystycznej, zajmując się krajoznawstwem i public relations. Albowiem ci „pierwsi Niemcy" zostali tu zapamiętani nie tylko jako doskonale uzbrojeni i wyposażeni, ale także ze względu na kulturalne zachowanie wobec miejscowych – nawet słodycze dzieciom rozdawali. Jak wspominała chociażby mieszkanka Orli (Wuorla) Halina Bohacewicz, „we wrześniu 1939 roku wdarli się Niemcy, wszyscy na motocyklach, i rozdawali dzieciom na rynku pudełka czekoladek. Zebrali się i powiedzieli, że nie zostaną, że wkrótce przyjdą Ruscy. Rzeczywiście, po pewnym czasie przyszli Ruscy, ciągnąc stare armaty – końmi, jakby to było za cara".

Tego zacofania i nędzy Armii Czerwonej trudno było nie zauważyć, jednak nowa sytuacja chyba dla większości wydawała się optymistyczna – ludność prawosławna województwa białostockiego, zarówno na obszarze ukraińskojęzycznym, jak i białoru-

eprasa.pl aac17b5325

skojęzycznym, pozostała (w pewnej mierze nadal pozostaje) w niewoli zaszczepionych „za cara" przekonań o „wszechruskości" (a więc „idą nasi"), istniało też środowisko przychylne „komunie" (oczywiście już bardziej internacjonalne, z udziałem Polaków i Żydów). Zatem „gdy przyszli Sowieci, miejscowa ludność radowała się, ustawiała bramy powitalne, witała ich" (H. Bohacewicz).

Ta radość i bramy powitalne stały się stereotypem, który skwapliwie wykorzystywała sowiecka propaganda – jako przejaw powszechnej radości z „wyzwolenia z ucisku narodowego i społecznego" (w pewnym stopniu jest on wykorzystywany nawet obecnie, choć oczywiście z innych powodów). A co wtedy myśleli sami „wyzwoliciele"? Oczywiście partyjni aparatczycy i enkawudyści wykonali swoją robotę, ale okazuje się, że „zwykli Sowieci" byli realistami. Oto historia wsi Hołody, położonej tuż przed Bielskiem, przy szosie z Prużan przez Puszczę Białowieską, a więc ze wschodu. Według naocznych świadków miejscowi wyszli obejrzeć żołnierzy Armii Czerwonej, pojawili się komuniści z wiosek oddalonych od głównej drogi, była też brama z napisem „Witamy naszych braci z Moskwy". Była też kobieta, która wręczała kwiaty żołnierzowi siedzącemu w tankietce. Ten jednak odrzucił bukiet, a kiedy ponownie próbowała mu go dać, warknął ze złością, że nie chce kwiatów, tylko chleba. Nie zabrakło też wypowiedzi bardziej szczerych – przestrogi, że „wyzwolonych" nie czeka nic dobrego. Dwie z nich utkwiły w pamięci mieszkańców dzisiejszego powiatu hajnowskiego. W Zbuczu na radosny okrzyk w rodzaju „u nas czekano, wysoką bramę zbudowano", czerwonoarmista odpowiedział, że wykonali ją naprawdę dobrze, ale „tak jak wysoko podnieśliście, to tak nisko i opuścicie" (wspomnienia Wasila Maksymiuka). W Kuraszewie koło Czyż stary sowiecki porucznik na wyznanie o radości, że spełniło się oczekiwane „wyzwolenie od pańskiej Polski", odpowiedział, że oni też czekali, mając nadzieję, że... „przyjdzie Polska i wypędzi Czerwonych" (zapis Jurija Plewy).

Chociaż do Bielska i okolicy wojnę – na samolotach, czołgach i motocyklach – przywieźli Niemcy, ich fizyczna obecność, która rozpoczęła się 12 września, trwała tydzień lub dwa, ponieważ od 22 września zaczęły tu wkraczać sowieckie jednostki wojskowe. Za Bugiem, w okolicach Białej Podlaskiej, Włodawy, Chełma, było inaczej, mimo że zgodnie z ustaleniami dokonanymi przy zawarciu tzw. paktu Ribbentrop-Mołotow granica „sfer interesów" Niemiec i ZSRR miała tu przebiegać wzdłuż linii Wisły. Początkowo rzeczywiście wszystko do tego zmierzało, gdyż 20 września wymienione miasta, zajęte wcześniej przez Wehrmacht, zostały przekazane Armii Czerwonej. Jednak 28 września 1939 roku podpisano nowy traktat, na mocy którego tereny pomiędzy Wisłą a Bugiem zostały zaliczone do „strefy interesów niemieckich" i w pierwszej dekadzie października powrócili tam Niemcy.

Świadkiem tego krótkiego okresu „władzy radzieckiej" w Białej Podlaskiej był inny dawny oficer Armii UNR, Danyło Łymarenko (1895--1968), który wcześniej mieszkał w Makowie Mazowieckim, a trafił na Podlasie jako uchodźca wojenny. Pozostawił on po sobie dość obszerne wspomnienia z okresu, gdy ludność Białej, jak to na ogół w mieście – głównie Polacy, poznawała „uroki" porządków rewolucyjnych, które od razu zaczęli wprowadzać zarówno przybywający ze wschodu enkawudyści, jak i miejscowy „aktyw proletariacki". W rozdziale „Wreszcie Niemcy" mamy jego finał: „...wszystko na świecie się kończy. Wreszcie dobiegła też końca okupacja bolszewicka. W jakiś sposób robiło się ich coraz mniej, aż w końcu, pewnego pięknego dnia, bolszewicy znikli zupełnie. Wcześnie rano wybrałem się do miasta, aby zobaczyć nowych włodarzy. Nie byłem sam na ulicach. Ludzie wylegli w takiej masie, jak nigdy dotąd. Tłum był teraz ubrany tak czysto i elegancko, jak na święto. Nie można było poznać, że jeszcze wczoraj ci ludzie chodzili brudni, zaniedbani i obdarci (każdy wtedy chciał przypodobać się odpowiedniej władzy). Wyraz twarzy był także radosny i rzekłbym, że szczęśliwy. Pewna starsza pani powiedziała tak głośno, że wiele osób ją słyszało: »Jak przyjemnie widzieć twarze biednych Polaków rozpromienione szczęściem, że nareszcie Niemcy przyszli!«. Naprawdę dziwne rzeczy działy się w tym czasie na ziemi".

Nie zgadza się to oczywiście z obrazem jesieni 1939 roku, który był przedstawiany w podręcznikach zwłaszcza do 1989 roku. Jednak fakty są uparte – podobny obraz pokazują zachowane w mińskim archiwum doniesienia dla sowieckich organów bezpieczeństwa (czytaj: organów represji), że armię niemiecką, wchodzącą w czerwcu 1941 roku do Brześcia, polskie dziewczęta witały kwiatami.

Oczywiście najwięcej powodów do radości mieli wówczas Polacy, represjonowani w pierwszej kolejności, ale „uroki" władzy sowieckiej poznali także *naszy lude*, z których wielu niemal dwa lata wcześniej na przybyszów z „ojczyzny proletariatu" czy po prostu „z Rosji" patrzyło z nadzieją. Represje rzeczywiście spadły najpierw na plecy „polskich panów" i „sług reżimu", lecz i tutaj system stalinowski szybko stał się wszystkożerny. Stąd też ranek 22 czerwca 1941 r., kiedy znów nadleciały niemieckie samoloty i zagrzmiały armaty, dla niejednego z ukraińskojęzycznych mieszczan i włościan, którzy zostali zarejestrowani jako „paszportowi Białorusini", przyniósł wybawienie nie tylko od zapędzenia do kołchozów, ale także od wywózki na Sybir. To kolejne przybycie Niemców nie było jednak powtórką z września 1939 r. – podpalanie wiejskich zabudowań, strzelanie do każdego, kto znalazł się na ulicy, a nawet celowe egzekucje objęły także południowo-wschodnią część powiatu bielskiego. Najpierw spotkało to wsie nad Bugiem, gdzie Niemcy przedzierali się przez sowiecką „linię Mołotowa", a niebawem też miejscowości położone pomiędzy Bielskiem i Hajnówką.

Jurij HAWRYLUK

eprasa.pl aac17b5325

«Хоч би й за вола, аби дієвкою не била»...

Весієлє в Курашеві (V)

Другі день весієля. Приданє

Ну і рано у понедієлок вже встає молодая з молодим. Пекут ієчню і берут гориелку і ідут будіті молодих. То колісь ще на петельні носілі до комори.

“Вставайте молодє”, – рано маті несе ложкі, і вони мусят сієсті і попробуваті, там у комори. І послі молодая іде до кухні. Маті ліє воду, і вона мусіт гроши на воду вкінуті, умитіся. Як не міела желєзнякуов, то папієрни кідає на воду. Маті бере. Миється тая молодая. В’ядомо, якоє тоє митє. Аби намочила ручнік і витерла. І заплатіла за воду. Ну і вбіраються. Вона знов мусіт вбіратіся в вельон і якій там бив струой.

І тогди найперуч з стола всьо знімают. Уже чисти стуол. А як поснедаті? Нема настуольніці. Ну і приносіт хто то там той пакунок з ручнікамі і настуольніцямі. Вона бере настульніціе і лічат: вуосім, деветь, нєкотора має петнадцеть. Усіе настульніціе мусіт послаті на стуол – рано вже, пуд приданє, пуд снеданє. То што ж, як нєкотора біедна? То може три, п’ять де міела. А то петнадцеть настульніць. То такая гуоршенька на верх. “О, то-то наробіла! Тото робуотніця”. І стелют уже припляскуют тоє всьо, тиє настульніціе. І тогди вже снеданє.

І ручнікі віешалі на стіени. То ще як ручнік добре доведяни... Бо колісь то треба, жеб бив як картіна. І розвіесіт молодая ручнікі. І всіе тиє баби, тьоти лічат, куолько: “Туолько. А, гоже вишити”.

Ну і там хіба благословіт хтось, бо вони мусят снеданє з’їесті ще без приданя.

Колісь так било, што молодая до приданя не вкусіт нічого. Не п’є і не їесть. Бо жеб щастє било, жеб велося. Жеб богатієла. То не їесть молодая до приданя. Жде того ціелого коровая, што привезе маті.

І снедают на тих настульніцях. Ну і поснедают і ждут приданя.

А што то било приданє? Як весієлє кунчаєтьсє, тогди для молодої накладут ціелу скриню одежи всякої, добра, і тогди вже на вуоз став’ят сундука і всіе весієльнікі молодої їедут везті тоє добро до молодого. Свати ж на скрині сідят.

Везлі плахти, убраня їіе, а ще ж колісь і радна везлі – такія бридкі плахти. Радна то ще наши материe колісь робілі, а ми ніе, раднув тих не ткалі.

З приданьом везлі курку. Сундук на возі і коло сундука маті молодої з куркою. Приданку везут дочціе, коб била своя курка, коб вона міела своіе ієчко. То вона тримає тую курку. Крила зв’язани і ногі. І ще свати крутят тою куркою.

Ой чиіе то приданєчко блуділо,
У чистум полю дороженьку згубіло.
Сюди, сюди, приданєчко, до сьола,
Бо тутай живе наша Марися весьола.

Дайте приданам волю,
На скриню – комору,
На коні – стойніцю,
На придане – светліцю.

А ще ж роб’ят браму, всякі такія чучела. А ще ж там у тоє чучело ліют воду в бутель. І там буде шнурок збоку. І вже як тая фурманка з куоньмі пуд’їжджає, хтось потягне за шнурок, і на тих сватуов вся ж вода поліється. Такіе всякі білі фокуси. Або знов, в Курашеві так било, што як їеде приданє, то сідіт вже баба у кунцьові села. І помело, і всьо там вона має. Затарасує дорогу, і мусят викупіті посеред села тоє міесцє ще. І везут по селіе тую бабу.

Перебіралісь за молодого і молодую. Мужчину за молодого переберут, а якусь бабу – за молодую, або два мужчини. Намалюют, ідут, викупу хочут. Покричат, покричат і перестанут.

Завезут туди, де молодая вишла замуж, і там гуляют, п’ют.

В його весієлє другі день, в понедієлок. У молодої перші день весіля, у молодого другі.

Встречают вже тиє весієльнікі йіе. Вже штось там зараз причудят. Весієльнікі молодого не впускают приданя. Виходят з літром на гуліцю і частуют. Зроб’ят заставу і не пускают, то мусят весієльнікі молодої зафундоваті гориелкі, мусят викупіті тоє міесце, коб їх впустілі. І тогди впускают їх до хати. І водою облівают трохі. Водою – то байкі, а як вредни, то ще й попелом сиплют. То сварка, тогди аж деруться вже.

Сіелі гостіті.

Погнулісє лавкі, х2
Як сіелі приданкі,
А ще й лєпі погнутьсє,
Як приданкі поп’ютьсє.

Стренуліся стіени,
Як придане сіелі,
Ще й лєпі стренуться,
Як придане поп’ються.

Ми до вас прийехалі
Не піва попіваті,
Ні м’яса поїдаті,
Но Маню одвідаті.

Ой вишла, вишла з-за лієса хмара,
З кім млода Манєчка сюю нуоч спала?
Чи з козакамі пуд каліною,
Чи з млодим Ванєю пуд периною.

Вона вже:

Не з козакамі пуд каліною,
Но з млодим Ванєчком пуд периною.

eprasa.pl aac17b5325

Переповіванє вже пообі[e]давши. Знімают вельона і накладают старшуй дружці, коб вона замуж вишла. І тогди молодая вбіраєтья в інне убранє. Заві[e]шуют за столом полотном, бо молодая перебірається. Тримают полотно. Вона за столом мусіт всьо поскідаті з себе. І ще сипала цукєркі пуд стуол, як перебірається.

Одві[e]шуют тоє полотно. Часом вона йде накрита полотном до матери. Як колі. Перед столамі стоїт маті молодого і тогди накривают їх. Накриют маму з молодою і вони зельоного дуба танцюют. Музикант іграє, а молодая подарком на матеру накіне, як танцює. Матерію все накідала. Матери молодая полотно мусіт даті. А тепер то вже на кофточкі. А колісь самоє полотно. Кажут: “Ой, ой, довгє”. А нєкотора, як коротше, то вся румно ж ганьба, што мало, короткі кусок, треба жеб било до землі[e]. Не буде сорочкі. А нєкотора дасть полотно до самої землі[e], ще й волочиться, бо то як дві[e] танцюют і накрити вони, то якая то слава.

Сядают і п’ют.

Повілі молодочку
На деветь синочкув,
На десятую дочку,
Коб прала на сорочку.

Жичилі все, коб мнуого діті било.

Посіялі ми горох – виросла пшеніця,
Вчора била дівчинонька – дзіся молодіця. х2

Як з приданьом заї[e]дут, то молодої маті везе коровай туди, приданє, приданські обі[e]д – гори[e]лку і закуску. Хлі[e]ба ніколі не везла, но все піруог, ковбаса й гори[e]лка. Тогди сядают всі[e] найбліжши: молодиє і батькі молодого і молодої, і вже коровая ді[e]лят. Коровая ділілі вже на другі день, як вже ї[e]халі з приданьом, то тогди ділілі коровая у молодого. Молодьож гуляє, а найбліжши їдят той обі[e]д, коровай. Пообі[e]давши, краялі його і ї[e]лі.

Ці[e]лий ще день у понеді[e]лок весі[e]лє. Аж увечори перепівают. Гостят, п’ют, їдят, перепівают, бо молодую перепівают у молодої, а молодого перепівают в його.

Перепіванє виглєдає так само. Роб’ят чучела. Коня зроб’ят хлопці. Плахту накінут і тресе головою би то куонь. І так само хоче, коб далі випіті. Як напоят, то чуть з хати вийде.

На кунець погостят і тогди вже роз’їжджаються і всьо. Батькі ї[e] роз’їжджаються до себе. Гості молодої до себе, а тиє до себе, молодого гості. І тогди лягалі спаті.

Бивайте здорови, тутейшиє люде,
Просім не судіті, як нас тутай не буде. х2

Бивайте здорови, тутейшиє люде,
Просім не суді[e]те, як нас тут не буде.
Бивайте здорови, живі[e]те богати,
Бо вже й ми пої[e]дем додому, до хати.

То вже як одходят гості з хати, посядают на вуоз, а ще той господар літра і пувмісок м’яса виносіт. Виходят на двуор, коло возуов ходят і ще так оглобльове ліют. Вже бере лєйці в рукі, вже од’їжджає, “Ні[e], ще бери оглобльове”. Покіне тиї лєйці, вип’є і закусіт, вже валіться з воза. Падає ї[e]дучи.

eprasa.pl aac17b5325

Сьолом їᵉду, сьолом їᵉду, корчми не мінаю,
Дай, шинкарка, гориᵉлочкі, хоч гроши не маю. х2
Ой хоч маю, хоч не маю, плачу долярамі,
Десь муой міли чорнобриви оре за горамі. х2
Орав міли, орав міли четири загуонці,
А я міла чорнобрива пропіла червуонці. х2

Вже як роз'їжджаються.
Як уже остаються, то якая жуонка на чоловіᵉка:

Ой додому, баламуте, додому,
Не витірай подушечок нікому. х2
А п'яніця-кошмарніця в корчмиᵉ п'є,
Як вернеться вуон додому – жуонку б'є. х2

Наше весіᵉлє Буог нам дав, Буог нам дав,
Не завідуйте, добриє люде, Буог дасть вам.
Наше весіᵉлє помело, помело,
Розвеселілось всьо сьоло, всьо сьоло.

Поправунок. Весіᵉльна гостіна

Хто забив шапку спеціально, то ще йде, хто хустку, хто ще штось своїᵉ забив. Бо то спеціально забуде штось, коб прийті. А блізькіх ще клічут. А там через плуот якійся мужчина, то вже мусово ж сказаті.

Гостіна в молодої в суботу по весіᵉлі, а в молодого в четвер. Вже молодих не било. Вже господариᵉ клічут найбліжших на гостіну.

Молодая не має права до суботи додому, до батькуов іті. Молодий приїжджає возом до хати, до батькуов, і каже, кого просіті. І вони вже кажут, коб того, того, вже на гостіну, до його. Вже там на одну фурманку їᵉдут, а на двіᵉ – то вже вельмі богато. Вже батькі їᵉдут, маршалок, то ще якаясь сестра. А вуон склікає тоже кого такого блізького. І то вже в четвер ввечери. Вже там погостят. Питаються, як уже там. Чудят всяк так само: як спалосьо, як жилосьо, то ще як добре.... А як кєпсько, то ще одвезе молодий молодую по гостіні.

опрацювала
Людмила ЛАБОВИЧ

Фотографії з весілюов у Курашеві зобрани билі Юрійом Плєвою

eprasa.pl aac17b5325

«Ти або в ЗСУ, або для ЗСУ!»

Міжнародне артистичне агентство Lionstage (Вроцлав) переконує меломанів Польщі та світу, що гурт «Kozak System» (Київ), який грає вибухову суміш ска, реггі, панку та фолк-року – «на думку багатьох, є найкращим музичним експортним продуктом України!». Підляським любителям української пісні ці музиканти досить добре відомі, адже всі вони до 2012 року були учасниками рок-гурту «Гайдамаки», який первісно мав назву «Актус». Саме як «Актус» київські виконавці вперше виступили на фестивалі «Підляська осінь» (1995, Більськ) – згодом, вже як «Гайдамаки», втішали глядачів українського фестивалю у 2002-у (Більськ, Білосток); згадуються також виступи у Черемсі («З сільського подвір'я», 2003) та в клубі «Фабрика» у Білостоці (2005). На всіх цих заходах присутній був Володимир Шерстюк, згодом приєднались Іван Леньо (1996 р.) та Олександр Дем'яненко (2002 р.). Сергій Борисенко та Сергій Соловій в «Гайдамаках» стали грати пізніше, отже, на Підляшші вперше з'явились, мабуть, вже в складі «Kozak System» у 2014 р. – під час виступу цього гурту на пленерному заході Союзу українців Підляшшя «На Івана, на Купала» (Дубичі-Церковні). Саме цей купальський виступ був нагодою до відновлення знайомства, зокрема, з Іваном Леньо, якого коріння по материнській лінії на Лемківщині, у селі Криниця, що зараз рахується однією з вулиць курорту Криниця-Живець – він сам народився у 1971 р. у Монастириськах (Тернопільщина), де проживає багато переселенців з Нижнього Бескиду, діє Музейний комплекс «Лемківське село» та щороку відбувається фестиваль «Дзвони Лемківщини».

2014 рік це початок російського імперського реванжу з використанням зброї, під прикриттям побрехеньок, що «іхтамнєт». Це, зрозуміло, відбилося й на творчості «Kozak System». А з початком повномасштабного вторгнення московської орди (армією назвати цю огидну зграю вбивців, гвалтівників і грабіжників – язик не повертається) вся активність гурту відповідна до заклику «Ти або в ЗСУ, або для ЗСУ!».

11 серпня 2022 р., у свій 51-й день народження, «рядовий Леньо» опублікував такий пост-запрошення на благодійний концерт у Києві: «Після п'ятидесяти рахувати роки нема сенсу, менше їх не стає. Головна цінність в житті – люди. Герої вмирають. Дякую долі, що випала честь

жити в унікальний момент історії, і стати разом зі своїм народом переможцем над московською імперією. ЗСУ, ССО, Національна гвардія, бойові спецпідрозділи, добровольчі батальйони, ТРО, ГУР, СБУ, патрульна поліція, госпітальєри, волонтерські організації, інформаційний фронт, культурний фронт, гуманітарний фронт, політичний фронт, економічний фронт – вибирай собі місце, і будь ефективним в Руху Спротиву.

Досі не знайшов – не називай себе українцем, часу було предостатньо. Не молись, не бідкайся, не нарікай, не проси – @баш! Не можеш – @баш через не можу!

Мені ніколи не подобалось – «Вірю в ЗСУ», в цьому є щось інфантильне. Мені більше подобається – «Вірю в Перемогу, ЗСУ, і свої сили». Чекаю всіх сьогодні на Золотих Воротах».

На зламі липня і серпня 2022 р. на шляху благодійного туру опинилась також Варшава. При цій нагоді журналісти «Нашого вибору» записали рефлексії фронтмена «козаків»: «Війна, як бачите, суттєво всіх змінила. І ті пісні, які ми писали в 2014 році на громадянську або на військову тематику, були

2014 рік: «Kozak System» на сцені «На Івана, на Купала». Зліва: Володимир Шерстюк, Іван Леньо, Олександр Дем'яненко. На фото вгорі: Іван Леньо. Фото Ю. Гаврилюка

eprasa.pl aac17b5325

«Кожен, хто приходить на наші благодійні концерти, отримує не тільки заряд енергії, а й стає учасником руху спротиву. Так, так – навіть знаходячись за тисячу кілометрів від лінії фронту. Тому, що кожна ваша гривня кинута нам в скриньку, нами конвертується в дрони, пікапи, генератори, коліматорні чи тепловізійні приціли, дальньоміри, спальники, карємати і безліч інших важливих речей. Як бачите, ми особисто завозимо все в бригади і підрозділи, і добре знаємо, що кому потрібно» (FB Kozak System).

«Яким би вишколеним та мотивованим не було військо, але переоцінити підтримку тилу неможливо. Недарма стверджується, що армії виграють битви, а війни – народи. Учасники гурту "Kozak System" з першого дня російської агресії докладають усіх зусиль, аби допомагати ЗСУ. Вже третій рік поспіль, як зізнався лідер гурту Іван Леньо, їхній графік практично не зазнає змін: збори для військових, дорога, концерти, чимало з яких – у районі ведення бойових дій.

Варто зазначити, що протягом повномасштабної фази війни Kozak System виступили перед нашими бійцями вже понад три (!) сотні раз. Ця цифра ще більше вражає, коли на власні очі бачиш непідробні емоції музикантів, їхню експресію, відверте спілкування з бійцями протягом концерту і після нього. Як це було, зокрема, під час відвідин Kozak System 93-ї бригади "Холодний Яр". Як зазначив бас-гітарист Володимир Шерстюк, "такі виступи завжди сильно надихають, бо дають чіткий контакт та розуміння, що Збройні Сили України – це і є сама Україна!". "Ти або в ЗСУ, або для ЗСУ" (с) Все інше – від лукавого!"» (FB 93-тя ОМБр Холодний Яр).

популярні здебільшого серед військових. Зараз вони набувають популярності серед усіх українців, тому що війна торкнулася кожного. І в майбутньому, думаю, щонайменше рік-два, цей військовий, патріотичний наратив буде присутній у нашій творчості. Адже зараз формується незалежна Україна, по-справжньому незалежна від одвічного ворога – російської імперії.

Війну ми знаємо не лише з телеграм каналів. Другого дня повномасштабного вторгнення я записався в патрульну поліцію України. Бойовий підрозділ, до якого я належу, зараз на передовій. Мій комбат – Вася Коряк – кожного дня зі мною на зв'язку і я знаю все, що в них відбувається. Часто теж там буваю, тому що, по-перше, мушу там бути, по-друге, я привожу туди речі, на які ми цими концертами заробляємо. Це – коптери, тепловізори, пікапи. Тому, все що я говорю між піснями, все що ми пишемо, воно грунтується на персональних знаннях і відчуттях».

Думаю, варто навести ще одну Іванову рефлексію, записану перед черговим днем народження: «Як я уявляю собі Україну в свої 52, і своє місце в ній. Україна, на відміну від орди, це родина. Велика родина з історичною пам'яттю, цінностями, мовою та культурою. В ній, як і в багатодітних родинах, є свої герої, генії, зрадники і нероби. Але базова цінність – свій за свого, брат за брата.

В ЗСУ сьогодні воюють наші брати, сестри, онуки, батьки і діди. Чому мені не подобається гасло «Вірю в ЗСУ»? Тому що, це відмежовування себе від ЗСУ, і перекладання боротьби з ворогом виключно на плечі ЗСУ. Така собі споглядальна позиція. (...)

Війна – це не поле картоплі, це смертельна боротьба з ворогом, який хоче всю нашу родину знищити. В ЗСУ не треба вірити, треба або бути частиною ЗСУ, або допомагати ЗСУ. Третього не дано. Якщо будемо всі жити за цією формулою – виживемо, а значить переможемо. Усвідомлення цього і буде для мене найкращим вашим подарунком».

ЮГ

eprasa.pl aac17b5325

Hannibal i Scypion Ruski

Imię ‘Konstantyn Ostrogski’ na ogół kojarzone jest z fundatorem Akademii Ostrogskiej i oficyny, w której wytłoczono pierwsze pełne wydanie drukowane wszystkich ksiąg Pisma Świętego w języku cerkiewnosłowiańskim (1580-1581). W rzeczywistości jego właściwym imieniem było Wasyl, zaś imię Konstantyn przejął po sławnym ojcu Konstantynie Iwanowiczu Ostrogskim (ok. 1460-1530), który jako pierwszy dzierżył buławę hetmana wojsk Wielkiego Księstwa Litewskiego, Ruskiego i Żmudzkiego i za swoje wojenne zasługi był przez ówczesnych pisarzy porównywany z antycznymi bohaterami – kartagińskim wodzem Hannibalem i rzymskim Scypionem Starszym (obok Aleksandra Wielkiego i Juliusza Cezara byli oni uważani za największe umysły militarne starożytności).

Tytuł hetmana wielkiego litewskiego Konstantyn Ostrogski otrzymał w 1497 r. po zwycięskiej bitwie pod Oczakowem, gdy dowodzone przez niego siły rozbiły wojska chana krymskiego Mehmeda I Gireja, a jego samego wzięły do niewoli. Autorzy piszący na portalu „Новинарня” o dokonaniach Konstantyna w tytule swego artykułu dali odwołanie do czasów współczesnych, stwierdzając, że Ostrogski „...bił Moskali, gdy nie było to jeszcze mainstreamem”. Skoro bowiem karierę wojskową wołyńskiego księcia można śledzić od 1486 r., to na czas jej trwania przypadają cztery wojny z Wielkim Księstwem Moskiewskim, które dążyło do podporządkowania podległych Wilnu ziem historycznej Rusi, zamieszkanych w większości przez ludność białoruską i ukraińską, w tym czasie nadal ogólnie nazywaną historycznym etnonimem ‘Ruś’ (podobnie jak ‘Litwa’ i ‘Moskwa’, słowo ‘Ruś’ oznaczało w tym czasie zarówno obszar, jak i jego mieszkańców, chociaż używano też pojęcia ‘Rusini’). Nie zawsze jednak Mars był łaskawy, więc obok 60 zwycięstw w biografii Konstantyna były też dwie znaczące porażki. Jedno z tych niepowodzeń miało miejsce w 1500 r. w bitwie nad dopływem Dniepru Wiedroszą (okolice Smoleńska). Konstantyn trafił wówczas do moskiewskiej niewoli, z której nie był zwolniony po podpisaniu w 1503 r. rozejmu (innych dowódców wypuszczono). Udało mu się wydostać z Moskwy dopiero w 1507 r. i to tylko dzięki podstępowi. Wdzięczny za wierność wielki książę Zygmunt (Stary) przywrócił mu wszystkie dotychczasowe urzędy, a więc hetmaństwo i starostwa/namiestnictwa, nadał kolejne – marszałkowstwo ziemi wołyńskiej i starostwo łuckie, obdarował też nowymi majątkami ziemskimi, przez co w jurysdykcji Konstantyna znalazła się większość ziem ukraińskich Wlk. Ks. Lit.

Kolejne lata życia hetmana wielkiego wypełnione był ciągiem bitew z Tatarami i Moskwą. Szczególne znaczenie w zyskaniu sławy wybitnego dowódcy miało zwycięstwo nad tatarską ordą pod Wiszniowcem na Wołyniu w 1512 r., gdy wyzwolono 16 tys. brańców, jak też huczne zwycięstwo, które zostało odniesione w 1514 r. w bitwie z wojskami moskiewskimi pod Orszą.

Wiarygodny portret księcia Konstantyna Ostrogskiego

Znanych jest co najmniej sześć dawnych portretów księcia Konstantyna Ostrogskiego, które znajdują się w zbiorach muzealnych we Lwowie i Krakowie (po dwa) oraz w Ostrogu i Nieświeżu. Są one jednak datowane na XVIII-XIX w. i jak stwierdza historyk sztuki Mykoła Bendiuk są pozbawione indywidualnych rys, albowiem artyści wykonali je schematycznie, posiłkując się portretem syna Wasyla. Są to więc w istocie wizerunki oparte na wyobraźni, w rzeczywistości nie dające rozumienia o faktycznym wyglądzie Konstantyna. Jest jednak współczesne historycznemu bohaterowi płótno przedstawiające bitwę pod Orszą, na którym hetman pokazany został trzy razy. Właśnie na podstawie tego obrazu kijowski malarz i ikonograf Jurij Nikitin sporządził nowy portret, w technice tempery. Został on zamówiony przez prywatne muzeum rodziny Szeremietiewów w Kijowie zaś po raz pierwszy pokazany w Ławrze Kijowsko-Peczerskiej, na wystawie „Князі Острозькі: європейський вимір української історії”, otwartej 8 września 2022 r. Na portrecie książę został przedstawiony oczywiście w pozycji stojącej oraz adekwatnie do wieku w momencie bitwy – miał wówczas 54 lata. Dokładnie otworzono też haftowany kontusz, buzdygan i szablę, jak też inne elementy ubioru. Jak zapewnia Mykoła Bendiuk, będący przy stworzeniu dzieła konsultantem historycznym, portret został wykonany w stylu odpowiadającym epoce. Artysta namalował nawet rysy i spękania, aby obraz wyglądał na stary i przybliżał widza do czasów, w których żył Konstantyn Ostrogski. **(Ł.Ch.)**

eprasa.pl aac17b5325

Bitwa pod Orszą odbyła się 8 września, gdy wszyscy chrześcijanie – podziału na stary i nowy styl wtedy jeszcze nie było – święcili Rożdżestwo Preswjatoji Bohorodyci, można więc rzec, że było jak w pieśni:

Hej, huknemo z hakiwnyć,
Wdarymo z harmaty,
Błysnemo szablamy!
Nam pomoże swjatyj Jur,
Szcze j Preczysta Maty
Łycho zwojuwaty!

Zwycięskie starcie, w którym pod dowództwem Konstantyna Ostrogskiego walczyły oddziały zarówno z Wielkiego Księstwa, jak i Korony Królestwa Polskiego, zostało nie tylko szczegółowo opisane przez historyków. Około 1525 r. na zamówienie Zygmunta Starego powstał obraz bitwy namalowany przez artystę pozostającego pod wpływem niemieckiego malarza Lucasa Cranacha starszego, obecnie znajdujący się w zbiorach Muzeum Narodowego w Warszawie. Olejne malowidło na desce ma wymiary 165 × 260 cm, pierwotnie było jednak większe – odcięto m.in. 1/5 szerokości z lewej strony, przez co zachwiana została symetria i dwie ścierające się kolumny ciężkiej piechoty dawniej stanowiące centrum obrazu znalazły się bliżej lewej strony.

Obraz przedstawia z lotu ptaka kilka etapów batalii, o czym świadczą te same postacie pojawiające się w wielu miejscach – sam Konstantyn Ostrogski przedstawiony został trzy razy. Dowodzone przez niego oddziały zajmują prawą część obrazu – poniżej prawego górnego narożnika obrazu, obok wysokiego drzewa, na brzegu Dniepru widać sztab hetmana, który nadzoruje przeprawę wojska przez rzekę. Na pierwszym planie u dołu umieszczony został most pontonowy, przez który żołnierze transportują armatę. W górnej części obrazu hetman Ostrogski wydaje rozkaz urządzenia zasadzki i ukrycia artylerii na prawej flance wojsk. Niżej, w centralnej części obrazu, przedstawiono główne zgrupowanie oddziałów litewskich i koronnych. U dołu i u góry obrazu, blisko jego lewych narożników, artysta namalował ostateczny pogrom wojsk moskiewskich, pokazanych jako zdezorganizowana masa ludzka, podczas gdy wojska zwycięskie przedstawiono w regularnym szyku.

Szczegóły wyposażenia i uzbrojenia oraz portrety wodzów zostały odtworzone realistycznie i z wielką dokładnością, co może wskazywać na bezpośredniego uczestnika bitwy. Artysta na obrazie nawet umieścił swój autoportret – to nieuzbrojony mężczyzna w stroju niemieckim, siedzący na pniu na brzegu Dniepru i wyznaczający palcami kadr przyszłego dzieła.

W 2014 r., a więc w pół wieku po zwycięstwie Rusi, Litwy i Lachów (Polszczy) nad nad Mokwicinami/Moskalami, zwącymi siebie „Russkimi", w Kijowie zwyciężyła Rewolucja Godności, rozpoczęta w listopadzie poprzedniego roku jako Euromajdan. Klęska jawnie rosyjskiej agentury z Janukowiczem na czele dla kierownictwa Federacji Rosyjskiej stała się sygnałem, aby pod wymyślonymi pretekstami rozpocząć hybrydową wojnę przeciwko niepodległej Ukrainie. Od początku działań wojennych w obwodzie donieckim i łuhańskim z tym nowym wcieleniem moskiewskiego najeźdźcy, który przed dziesięciu laty ponownie zaczął realizować swoje grabieżcze plany, walczy 30 brygada zmechanizowana Zbrojnych Sił Ukrainy, w 2018 r. uhonorowana nadaniem imienia Konstantyna Ostrogskiego (30-та окрема механізована бригада імені князя Костянтина Острозького – 30 ОМБр). Rok wcześniej jego imię otrzymała też wspólna brygada litewsko-polsko-ukraińska.

Ł. Ch.

Pomnik książąt Ostrogskich

30 września 2000 r. podczas obchodów 900-lecia Ostroga na Alei Niepodległości został odsłonięty pomnik książąt Ostrogskich. Kompozycja składa się z trzech rzeźb z brązu na betonowym cokole, przedstawiających najbardziej znanych przedstawicieli rodu: w centrum znajduje się postać św. Teodosija (książę Fedor Ostrogski), po lewej stronie książę Konstantyn Ostrogski, a po prawej książę Wasyl Konstantyn Ostrogski.

Fedor Daniłowicz Ostrogski (urodzony ok. 1365 – zmarł przed 1410 lub po 1437) – namiestnik księstwa łuckiego, mnich Ławry Peczerskiej w Kijowie i święty Cerkwi prawosławnej (pod imieniem zakonnym Teodosij).

Konstantyn Iwanowicz Ostrogski (ur. ok. 1460 – zm. 10 sierpnia 1530) – pierwszy hetman wielki litewski w latach 1497–1500 i 1507–1530, wojewoda trocki od 1522 roku, kasztelan wileński od 1511 roku, starosta upicki, namiestnik bracławski i winnicki w 1497 roku, starosta bracławski, starosta łucki w latach 1507––1522, marszałek ziemi wołyńskiej w latach 1507–1522.

Konstantyn (Wasyl) Ostrogski (ur. 2 lutego 1526 – zm. 13 (23) lutego 1608) – starosta włodzimierski, wojewoda kijowski od 1559 i marszałek ziemi wołyńskiej (1550), poczwórny senator, dowódca wojsk i obrońca przeciwko Tatarom, działacz oświatowy – założyciel szkoły (Akademia Ostrogska) i drukarni (Biblia Ostrogska), który stworzył w Ostrogu wybitne ognisko oświaty.

Re-D.
Fot. Ju. Hawryluka

Na sąsiedniej stronie: Figury pomnika w Ostrogu na tle dokumentu wystawionego w latach 80. XIV w. przez Fedora Ostrogskiego (Biblioteka Książąt Czartoryskich – oddział Muzeum Narodowego w Krakowie).

eprasa.pl aac17b5325

eprasa.pl aac17b5325

«Битва під Оршею» – батальна картина, присвячена битві, що відбулась 8 вересня 1514 року між союзним литовсько-руcько-польським та московським військами. Картина знаходиться в зібранні Національного музею у Варшаві. Єдина відома картина такого типу з литовсько-руського та польського живопису часів Ренесансу, що дійшла до

eprasa.pl aac17b5325

нашого часу. 14 жовтня 2014 року Національний банк України увів до обігу ювілейну монету з нагоди 500-річчя битви під Оршею, на реверсі якої зображено символічну композицію битви, в основі якої – стилізовані фрагменти полотна «Битва під Оршею».

eprasa.pl aac17b5325

Obraz prawosławnej sieci parafialnej nad Bugiem i Narwią u schyłku XIX w.

Parafia Dubiny

Dubiny, Augustowo, Bielszczyzna, Dubinki, Gnilec, Hajnówka, Kotówka, Lipiny, Leśna, Leśniana, Nowosady, Orzeszkowo

15 (27, w XX i XXI w. – 28) sierpnia: Uspenija Preswjatyja Bohorodicy

[*Święto obchodzone*] We wsi Dubiny, pow. prużański, dekanat kleszczelowski, w cerkwi parafialnej. Cerkiew murowana, z taką samą dzwonnicą, w kamiennym ogrodzeniu, została zbudowana w 1872 r. ze środków rządu. Cerkiew znajduje się w odległości 70 wiorst od miasta Prużany.

Wierni w parafii: 1 564 mężczyzn i 1 616 kobiet, razem 3 180 w 12 miejscowościach: Dubinach, Augustowie, Bielszczyźnie, Hajnówce, Gnilcu, Dubinkach, Kotówce, Lipinach, Leśnej, Leśnianie, Nowosadach i Orzeszkowie; najdalej od cerkwi parafialnej oddalone jest Orzeszkowo – o 10 wiorst.

Krzyż z puszczańskiego drzewa na mohiłkach we wsi Orzeszkowo

Kontynuujemy rozpoczęte w numerze 5/2022 omawianie opisu parafii prawosławnych (i należących do nich świątyń) w gub. grodzieńskiej, opublikowanego przez biskupa Josifa (Sokołowa) w dziele „Grodnienskij prawosławno-cerkownyj kalendar' ili Prawosławije w Brestsko-Grodnienskoj ziemle w konce XIX wieka" (Woroneż 1899 r.). Autor, w latach 1891-1897 wikariusz eparchii wileńskiej z tytułem biskupa brzeskiego, podaje spisy miejscowości należących do parafii, liczbę wiernych, uposażenie kleru, często też opisuje przedmioty kultu, znajdujące się w cerkwiach i kaplicach. Interesujące są też informacje o okolicznościach budowy poszczególnych świątyń, ukazują bowiem społeczno-polityczne uwarunkowania, które wpływały na życie religijne wiernych Cerkwi wschodniej w XVIII – XIX w. Bp Iosif opisywał świątynie parafialne i filialne wg świąt cerkiewnych, w naszej publikacji pogrupowaliśmy je wg istniejących wówczas parafii.

eprasa.pl aac17b5325

86. Dubiny (gw. *dubin'y*, gen. *dub'in*, loc. *u dubin'aχ*, adi. *dub'iń'ki*), woj. białostockie, gm. Hajnówka, na północnych krańcach miasta Hajnówki przy szosie z Hajnówki do Narewki i Białegostoku, mieszkańców 1182, domów 291, zabudowa zwarta. Ludność trudni się rolnictwem, wiele osób pracuje w Hajnówce. We wsi jest poczta, wiejski dom kultury i szkoła podstawowa z nauką języka białoruskiego. Wyznanie prawosławne, kilka rodzin katolickich i mieszanych. Par. prawosławna Dubiny, katolicka Hajnówka.

Dawna wieś chłopów królewskich w leśnictwie białowieskim, a wcześniej osoczników (w XVII w.). Założona po 1639 r. na granicy Puszczy Białowieskiej i Puszczy Bielskiej w uroczysku leśnym Dubiny wzmiankowanym w 1592 r. (AWAK III 320–325). W 1670 r. osadzona była na 15 włókach (Ind 58; Hed 142). W 1775 r. były w niej 53 dymy chłopów odrabiających pańszczyznę na folwarku Dubiny – dziś Dubińska Ferma (Rkps DA-11587 k. 36 v). W II poł. XVIII w. zbudowano cerkiew.

Od 1915 r. na skutek ewakuacji większość mieszkańców przez kilka lat przebywała w Rosji. Po II wojnie światowej ok. 10 rodzin wyjechało na stałe do ZSRR.

Podstawowym środkiem porozumiewania się mieszkańców między sobą jest gwara o cechach ukraińskich. Próbkę tej gwary z 1971 r. podają Teksty 195–202.

Informatorzy: Jan Kindziuk, ur. 1905; Bazyli Kojło, ur. 1876; Jan Jarmoc, ur. 1908; Pelagia Kondratiuk, ur. 1904 r.

Opracował autochton M. Kindziuk w 1958 r., uzupełnił M. Kondratiuk w 1971 r.

Atlas gwar wschodniosłowiańskich Białostocczyzny, t. 1, Wrocław (Ossolineum) 1980.

W parafii znajdują się: cerkiew filialna św. Braci Machabeuszy w uroczysku Miedne, bractwo (istnieje od dawna), rada cerkiewno-opiekuńcza (także istnieje od dawna); 5 szkół cerkiewnych: w Gnilcu, Kotówce, Lipinach, Leśnianie i Orzeszkowie, w których uczy się 58 chłopców i 33 dziewcząt, oraz szkoła ludowa w Dubinach, w której uczy się 74 chłopców i 26 dziewcząt. Kler składa się z trzech osób: duchownego i dwóch psalmistów, z pensją 603 ruble i 68 kopiejek. Ziemia cerkiewna użytkowana przez kler obejmuje 119,97 dziesięcin, w tym: 4,40 dziesięcin pod zabudową mieszkalną, 57,71 dziesięcin gruntów ornych, 41,67 dziesięcin łąk kośnych, 6,80 dziesięcin pastwisk i 6,80 dziesięcin ziemi byle jakiej.

Proboszczem w latach 1885-1897 był o. Michał Bazylewski, wyświęcony 22 sierpnia 1876 roku.

1 (13, w XX i XXI w. – 14) sierpnia: Swjatych mucznikow sedmi Makkawejew s materiju ich Sołomonijej i uczytelem Jeleazarom

[*Święto obchodzone*] W uroczysku Miedne* w Puszczy Białowieskiej w cerkwi filialnej. Cerkiew drewniana, z drewnianym ogrodzeniem, wzniesiona w 1848 roku

Jak pisał ludowy poeta Mykoła Patejuk, „W Krynoczci na Trujciu jak maku narodu // Tam z toboju my z krynyci budem pyty wodu". Na zdjęciach obraz praznyka na trzeci dzień prawosławnej Trójcy (1999 r.).

eprasa.pl aac17b5325

Obecny stan budowli nad źródłem-studnią w uroczysku Krynoczka.

przez parafian. Znajduje się w niej szczególnie czczony lokalnie obraz Przenajświętszej Bogurodzicy – duży, na płótnie, zaś w pewnej odległości od cerkwi, wśród drzew uzdrawiająca studnia pod drewnianym dachem w formie dużego baldachimu na 4 słupach, do którego spod cerkwi prowadzi szeroki pomost. Teren jest podmokły – woda w studni chłodna, przyjemna w smaku, żelazisto-mineralna. Przybywają tutaj liczni chorzy szukający ratunku w chorobach oczu. W czasie zarazy ludzie chronili się w tym miejscu przed dżumą. Szczególnie dużo ludzi schodzi się w tygodniach po Wielkanocy i Trójcy, 1 (13/14) sierpnia i 14 (26/27) września. Przed wzniesieniem w 1848 roku cerkwi była tu od dawna kaplica. Cerkiew znajduje się w odległości 5 wiorst od cerkwi parafialnej w Dubinach.

Opracował i opatrzył zdjęciami J. H.

*Pochodzenie nazwy Miedne – w lokalnym wariancie języka ukraińskiego ‘Mi^{e}dne’ – nie jest do końca jasne, gdyż może oznaczać zarówno ‘miedziane’, jak i ‘miodowe’. Użyty w tej i innych publikacjach rosyjskojęzycznych zapis ‘Мѣдное’ (przez ‘ѣ’ – jat’, a nie ‘е’) zdaje się sugerować pochodzenie od rzeczownika ‘мѣдь’ (miedź), co ma też odpowiednik w staropolskim ‘miedne’ (współcześnie – ‘miedziane’). Jednak nazwa ‘Mi^{e}dne’, odnoszona do uroczyska, jak też niewielkiego cieku wodnego, może pochodzić od rzeczownika ‘mi^{e}d’, a więc ‘mi^{e}dne mi^{e}scie’ (we współczesnej polszczyźnie ‘miodne’, a w staropolszczyźnie też ‘miedne’).

Syn oficera Armii Ukraińskiej Republiki Ludowej Roman Awramenko koło pomnika „Borciam za Ukrajinu” na starym cmentarzu w Dubinach.

Miary

1 wiorsta (верста) = 500 sążni = 1 066,8 m

1 dziesięcina skarbowa (miara podstawowa) = 3 ośminy = 10 925 m^2

Białowieskie żubry obserwujące odwiedzających stary parafialny cmentarz w Dubinach

eprasa.pl aac17b5325

Jak do Szostakowa przyszła sowiecka polityka i jakie szkody wyrządziła

(Na podstawie wspomnień mieszkańców)

Szostakowo niejednokrotnie wyróżniało się na tle okolicznych wsi aktywnością swoich mieszkańców. Chociaż ta położona w gminie Czyże wieś jest niewielka, zawsze znajdywali się w niej ludzie, którzy wykazywali się dużym zaangażowaniem w życiu społecznym. Być może wynikało to stąd, że gospodarstwa w Szostakowie były stosunkowo duże, a ziemia uprawna dobrej jakości. Pozwalało to na w miarę dostatnie życie, więc możliwe było znalezienie czasu na aktywność społeczną. W sposób szczególny nasiliło się to w pierwszym półwieczu XX wieku. Wówczas wielu szostakowian zaangażowało się w działalność polityczną, co w efekcie przyniosło im tragiczne konsekwencje.

Pierwsza wojna światowa zaburzyła tradycyjny ład panujący dotąd na podlaskiej wsi. Mieszkańców Szostakowa, podobnie jak całą prawosławną ludność Podlasia, zmuszono do wyjazdu w bieżeństwo. Z jednej strony były to czasy wielu wyrzeczeń i poniewierki, a z drugiej wyjazd w głąb Rosji i przebywanie tam w okresie rewolucyjnych przemian wpłynęło na postrzeganie świata.

Powrót z bieżeństwa w rodzinne strony oznaczał zderzenie z nową trudną rzeczywistością. Załamał się dotychczasowy uporządkowany świat, w którym wielowiekowa tradycja, carskie władze i Cerkiew prawosławna wyznaczały normy życia społecznego. Odrodzona Rzeczpospolita okazała się państwem nieżyczliwym dla zamieszkujących jej granice mniejszości narodowych. Cerkiew prawosławna była na różne sposoby szykanowana przez polskie władze. W przekazach ustnych najstarszych mieszkańców Szostakowa, jak również innych okolicznych wsi, bardzo często pojawia się temat powszechnej biedy panującej na podlaskich wsiach w czasach II Rzeczpospolitej. Sytuacja materialna była wówczas gorsza niż w czasach carskich, a jakiekolwiek możliwości awansu społecznego zamknięte dla prawosławnych mieszkańców Podlasia. Praca w instytucjach państwowych była zarezerwowana dla Polaków wyznania rzymskokatolickiego. Z tego powodu z rozrzewnieniem wspominano czasy carskie, kiedy to niektórzy mieszkańcy wsi byli nauczycielami wiejskimi, kolejarzami lub zajmowali podrzędne funkcje urzędnicze i policyjne. Bolesna dla mieszkańców Szostakowa była sprawa Hajnówki. W dynamicznie rozwijającym się ośrodku przemysłu drzewnego zatrudniano ludzi przyjeżdżających do pracy z centralnej Polski, podczas gdy prawosławnym mieszkańcom okolicznych wsi odmawiano tam zatrudnienia. W zamyśle polskich władz Hajnówka miała stać się ośrodkiem polskości i katolicyzmu wśród ruskich, prawosławnych wsi okalających Puszczę Białowieską.

Istniejąca sytuacja społeczno-polityczna, jak również doświadczenia wyniesione z pobytu w rewolucyjnej Rosji w czasach bieżeństwa skutkowały narastaniem niezadowolenia wśród prawosławnych mieszkańców wsi wobec ówczesnego państwa polskiego. Frustrację, szczególnie wśród młodych mieszkańców przeludnionych wsi, pogłębiały propagandowe doniesienia płynące z Rosji Sowieckiej. Nielegalna literatura komunistyczna trafiała na podatny grunt. Tak było również w Szostakowie. Jeden z mieszkańców Szostakowa zakupił radioodbiornik detektorowy na słuchawki, co umożliwiło słuchanie audycji z Moskwy. Później mieszkańcy wsi wspólnie kupili radioodbiornik lampowy i propagandowa machina ze Wschodu zaczęła jeszcze mocniej oddziaływać na umysły szostakowian.

Podhajnowskie Dubiny i Nowosady były wsiami, w których znalazło się wielu zwolenników ruchu komunistycznego. Młodzi lewicowi działacze z tych miejscowości w celu propagowania komunistycznych idei krążyli po okolicznych wsiach, zaopatrując swoich sympatyków w nielegalną literaturę. Organizowali również zabawy taneczne dla młodzieży, w czasie których uprawiano komunistyczną propagandę. Wielu zwolenników znaleźli w Szostakowie, gdzie z ruchem komunistycznym związało się dziesięciu młodych mieszkańców wsi. Przekazy ustne mieszkańców Szostakowa mówią, że byli wśród nich: Misza i Kola Gierasimiuk, Grysza Jaroszuk, Chwedor Teleszewski, Kola Bebko, Omelan Romaniuk, Jaszka Moroz, Wasia Moroz, Nikita i Kościa Pawłowscy, Michał Giermaniuk oraz Iwan, Lowa i Ontonij Jawdosiuk.

Przynajmniej część z szostakowskich lewicowych działaczy brała udział w pierwszomajowych masówkach i pochodach w Hajnówce i była zaangażowana w kolportaż nielegalnej literatury. W ramach działalności propagandowej wywieszano na drzewach czerwone flagi i transparenty. Powstawały one w domu Fiedi Teleszewskiego, a szyciem czerwonej tkaniny zajmowały się jego żona Kateryna oraz Olka Romaniuk. W czasie nocnego nabożeństwa *na Hannu* (odpust św. Anny) w Starym Korninie szostakowscy działacze zawiesili nad drogą, koło miejscowej cerkwi, rewolucyjny transparent, tak aby ludzie wychodzący po nabożeństwie ze świątyni zobaczyli rewolucyjne hasło. Wywołało to ostrą reakcję miejscowego, wrogiego komunistom, proboszcza. W tę samą noc, *na Hannu,* również nad drogą z Szostakowa do Nowego Berezowa, pojawił się transparent z napisem „Proletarii wsiech stran sojediniajtieś". Podobny transparent zawisł też przy drodze z Osówki do Czyż. Na lewicową działalność młodych mężczyzn z Szostakowa zwróciła swoją uwagę polska Policja Państwowa. Pomagali jej w tym zakonspirowani agenci, z których najbardziej znanym okazał się mieszkający w Krzywej Jakub Strelczuk. Prawdopodobnie również w Szostakowie policja znalazła konfidenta, który jej donosił o komunistycznych poczynaniach jego mieszkańców.

Fragmenty zachowanych comiesięcznych „Sytuacyjnych sprawozdań z zakresu bezpieczeństwa Starosty Powiatowego w Bielsku Podlaskim do Urzędu Wojewódzkiego w Białegostoku" potwierdzają polityczną aktywność mieszk-

eprasa.pl aac17b5325

kańców Szostakowa: „W dniu 7.I.b.r. [*1936 r.*] na cmentarzu cerkiewnym we wsi Nowe Berezowo stróż tejże cerkwi Jan Moroz z rana po zakończonym nabożeństwie znalazł 5 sztuk ulotek komunistycznych, drukowanych w języku polskim z datą Wilno, 11 listopad 1935. (….) O kolportaż odezw podejrzany jest Jan Jewdosiuk m-c wsi Szostakowa, który tej nocy był przy cerkwi w Nowoberezowie".

10 marca 1936 roku policja państwowa aresztowała, oskarżając o działalność komunistyczną, jedenastu mieszkańców podhajnowskich wsi, wśród nich: „Jewdosiuka Jana, syna Antoniego i Anny r. 1911, prawosławny, rolnik, we wsi Szostakowo gm. Hajnówka, który pełnił funkcję sekretarza Hajnowskiego RK. KZM [*Rejonowy Komitet Komunistycznego Związku Młodzieży, czyli Komsomołu* – J.P.]. (…). Jewdosiuk do winy nie przyznał się. W dniu 12 bm. [*marzec 1936*] przekazany został Sędziemu Okr. Śledczemu w Bielsku Podl. decyzją którego został osadzony w więzieniu".

Kolejny zapis dotyczący Iwana Jewdosiuka pochodził z 24 września 1936 roku. Sąd okręgowy w Białymstoku na sesji wyjazdowej w Bielsku Podlaskim skazał na kary więzienia pięciu działaczy komunistycznych. Najwyższą karę, czterech lat więzienia, otrzymał Iwan Jewdosiuk. Na tejże rozprawie Chwedor Teleszewski z Szostakowa został uniewinniony.

W dokumentach z 1937 roku pojawia się zapis o kolejnym mieszkańcu Szostakowa skazanym za działalność komunistyczną. Wśród trzydziestu osądzonych z rejonu hajnowskiego znalazł się Kola Bebko z Szostakowa, którego skazano na cztery lata więzienia i na pięć lat pozbawiono praw publicznych.

Zachowane dokumenty z lat 1935--1937 pokazują, że ze wsi rejonu hajnowskiego co roku kilkadziesiąt osób karano za działalność komunistyczną, zaś walka z komunizmem i robotniczymi organizacjami związkowymi organizującymi strajki absorbowała policję znacznie bardziej niż zwalczanie pospolitej przestępczości. Powszechna bieda i fakt, że władze II RP wobec obywateli wywodzących się z mniejszości narodowych i religijnych stosowały politykę dyskryminacji, popychały niektórych z tych ludzi do działalności komunistycznej w nadziei na poprawę swojego bytu.

Jaszka Moroz w mundurze Wojska Polskiego. Jaszkę rozstrzelali Niemcy w 1941 roku kilka dni po wkroczeniu na Podlasie

Wkroczenie *Sowi*^{e}*tuw* komuniści z Szostakowa przyjęli z nadzieją na lepsze jutro, tak jak to przedstawiała płynąca z Moskwy propaganda. Pod kierownictwem Jaszki Moroza na końcu wsi zbudowano z żerdzi i gałęzi bramę powitalną – zawieszony na niej transparent witał czerwonoarmistów. Wkrótce po nastaniu sowieckich rządów nowe władze w Hajnówce stworzyły przedwojennym komunistom możliwość pracy w tym mieście i około dziesięciu ludzi z Szostakowa podjęło pracę w hajnowskich przedsiębiorstwach. Mimo że zajmowali oni niskie, zazwyczaj robotnicze stanowiska, był to dla nich niewątpliwy awans w stosunku do sytuacji sprzed wojny, kiedy nie mieli żadnej możliwości pracy w mieście. Przekazy ustne mówią, że spośród szostakowian znacznego awansu społecznego doznał wówczas przedwojenny sekretarz Komunistycznego Związku Młodzieży w Hajnówce Jaszka Moroz. Zajął on jedno z czołowych stanowisk, w związku z czym skierowano go na szkolenie do Moskwy. Jaszka planował związać swoje życie z Hajnówką, więc sprzedał dom na wsi i przeprowadził się do miasta. Również Omelan Romaniuk rozebrał dom w Szostakowie i przeniósł go do Hajnówki.

Wszechobecny bałagan i trudna sytuacja gospodarcza oraz kłamliwa propaganda nie mająca nic wspólnego z rzeczywistością i narastające represje szybko zmieniły nastawienie ludności do Sowietów. Także szostakowianie zaczęli przyjmować rządy sowieckie z coraz większym krytycyzmem.

Najazd niemiecki na Rosję Sowiecką diametralnie zmienił sytuację przedwojennych komunistycznych działaczy. Obok Żydów stali się oni jednym z głównych celów nazistowskiego aparatu terroru. Młodzi szostakowianie, którzy w nadziei na lepsze jutro, zwabieni propagandą, związali się z komunistycznym ruchem, stali się obiektem polowań SS i Geheime Statspolizei. Już w kilka dni po rozpoczęciu wojny został w Hajnówce rozstrzelany Jaszka Moroz, najaktywniejszy działacz z Szostakowa. Rozstrzelani zostali również Omelan Moroz oraz Lonia i Ontonij Iwaniukowie. W obawie przed aresztowaniem bracia Kola i Misza Gierasimiukowie przez całą wojnę ukrywali się we wsiach w okolicy

Budowa domu Jaszki Moroza w Szostakowie. Po wkroczeniu Sowietów w 1939 roku Jaszka sprzedał dom i przeprowadził się do Hajnówki.

eprasa.pl aac17b5325

Olka i Omelan Romaniuk oraz ich synowie Żenik i Wołodia. Omelan Romaniuk został rozstrzelany przez Niemców w Hajnówce.

Olka i Nikita Pawłowscy na zdjęciu ślubnym. Nikita zginął w obozie koncentracyjnym w Gross Rosen.

Bielska Podlaskiego. Kościa Pawłowski i Wasia Moroz, przeczuwając zagrożenie, zgłosili się na ochotnika na roboty do Niemiec w nadziei, że tam przetrwają spokojnie wojnę. Kościa skierowany do niemieckiego gospodarza w Prusach Wschodnich przebywał w znośnych warunkach, a nawet w czasie wojny przyjeżdżał na urlop do Szostakowa. Natomiast Wasia trafił do tysiąchektarowego majątku generała Paulusa, gdzie panował dokuczliwy głód, co skłoniło go do ucieczki. Ucieczka okazała się udana i Wasia dotarł do Szostakowa. Niemcy jako zakładników aresztowali jego ojca i brata, co skłoniło uciekiniera do ujawnienia się. Tym razem Niemcy wysłali go do obozu koncentracyjnego w Gross-Rosen.

Ci przedwojenni działacze, którzy nie zostali aresztowani przez Niemców, żyli nadzieją przetrwania wojny. Jednakże ich wcześniejsze związki z komunizmem nie umknęły uwadze sowieckich partyzantów. Posiadali oni spisy osób mających wcześniej jakiekolwiek związki z sowieckim systemem i zostało to przez nich wykorzystane. Nocami zjawiali się u szostakowian, prosząc o wszelkie wsparcie. W razie odmowy grożono ujawnieniem ich wcześniejszych życiorysów okupantom, a to było równoznaczne z aresztowaniem i śmiercią. W Szostakowie zawiązał się więc wspierający partyzantów komitet antyfaszystowski. Należeli do niego miedzy innymi Wania i Lonia Jawdosiuk, Grysza Jaroszuk, Wasia Moroz, Nikita Pawłowski, Stepan Zieniuk i Kola Bebko wraz z żoną, która nocami prała partyzantom bieliznę. Zapewne współpracujących z partyzantami było więcej, ale obecnie jest to niemożliwe do odtworzenia. Motywem współpracy mogły być przekonania ideowe i chęć walki ze znienawidzonymi okupantami, ale też dostarczanie żywności i ubrań partyzanci bardzo często wymuszali. Odmowa mogła kosztować życie, więc niektórzy współpracowali wbrew własnej woli.

Grupa partyzancka, która często bywała w Szostakowie, nie chcąc prowokować Niemców, nie podejmowała akcji bojowych w okolicy wsi. Spaliła natomiast drewniany most na Orlance, na drodze łączącej Bielsk Podlaski z Hajnówką. Wśród partyzantów zdecydowanie przeważali ludzie pochodzący z terenu ZSRR. Byli to czerwonoarmiści z rozbitych w 1941 roku oddziałów, dywersanci zrzuceni na spadochronach lub całe oddziały, które przywędrowały ze wschodu. Ludzi z podhajnowskich wsi wśród partyzantów było niewielu. Wśród tych, którzy pojawiali się w Szostakowie, było kilku mieszkańców Dubin i Nowosad. Do partyzantów, prawdopodobnie obawiając się aresztowania, przyłączył się Wania Jawdosiuk z Szostakowa, a później również jego brat Lonia. O ile Wania przetrwał w partyzantce wojnę, to Lonia zginął w jednej z potyczek z Niemcami.

Kolejne brzemienne w skutki wydarzenie miało miejsce w Szostakowie 6 maja 1943 roku – *na Jurja* (odpust św. Jerzego). W nocy Niemcy urządzili we wsi obławę, aresztując kilku jej mieszkańców. Byli to Semen Maciuka, Nikita Pawłowski, Chwedor Teleszewski, Stepan Romaniuk i Ontonij Jawdosiuk, którego synowie byli wówczas w partyzantce. Większość hitlerowcy oskarżyli o współpracę z sowiecką partyzantką. Wszystkich aresztowanych przewieziono na brutalne przesłuchania do placówki Gestapo w Białowieży, później wywieziono do Białegostoku, a następnie do obozu koncentracyjnego w Gross-Rosen. Semen Maciuka wrócił do domu wkrótce po wojnie, zaś Wasia Moroz dopiero w 1946 roku, ponieważ w międzyczasie wcielono go do Armii Czerwonej. Natomiast Nikita Pawłowski, Chwedor Teleszewski, Stepan Romaniuk i Ontonij Jawdosiuk w nieznanych okolicznościach ponieśli śmierć w obozie. Aresztowanie mieszkańców Szostakowa nastąpiło prawdopodobnie po rozbiciu w marcu 1943 roku sowieckiego oddziału partyzanckiego pod dowództwem Iwana Kryłowa. Dokumenty zdobyte wówczas przez Niemców zawierały pseudonimy, nazwiska i adresy współpracowników oddziału, stały się więc podstawą do zorganizowanej w kilku miejscach akcji przeciwko partyzantom i ich pomocnikom.

Młodzi mieszkańcy Szostakowa, angażując się w latach międzywojennych w działalność polityczną, nie mogli przypuszczać, jak poważne konsekwencje ich zaangażowanie może przynieść dla Szostakowa i ich samych. Żyjąc w poczuciu dyskryminacji narodowej i społecznej, która miała miejsce w czasach II Rzeczypospolitej, poprzez swoją aktywność polityczną próbowali zmienić otaczającą ich rzeczywistość. Kierując się szlachetnymi ideami równości i sprawiedliwości, nieświadomi tego, co w rzeczywistości niósł ze sobą komunizm, zostali zmanipulowani przez sowiecką propagandę. Kiedy dwa totalitaryzmy – sowiecki i nazistowski – starły się ze sobą, szostakowianie stali się zakładnikami i ofiarami zaistniałej sytuacji. Straty ludnościowe Szostakowa, jeśli się weźmie pod uwagę wielkość wsi, były ogromne, zwłaszcza że zginęły osoby najbardziej zaangażowane społecznie.

Jerzy PLEWA

eprasa.pl aac17b5325

Nowe Berezowo i Czyżyki na mapie z końca XVIII w.

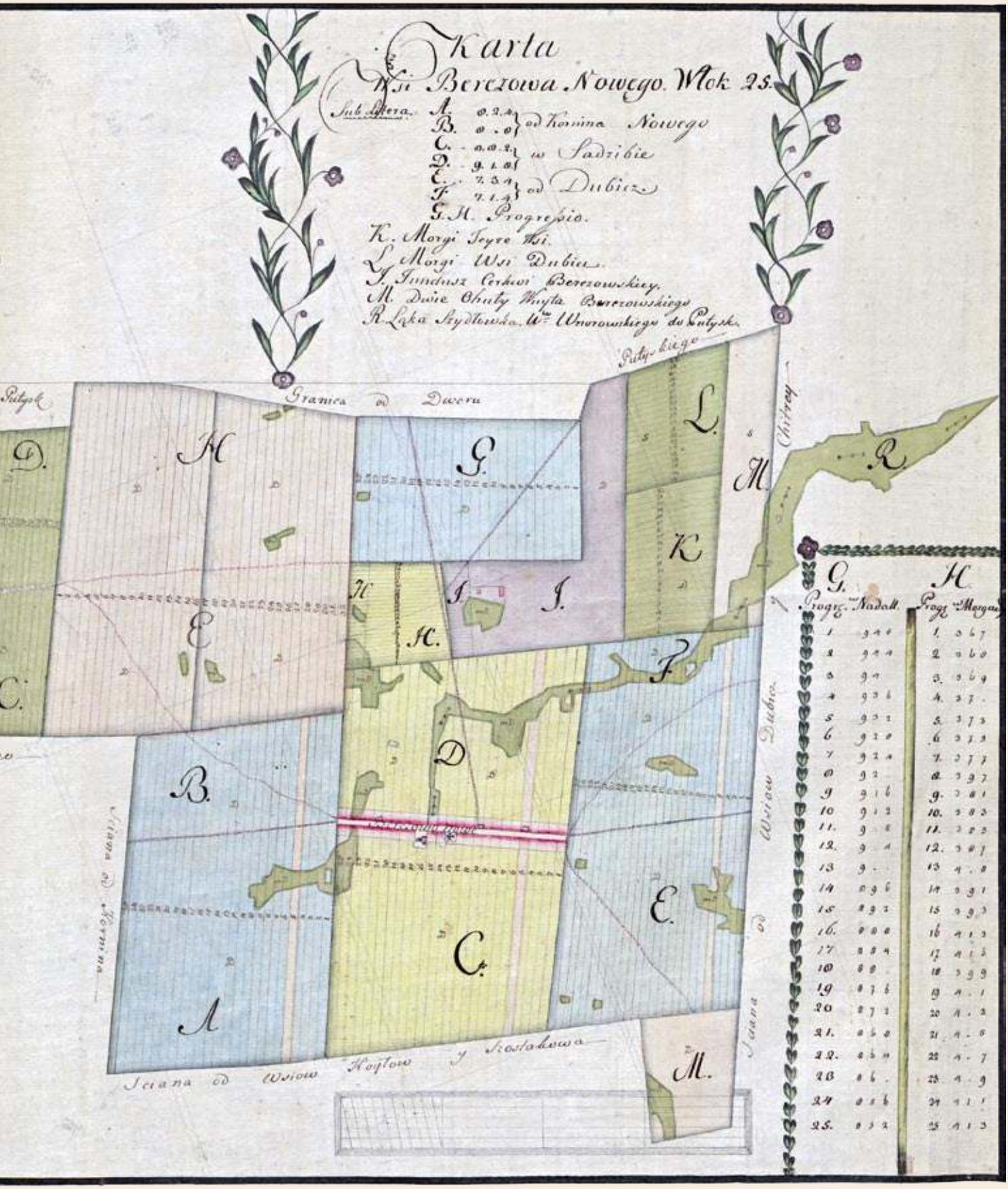
Kontynuujemy publikację map leśnictwa bielskiego (ladzkiego), wykonanych przez mierniczego królewskiego Michała Połchowskiego u schyłku XVIII w. Tym razem jest to arkusz ilustrujący grunty wsi Berezowo Nowe i Czyżyki. Mapy poszczególnych części leśnictwa sporządzone zostały dla celów finansowych, o czym świadczą zachowane w zbiorze tablice z wyliczeniami dochodów, podające gospodarzy na wiejskich gruntach. Zarówno ich imiona, jak i nazwiska w większości zachowały tu ukraiński charakter właściwy dla miejscowej gwary, który w XIX-XX w. został częściowo zatarty przez wprowadzenie rosyjskojęzycznych ksiąg metrykalnych, a potem w okresie międzywojennym – poprzez tworzenie polskich wariantów nazwisk na podstawie ich wersji rosyjskich.

Nowe Berezowo

Teodor Anopik
Jakim Biryłko
Matwiey Biryłko
Samson Biryłko
Wasyl Biryłko
Demian Bliźniuk
Chwedor Chwirs
Michał Chwirs
Onisko Chwirs
Owseni Choryś
Jakon Chworyś
Michał Chworyś
Iwan Czabay
Jan Czabay (zapewne Iwan*)
Jan Doboszuk
Jozyp Haryniuk
Michał Hawryluk z Chytrey
Ichnat Hrehoruk
Hrehor / Hryhor Illaszuk
Wasyl Iwaniuk
Owseni Jakubach
Ułas Jaskowicz
Iwan Jelennik
Ichnat Jelennik
Semin / Semen Jelennik
Stepan Kowalczuk
Stepan Kuczka
Jan Mikołajuk
Tochwiło Mińko
Tymosz Mińko
Parchwien Misyiuk
Bonifacy Moroz
Demian Moroz z Putysk
Ichnat Moroz

eprasa.pl aac17b5325

Jakim Moroz	Jakim Onysiuk	Hryhor Sokołowski	Jan Szwed
Kalesz Moroz	Łuaryn Perestryt	Dmitior Sołowianik	Jozyp Szwed
Mikołay Moroz	Łukian Prokopiuk	Petro Swyntochowski	Kiryło Szwed
Parchwin Moroz	Teodor Rostyk	z Tyniewicz	Hryhor Tarasiuk
Trochim Moroz	Tymofiey Samosiuk	Harasym Syrucki / Sirucki	Antoni Trańko
Wasyl Moroz	Parchwin Sawczuk	Wasyl Szaduyka	Mikołay Ulaszuk / Ułasiuk
Trochim Omelaniuk	Jan Seweryncuk	Iwan Szwed służy	Mikołay Wawryniuk

eprasa.pl aac17b5325

Samson Wawryniuk
Chwedor Wiszeńka
Dorochwiej Wiszeńka

Karpicha Pokidka
(Zapewne mamy tu do czynienia z gospodarstwem porzuconym przez *hospodara* o imieniu Karp, na którym pozostała jego żona – *hospodynia Karpicha*, obdarzona przydomkiem Pokidka od *pokidati* – porzucać).
Hrehorcza wdowa
Janicha Hryhorcza / / Hryciucha wdowa
Jawdolicha wdowa
Pauluczycha wdowa
Wowtoncza wdowa
Zinicha wdowa

Wśród pól nowoberezowskich były też grunty, które użytkowali nie nazwani z imienia wójt (Imęć Pan Wóyjt) i duchowny miejscowej cerkwi parochialnej (Xiądz Prezbiter).

Nowoberezowska *starowina* – drewniane sanie wyjazdowe (*szytki*), zdobione malowanymi wzorami (1963 r., fot. Jerzy Grocholski) i pamiętający zapewne XIX wiek budynek łączący część mieszkalną i gospodarczą (1958 r., fot. Maria Trawińska-Kwaśniewska). Zdjęcia wykonane w ramach prac nad „Polskim Atlasem Etnograficznym" (Instytut Archeologii i Etnologii Polskiej Akademii Nauk).

Czyżyki

Jaś Andryiczuk
Prokop Biczko
Mikołay Blizniuk
Prokop Blizniuk
Chalimon Buraczyk
Jewdosy / Jaudosy Buraczyk
Patyi Buraczyk
Prokop Buźko
Tomasz Chomanczuk
Ontoś Chwedoruk
Iwan Chwedosiuk
Sołowian Chwyrysiuk
Augustyn Daniluk / Danyluk
Olexyi Daniluk / Danyluk
Ichnat Danyluk
Olexyi Danyluk
Prokop Dmytruk
Petro Iwacik
Hauryło Iwaniuk
Petro Iwaniuk
Zin Iwaniuk
Demyian / Damian Jakoniuk
Kondrat Jakoniuk
Mykita / Mikita Janucik
Karp Jarmociuk
Michał Kuryaniuk
Karp Klimiuk
Seweryn Kornyluk
Danyło Lewczuk
Andryi Łukianiuk
Tychon Łukianiuk
Gabryel Marczuk
Jan Marczuk
Jan Misiiuk
Kondrat Misijuk / Mysyuk
Abram Mykitiuk
Marko Mykitiuk
Jakim Nescioruk
Jan Nescioruk
Lewko Nescioruk
Andryi Omelaniuk
Trochim / Trochym Onyszczuk
Kuryan Oxentyniuk / / Oxentyuk
Łukasz Pilipiuk
Onyśko Pokirski
Iwan Połowianiuk
Omellan / Omelan Połowianyk
Jozyp Prystupiuk
Kiryło Prystupiuk
Sak Prystupiuk
Choman / Chonon Reszutnyk
Szymon Romaniuk
Konon Rusaczyk / / Rusadczyk
Onchim / Onchym Rusaczyk
Konon Ruszczyk
Nescior Samusiuk / / Samosiuk
Hryhor Serhijuk
Roman Serhijuk
Lewko Stepaniuk
Dmytior Supruniuk
Łukian Tomaszuk
Kuźma Telentiuk
Illasz Telentyuk
Sauka Teleszewski
Łukian Tomaszuk
Klim Ustyaniuk
Roman Wasyluk

Andryicza wdowa
Demiancza wdowa
Hrehorcza wdowa
Nazarcza wdowa
Tymochwijcza / /Tymochwyicza wdowa

*Poszczególne osoby zapisane są kilkakrotnie, gdyż na ogół miały udziały w różnych włókach, stąd też zapewne rozbieżności w zapisie imion i nazwisk.

Opr. JH

eprasa.pl aac17b5325

Життя моїх дідів-прадідів

Спогади мого дитинства часто переплетені з розповідями бабусі та дідуся про те, як точилося їхнє життя в 40-50-х роках XX століття. Моя бабуся, Катерина Семенівна Власюк, народилася 22 грудня 1939 року в селі Зносичі, що на Рівненщині в Україні, звідки походжу і я. Бабуся ще трохи пам'ятає часи війни – свої дитячі роки. Вона розповідала, що тоді була гостра проблема з їжею. Якщо вдавалося впродовж дня з'їсти стручок бобів або спечену картоплину, то вже було велике щастя. Деякі родини були багатші, бо тримали господарство, але забирати їжу часто приходили німці. Про німців бабуся розповідала так: якщо їх ніхто не чіпав, то і вони не лютували, не знущалися з людей, не вбивали. Але якщо хтось насмілювався скривдити хоча б одного з них, то німці у відповідь спалювали ціле село.

У ті роки в кожній родині народжувалося в середньому від п'яти дітей, але зазвичай більшість з них помирала через нестачу їжі та різні хвороби, ліки від яких не були тоді доступні. Всіх дітей змалку привчали до праці на полі. На наших теренах, особливо в сільській місцевості, приблизно до 90-х років XX століття люди не уявляли свого існування без тяжкої праці на землі. Катерина Семенівна ще й досі не розуміє, як це можливо – жити в місті, не мати свого поля та не утримувати господарства. Але такий світогляд бабусі мене ніколи не дивував, адже більшу частину свого життя вона важко працювала, через це змогла завершити тільки п'ять класів школи... але для неї це був спосіб існування. Щоб хоч трохи наблизитись до тих часів та усвідомити, яким було життя моїх дідів-прадідів після війни на теренах Полісся, пропоную прочитати автентичний текст, записаний зі спогадів Катерини Семенівни Власюк.

Дитинство наше було посля війни, нуу, тяжковате, але ж голодними не були. Робили... ну, там на сходи то були колгоспи, то була голодовка, а в нас не було голодовкі. Держали городи, корову держали... Нуу, як не було трудновато, але... виживали. Ну, може кому легше було, в кого були батькі здоровиє, а в мене... мні було шисть років, як батько помер. Потом... десять років було – матери паралізувало ногі, повикручувало рукі... І та вся робота пришлас на мене, але, слава Богу, якось видержувала, справляласа, трохи помалу в городи, то дехто помагали з сусідив... Аа брати повмирали, і щи мене не було, я й не знаю їх, і сестра була. І більш в мене родні не було, не було ниякої помочи ни од кого. А так... сусиди то такі близкі то помагали. Не можна казать, шо то так важко було, можна було вижить. Потім вже було тринацать років, почала ходить у лесничество, там висажували сосонкі такі, нуу, як його назвать... шоб росла сосна, посадочку таку. Походила рик да далеко, не вправляласа з старими, да й вже в чотирнацать рокив пошла в колгосп на роботу. А там всяка робота була, в колхози. Садили картоплю...Ми й бульбу кажем, і картоплю, бо в нас така мова, шо всяка помишана – і білоруска, і руска, і українска... Ну, садили ту бульбу пид лопату, хто лопатою, хто бульбину кідав, хто навоз кідав, – так садили, висаджували. Потім повиходить та бульба, то вже ралили коником, я коника водила, бо вміла на коню їздить зверху і вміла водить того коня... Ну і так робили в колгоспи, але були добри такі люде, і сусіде, і... пиддержували, як не справлялас, то помагали. Знають, шо не було за кім, нема кому помочи, і не обижали нихто... Корову рано треба вставать доїть, то як в той день в обід да й засну крепко, то вони й не будили, ждали, шоб поспала трохі, кажуть: «Хай дитя поспить». Ну, такє, така була робота, такі справи дитячи. Потім стали пидростать вже. А як жнива в колгоспи, то ставали, один косить косою дядько, а двоє стаємо збираєм, загрібаєм, зв'язваєм в снопи. Потім як вже все вберуть, то ши й колоскі позбираєм там да й шось трошкі собі намнем. А вдома тоже держали, не були голодни. Корову держали, і свинє, і качкі, кури... Вже потім трохі обстроїлоса, вже привезли якісь цирк. Стали дивиц, дивчата кажуть: «Андьо вже мати з колком придибала гонить корову доїть». Ну я через другі двери вискочила, побігла, видоїла корову, пока мати прикульгала, я назад прибігла у той цирк. Ну такє... Росли, спивали по вулицах, весели такі були... Тепер нема такої веселості. Їдем в колгосп на машини, співаєм, туда з писнями, назад з песнями... Я не знаю, такі весели – зара люди не такі весели, шо там говорить... Те, шо правда. Ну і потім шо вже... замуж. Пидросла, вже дев'ятнацать років – вже замуж. Весіллє такє як весіллє – веселе. Хлопци прийшли викупили молоду, пошли розписвацца, гармошка грає, люде танцуют, спивают, гармошка не дає засидицца – весела музика. І такє дальше... Тепер своя родня, своя сим'я.

У поданому тексті збережені діалектні особливості говірки села Зносичі. Приблизно так люди там досі всі говорять між собою, хоча майже кожен володіє українською літературною мовою. Однак мушу зазначити, що все-таки чим старший носій говірки, тим більше діалектних особливостей збережено в його мовленні. Про це, можливо, напишемо пізніше.

Діана МАРТИНЮК

eprasa.pl aac17b5325

Impresje ze strefy nadgranicznej

Moja Ojcowizna znajduje się około sześćset-siedemset metrów od granicy polsko-białoruskiej. Z podwórza widzę płot graniczny.

Przez dziesiątki lat była to senna granica w zasadzie pilnowana tylko przez Sowietów, a potem białoruskich pograniczników. Ze strony polskiej była to tzw. ochrona terytorialna, pełniona przez wszystkich okolicznych mieszkańców w zamian za prawo koszenia pasa granicznego. W razie pojawienia się podejrzanych osobników kręcących się w pobliżu granicy wystarczył telefon do strażnicy WOP-u, a później Straży Granicznej w Czeremsze.

Z polskiej strony nikt o zdrowych zmysłach na wschód się nie pchał, no chyba że zmysł orientacji został zakłócony napojami wysokoprocentowymi lub zwyczajnym zabłądzeniem grzybiarza. Pechowiec był szybko łapany przez ochronę ze wschodu, bo zaoranego dziesięciometrowego pasa nie dało się pokonać bez zostawienia śladów. Delikwent był odstawiany na polską stronę, a władza ludowa pouczająco uderzała go po kieszeni.

Inna sprawa, jak dobytek jakiegoś gospodarza – koń, a częściej krowa – szukał smaczniejszej trawy po wschodniej stronie. Zainteresowany sam nie przekraczał granicy, a z flaszką za pazuchą czekał na kolejny patrol i obie strony były zadowolone.

Jako dzieci z sowieckimi pogranicznikami utrzymywaliśmy przyjazne stosunki. Chyba z powodu nudnej służby sowieccy żołnierze przechodzili na naszą stronę, aby pogadać z dzieciakami, pokazać automat, dać popatrzeć przez lornetkę, obdarować znaczkami… Wielu znaliśmy z imienia.

Bardzo nieprzyjemnie się zrobiło około dwóch lat temu, kiedy to białoruski dyktator zaczął nam podrzucać tzw. uchodźców, a właściwie nazywając – ekonomicznych emigrantów. Dojazd do mojego rodzinnego domu zrobił się utrudniony z powodu licznych kontroli. Policja i Straż Graniczna szczegółowo sprawdzała pojazdy, dokumenty, w tym sądowy tytuł własności, rozpytywała o cel podróży. Kiedyś doszło do ciekawej sytuacji: patrol Straży Granicznej ustawił się na rozdrożu akurat naprzeciw mojej posesji.

– Dokąd Pan jedzie?

– A tu. – Pokazuję na odległy o dziesięć metrów wjazd. – Stójcie Panowie tutaj, będę spać spokojnie. Zaraz wam kawę zaparzę.

– Dziękujemy, w termosach nam dowożą.

Na spokojnym pograniczu zaczęło się małe piekło: samochody nie na podlaskich numerach, kamery telewizyjne, pełno wojska i policji, sygnały pojazdów uprzywilejowanych, śmigłowce na niebie, czasami z podwórka strach było wyjść. I do tego wizyty nieznanych cywilnych osobników, podobno działaczy różnych fundacji i organizacji pozarządowych, niby w szlachetnych intencjach wspierających tzw. uchodźców. Kupa nawiedzonych. Jak tak im chcesz pomóc, to weź pod swój dach!

Miejscowi z dużą niechęcią patrzyli na takie działania i cała ich sympatia kierowała się w stronę służb mundurowych. Wielu nawet w radiowych czy telewizyjnych relacjach mówiła, że czują się bezpieczniej.

Polskie władze zadziałały w miarę sprawnie. Szybko rozciągnięto koncentrinę (drut ostrzowy w spiralnych zwojach) i rozpoczęto budowę płotu granicznego. Nasycenie terenu wojskiem i wprowadzenie odpowiednich przepisów spowodowało, że teraz jest względny spokój. Nie znaczy to, że próby nielegalnego przekroczenia granicy ustały. Najwięcej do nich dochodzi na terenach leśnych pilnowanych przez strażnicę SG w Dubiczach Cerkiewnych. Na potrzeby firm budowlanych i służb mundurowych poprawiła się infrastruktura drogowa. Gdzie była wyboista droga gruntowa, teraz biegnie elegancka szutrówka, a przy samym pasie granicznym, gdzie uprzednio dosłownie nie było nic, żadnej drogi, teraz jest porządna żwirówka.

Kilka razy dziennie wojskowa ciężarówka rozwozi wartownicze pododdziały. Stoją po cztery godziny. Jak ciężka jest to służba, wiedzą ci, którzy odbyli przeszkolenie wojskowe. Sam wiele lat temu wielokrotnie stałem na warcie bez względu na pogodę i porę dnia, ale ja stałem tylko po dwie godziny i zaraz dowódca przyprowadzał zmianę, a oni stoją CZTERY! Najciężej się stoi od czwartej do szóstej z rana. Ci żołnierze naprawdę są wykończeni. A tu jeszcze zza płotu lecą kamienie, konary, a żeby to tylko jeszcze to. Szkoda tego młodego chłopaka, który zginął dźgnięty nożem. (...)

Oprócz wojska na granicy teren patrolowany jest z powietrza. Kilka razy dziennie nad granicą po polskiej stronie przelatują helikoptery. A ostatnio dolatują nad moją posesję, zawisają na pół minuty i zawracają z powrotem. Wtedy żartuję, mówiąc żonie: „Przyleciał twój wielbiciel". Gdzieś ponad rok temu wieczorem piekliśmy kiełbaski na ognisku. A tu nagle z kilku stron syreny, światła, reflektory omiatające pola i drogi. Noc, niczego nie widać, tylko spory ruch na okolicznych drogach. Siłowe przejście! I nagle na bardzo niskiej wysokości zawisa nad nami śmigłowiec. Nie ma włączonych świateł pozycyjnych, nic w górze nie widać, a słychać ogłuszający ryk silnika. Powisiał jakieś pół minuty, prawdopodobnie dokładnie nas obejrzeli i odlecieli. Potem pół kilometra dalej znowu zawiśli i włączyli silny reflektor. Widocznie dojrzeli grupę i podawali wojsku namiary.

To nie jest tak, że tych ludzi wojna wygoniła z ojczyzny. W jakimś małym procencie to prawda, ale większość to są ekonomiczni emigranci. W swoich krajach zmamieni łatwością dostania się do Niemiec płacą tysiące dolarów za rosyjską czy białoruską wizę, za bilet lotniczy… Ilu na to stać? A skoro płacą, to biedni nie są. Białoruscy pogranicznicy też robią kokosowe interesy: drabiny, rozpieraki, piłki do metalu, podwózka do granicy, a nawet prawo do naładowania komórki. Za wszystko trzeba płacić i to niemało. A nasi płatni kurierzy, jak mówił mi policjant, inkasują po pięć tysięcy od głowy za transport do niemieckiej granicy. Ilu spośród nich zarobiło, a ilu już siedzi? Opowiadała mi pielęgniarka pochodząca z Kuźnicy Białostockiej. W szpitalu w Sokółce urodziła kobieta pochodząca z Iraku czy Syrii. Pracujące tam panie zebrały troszkę ciuszków. Przyjęła tylko firmowe. Proszę popatrzeć na prze-

eprasa.pl aac17b5325

krój wiekowy tych emigrantów. Starszych wiekiem wśród nich nie ma. To są młode 20-30-letnie „byczki”. Szukasz azylu politycznego, idź na legalne przejście graniczne. Tylko że pobytem u nas oni nie są zainteresowani, wielu z nich z coraz większą determinacją, ale i też agresją napiera na granicę. Z pewnością doszło do kilku tragedii, zwłaszcza podczas chłodniejszych pór roku: odłączenie się od grupy podczas chaotycznego przekraczania granicy skutkujące zabłądzeniem, trafieniem na bagna, wychłodzeniem. Takich faktów nie neguję.

Na wiosce mam dostęp do pięciu białoruskich i czterech rosyjskich kanałów telewizyjnych. Jakiż inny świat jest tam prezentowany! Ani słowa o wojnie w Ukrainie, jakby jej nie było. Białoruska telewizja tylko nominalnie jest białoruska, bo tylko z rzadka słychać język białoruski, wszystko jest po rosyjsku. Czy ktoś jeszcze na Białorusi mówi po białorusku? Może jacyś *staryczki* w wioskach i opozycyjnie wobec reżimu nastawiona część społeczeństwa. Częściej mowę białoruską słyszę na kanale Biełsat albo w Michałowie, w Gródku czy Krynkach. Białoruskie kanały przypominają „produkcyjniaki” z epoki Gierka. Masa reportaży o zasiewach, żniwach i poradach, co uprawiać w przydomowych ogródkach. Oczywiście nie może się obejść bez wielominutowych tyrad ich „baćki naroda”. Jaki to on przyjaźnie i pokojowo nastawiony do sąsiadów i nie rozumie, o co mają pretensje Polacy, bo on przecież przyjaźnie wyciąga rękę i zaprasza do rozmów. W rosyjskiej telewizji natomiast wiele powtórek archiwalnych filmów, niektórych nawet dobrych („Tichij Don”, „Wojna i mir”). Dużo jest filmów o drugiej wojnie światowej, których optyka jest oczywiście sowiecka. Czasami w programie „Priamoj Efir” pojawiają się dyżurni propagandziści. Takiego sączonego jadu dawno nie oglądałem. Cytuję: „To Ukraina napadła na Rosję, a ta tylko się broni przed nazistami, nacjonalistami i banderowcami wspieranymi przez USA i NATO”. I co ma myśleć naród rosyjski karmiony takimi propagandowymi zbitkami? Więcej o przebiegu wojny można zobaczyć w naszej telewizji czy w internecie. Chociaż jestem świadom, że podawane informacje także są jednostronne i nie zawsze obiektywne.

Arkadiusz KULGAWCZUK

Słowa, jakich my ne znali abo zabyli

Od czytaczuw można czasom poczuty, szto ne wsi słowa w ukrajinomownych tekstach dla jich dobre zrozumiły. Niczoho dywnoho w tomu nema, chocz by tomu, szto nemało słuw naszoji tut bilśkowo-hajnuwśko-simjatyćkoji dialektnoji mowy zabułosia, chocz w kijuwśkuj literaturnuj mowi wony dalij używajut'sia (chocz by toje *awżeż*). Insza sprawa, szto piśmenniki, za sprawoju jakich u XIX stolittiowi formowałaś literaturna ukrajińska mowa, jak Iwan Kotlarewśkyj czy Taras Szewczenko, używali słuw i mownych form typowych same dla dialektnoho mowlenia jichnich okolić – tohdyszni huberniji Połtawśka i połudenna czastyna Kijuwśkoji, w tomu czysli j takich, kotory na Wołyni, Polisiowi i Pudlaszowi ne używaliś – chiba szto w pisniach, jakiji swobudno "hulali" po wsiomu ukrajinomownomu prostorowi. Do toho dochodiat szcze wsiaki nowy słowa, kotory tworyli ("kowali słowa", neolohizmy – "kowany słowa") konkretny osoby, jak i zapozyczynia z inszych mow. Tomu nawet' ludiam, kotory wyrosli w seredowiszczowi zusim szcze naszomownomu, treba toj "nepudlaśki" leksyczny zapas poznawati i pryswojuwati. Same stul wynikła ideja sioho praktycznoho słowniczka, z jakoju my nosilisia wże kilka lit, a teper realizujemo, za pryncypom "Od dumki do słowa, od słowa do diła – a diłom słowo ż bude!". Adresowany wun ne ono tym, chto wże wprawiwsia w czytaniowi ukrajińskoju abetkoju, ale j tym, chto ono słuchaje ukrajińskich awdycijuw u radiwi. Same tomu perszoju stojit forma zapisana abecadłom – znajut joho ż wsi, nawet' tyji, szto nikoli ne "uczyliś kirylici" j ne czytali jakimi-nebud' "ruśkimi literami". **Re-D.**

Praktycznyj słownyczok dla słuchajuczych i czytajuczych

D

dałebí – далебі́ – naprawdę, doprawdy
dałekozóryj – далекозо́рий – dalekowidz
dáłecz, dałeczíń – да́леч, далечі́нь – odległość, oddalenie
dámba – да́мба – tama, grobla
dańśkyj – да́нський – duński
darmá – дарма́ – daremnie, na próżno
dawálnyj widmínok – дава́льний відмі́нок – celownik
debéłyj – дебе́лий – tęgi; potężny
decentralizácija uprawlínnia – децентраліза́ція управлі́ння – decentralizacja zarządzania
déchto – де́хто – ktoś
dedáli – дедалі́ – coraz bardziej
defís – дефі́с – łącznik
defólt – дефо́лт – niewypłacalność
déjakyj – де́який – pewien, niektóry
dékilka – де́кілька – kilka, parę; trochę
dékoły – де́коли – niekiedy, czasami
dékotryj – де́котрий – niektóry
dékudy – де́куди – gdzieniegdzie
denaturácija biłkíw – денатура́ція білкі́в – denaturacja białek
de-nébud' – де-не́будь – gdziekolwiek
de-ne-dé – де-не-де́ – gdzieniegdzie
deń osínnioho, wesniánoho riwnodénnia – день осі́ннього, весня́но́го рівноде́ння – dzień równonocy jesiennej, wiosennej
deń zymówoho, lítnioho soncestojánnia – день зимо́вого, лі́тнього сонцестоя́ння – dzień przesilenia zimowego, letniego
deputát – депута́т – poseł
derewné wuhílla – деревне́ вугі́лля – węgiel drzewny
derewnýj spyrt – деревни́й спирт – alkohol metylowy (drzewny)
derżáwa – держа́ва – państwo
derżáwna mówa – держа́вна мо́ва – język państwowy
derżáwna służba – держа́вна слу́жба – służba cywilna
derżáwna terytórija – держа́вна терито́рія – terytorium państwa
derżáwna włáda – держа́вна вла́да – władza państwowa
derżáwne mýto – держа́вне мито – opłata skarbowa
derżáwnist' – держа́вність – państwowość
derżáwnyj kordón – держа́вний кордо́н – granica państwowa
derżáwnyj ład – держа́вний лад – ustrój państwowy
derżáwnyj órhan – держа́вний о́рган – urząd państwowy
derżáwnyj pereworót – держа́вний переворо́т – zamach stanu
derżáwnyj służbówec' – держа́вний службо́вець – urzędnik
derżawotwórennia – державотворення – kształtowanie państwa
desiatkówa fórma zápysu drobiw – десятко́ва фо́рма за́пису дробів – zapisywanie ułamków dziesiętnych
desiatkówyj zápys – десятко́вий за́пис – zapis dziesiętny
dewíz – девіз – dewiza, zasada
desiatylíttia, desiatyríczcza – десятили́ття, десятирі́ччя – dziesięciolecie

eprasa.pl aac17b5325

dészczo – дéщо – coś, cokolwiek
deszéwyj – дешéвий – tani
dezoksyrybonukléjnowa kysłotá (DNK) – дезоксирибонуклеїнова кислотá (ДНК) – kwas deoksyrybonukleinowy (DNA)
diádyna – дядина – wujenka, stryjenka
diafráhma – діафрáгма – przepona; migawka
diahonál – діагонáль – przekątna
diahonál czotyrykútnyka – діагонáль чотирикýтника – przekątna czworokąta
diahonál mnohokútnyka – діагонáль многокýтника – przekątna wielokąta
diahonál paralelepípeda – діагонáль паралелепíпеда – przekątna równoległościanu
diáka – дяка – wdzięczność
diákuwaty – дякувати – dziękować
diałektryčna pronýknist' – діалектрúчна проникність – przenikalność dielektryczna
diałéktryky – діалéктрики – dielektryki (izolatory elektryczne)
diałohíczne mówlennia – діалогíчне мóвлення – wypowiedź dialogiczna
diałóhowe wikno – діалóгове вікно – okno dialogowe
diámetr – діáметр – średnica
diámetr kóła – діáметр кóла – średnica okręgu
diámetr krúha – діáметр крýга – średnica koła
diatómowi wódorosti – діатóмові вóдорості – okrzemki
díja – дíя – działanie, akcja; akt (teatr)
dijácz – дíяч – działacz
dijálnist' – дíяльність – działalność
dijeprykmétnyk – дієприкмéтник – imiesłów przymiotnikowy
dijeprysłíwnyk – дієприслíвник – imiesłów przysłówkowy
dijesłíwnyj prýsudok – дієслíвний прúсудок – orzeczenie czasownikowe
dijesłówo – дієслóво – czasownik
dijewidmína – дієвідмíна – koniugacja, odmiana czasownika
dijsnist' – дíйсність – rzeczywistość; prawdziwość
díjsnyj – дíйсний – prawdziwy, istotny, rzeczywisty
díjsnyj spósib dijesłówa – дíйсний спóсіб дієслóва – tryb oznajmujący czasownika
diłánka – діля́нка – działka; dziedzina
dilnýcia – дільни́ця – dzielnica; obwód (wyborczy)
díłennia desiatkówych dróbiw – дíлення десяткóвих дрóбів – dzielenie ułamków dziesiętnych
díłennia z ostáczeju – дíлення з остáчею – dzielenie z resztą
diłowýj – діловúй – rzeczowy
diłowódstwo – діловóдство – biurowość
diłýlna líjka – діли́льна лíйка – lejek separacyjny
dilnýczyj oficér policiji – дільни́чний офіцéр полíції – dzielnicowy oficer policji
dilnýk – дільни́к – dzielnik
dióhot' – дьóготь – dziegieć
diujm – дюйм – cal
diúna – дю́на – wydma
diúżyna – дю́жина – tuzin
díwa – дíва – dziewica, panna
díwer – дíвер – brat męża
diznánnia – дізнáння – dochodzenie, pion dochodzeniowy
dobá – добá – doba; okres, epoka
dobaczáty – добачáти – dostrzegać
dobrodíjnyj – добродíйний – dobroczynny, charytatywny
dobrosówisnist' – добросóвісність – sumienność
dobrosusídstwo – добросусíдство – dobrosąsiedztwo
dobrowólec' – добровóлець – ochotnik
dóbrywo – дóбриво – nawóz
dóbutok – дóбуток – iloczyn
dóbutok podíj – дóбуток подíй – iloczyn zdarzeń
dobuwánnia reczowynýˊ – добувáння речовúни – pozyskiwanie substancji
dobyráłysia – добирáтися – dostawać się (dokądś)
dobywátysia – добивáтися – domagać się, starać; osiągać
dodawánnia desiatkówych dróbiw – додавáння десяткóвих дрóбів – dodawanie ułamków dziesiętnych
dodawánnia zwyczájnych dróbiw – додавáння звичáйних дрóбів – dodawanie ułamków zwykłych
dochídływyj – дохíдливий – dostępny, jasny
dóchłyj – дóхлий – zdechły
dohána – догáна – nagana
dóhlad – дóгляд – opieka; nadzór
dóhowir – дóговір – umowa, układ
dókir – дóкір – wyrzut, wymówka
dokorjáty – докоря́ти – dokuczać, robić wymówki
dóky – дóки – dopóki, dokąd, jak długo; zanim
dóla – дóля – dola, los; udział
dólisznij – дóлішній – dolny, spodni
dolíwka – долíвка – podłoga (glina, cegła)
dómenna picz – дóменна піч – piec hutniczy, wielki piec
doménne imjá – домéнне ім'я́ – nazwa domeny
domíwka – домíвка – mieszkanie, domostwo
domowýna – домовúна – trumna
dónnyj – дóнний – denny
donýni – донúні – do dzisiaj, dotąd
dopomíżnyj – допомíжний – pomocniczy; posiłkowy
dopomóha – допомóга – pomoc
dópowid' – дóповідь (реферáт) – przemówienie (referat)
dópys – дóпис – notatka, korespondencja (prasa)
dópyt – дóпит – przesłuchanie; badania
dopytływyj – допúтливий – wnikliwy; badawczy, dociekliwy
dorécznist' mówlennia – дорéчність мóвлення – słuszność, stosowność wypowiedzi
dorikáty – дорікáти – czynić wymówki, dokuczać
dorúczennia – дорýчення – polecenie
dosáda – досáда – przykrość, zmartwienie
doschoczú – досхочý – do syta, pod dostatkiem
dosiahátyˊ úspichiw – досягáти úспіхів – osiągać sukcesy
dosiáhnennia – дося́гнення – sukces, osiągnięcie
dóslid – дóслід – doświadczenie (eksperyment)
doslídnyćka powedínka – дослíдницька поведíнка – zachowanie poznawcze
doslídnyk – дослíдник – badacz
doslídżennia – дослíдження – badanie; studium naukowe
doslídżuwaty – дослíджувати – badać, studiować problem
dostátnia umówa isnuwánnia – достáтня умóва існувáння – wystarczający warunek istnienia
dostáwka – достáвка – dostawa (dowóz)
dostowírnyj – достовíрний –sprawdzony, godny zaufania, autentyczny
dostyháty – достигáти – dojrzewać
dosudówe slídstwo – досудóве слíдство – śledztwo przedsądowe
dóswid – дóсвід – doświadczenie (życiowe, zawodowe)
dóswitok – дóсвіток – przedświt
dószka – дóшка – deska; tablica
doszkílnyj período – дошкíльний період – okres przedszkolny
doszkúlnyj – дошкýльний – dokuczliwy, irytujący
dótep – дóтеп – dowcip, żart
dotépnyj – дотéпний – dowcipny
dotorkáty(sia) – доторкáти(ся) – dotykać (się)
dóty – дóти – dotąd, dotychczas
dotyczna – дотúчна – styczna
dowédennia – довéдення – doprowadzenie
dowestý – довести́ – doprowadzić; udowodnić

eprasa.pl aac17b5325

dowhotá – довгота́ – długość (geograficzna)
dowíczne pozbáwłennia wóli – довічне позба́влення во́лі – dożywotnie pozbawienie wolności
dówidka – до́відка – informacja; zaświadczenie
dowídnyk – дові́дник – informator (drukowany)
dowíku – дові́ку – do końca życia
dowírenist' – дові́реність – pełnomocnictwo
dowkíłla – довкі́лля – środowisko
dowżyná – довжина́ – długość
dowżyná kóła – довжина́ ко́ла – długość okręgu
dowżyná widrízka – довжина́ відрі́зка – długość odcinka
dozríłyj – дозрі́лий – dojrzały
dozriwánnia – дозрива́ння – dojrzewanie
dózwił – до́звіл – zezwolenie, pozwolenie
drahlí – драгле́ – galareta (nóżki)
drahowyná – драговина́ – trzęsawisko, bagno
drájwer – дра́йвер – sterownik urządzenia
drakón – дракон – smok
dramatýcznyj twir – драмати́чний твір – utwór dramatyczny
dramhurtók – драмгурто́к – kółko dramatyczne
drányj – дра́ний – podarty, znoszony
dratuwáty – дратува́ти – drażnić, denerwować
drejf kríhy – дрейф кри́ги – dryfowanie kry lodowej
drib – дріб – ułamek; śrut
drib desiatkówyj – дріб десятко́вий – ułamek dziesiętny
dribnýcia – дрібни́ця – drobnostka, drobiazg
dribotíty – дріботі́ти – dreptać; bębnić (werbel)
drimóta – дрімо́та – drzemka
drimúczyj – дрімучий – odwieczny, nieprzebyty (las)
drjáchłyj – **дря́хлий** – niedołężny, zgrzybiały; zbutwiały
drobowí czysliwnyky – дробові числі́вники – liczebniki ułamkowe
drobowýj – дробови́й – ułamkowy; śrutowy (nabój)
droż – дрож – dreszcz, drżenie
drużýna – дружи́на – drużyna książęca
drużýna – дружи́на – żona
dubýnka – дуби́нка – pałka policyjna
duchowýj orkéstr – духови́й оркестр – orkiestra dęta
duel – дуель – pojedynek
duhá kóła – дуга́ ко́ла – łuk okręgu
dúla – ду́ля – figa
dúło – ду́ло – lufa
dúmka – ду́мка – myśl
dúnuty – ду́нути – dmuchnąć; zadąć
dur – дур – opętanie; odurzenie
dúrno – **ду́рно** – daremnie, darmo
durnýcia – дурни́ця – głupstwo, bzdura; drobnostka
dusz – душ – prysznic
duszéwnyj – душе́вний – duchowy
dúże – ду́же – bardzo
dúże dóbre – ду́же до́бре – bardzo dobrze
dúżka – ду́жка – nawias; pałąk, kabłąk (wiadra)
dúżyj – ду́жий – silny, zdrowy
dwanadciatypála kyszka – дванадцятипа́ла ки́шка – dwunastnica
dwíczi – дві́чі – dwukrotnie
dwijniáta – двійня́та – dwojaczki
dwijnýk – двійни́к – bliźniak
dwojiná – двоїна́ – liczba podwójna
dwýhaty – дви́гати – dźwigać, podnosić; przesuwać, poruszać
dwyhún – двигу́н – silnik
dýchalna nedostátnist' – ди́хальна недоста́тність – niewydolność oddechowa
dýchalna systéma – ди́хальна систе́ма – układ oddechowy
dýchalne hórło – ди́хальне го́рло – tchawica
dýchalni szlachý – ди́хальні шляхи́ – drogi oddechowe
dýchalnyj centr – ди́хальний центр – ośrodek oddechowy
dýchannia – ди́хання – oddychanie
dýchannia klitýnne – ди́хання клити́нне – oddychanie komórkowe
dyferenciácija – диференціа́ція – dyferencjacja, różnicowanie
dyferenciál – диференціа́л – różniczka
dykún – дику́н – dzikus
dymár – дима́р – komin
dynamíczna robóta mjáziw – динамі́чна робо́та м'я́зів – praca dynamiczna mięśni
dyscyplinárna widpowidálnist' – дисциплінарна відповідальність – odpowiedzialność dyscyplinarna
dyscyplinárne stiáhnennia – дисциплінарне стя́гнення – ukaranie dyscyplinarne
dysertácija – дисерта́ція – rozprawa, praca naukowa
dyskéta – диске́та – dyskietka
dyskowód – дисково́д – napęd dyskowy
dyspersíjne seredówyszcze – дисперсійне середо́вище – środowisko dyspersyjne
dyspétczer – диспе́тчер – dyspozytor; dyżurny ruchu
dyspléj – диспле́й – ekran, wyświetlacz

Войшки. Фото Ю. Гаврилюка

dystancíjne nawczánnia – дистанці́йне навча́ння – nauka zdalna
dysulfíd – дисульфі́д – dwusiarczek
dytiáczyj budýnok – дитя́чий буди́нок – dom dziecka
dytýna – дити́на – dziecko
dywán – дива́н – kanapa
dywyná – дивина́ – dziwo, osobliwość
dyzájn – диза́йн – design
dýzelne pálywo – ди́зельне па́ливо – olej napędowy
dyzenterija – дизентерія – czerwonka, dyzenteria
dyzenterijna améba – дизентерійна аме́ба – pełzak czerwonki
dzérkało – дзе́ркало – lustro, zwierciadło
dziob – дзьоб – dziób
dzwinkí pryhołosni – дзвінкі приго́лосні – spółgłoski dźwięczne
dzwinkýj – дзвінки́й – dźwięczny
dzýga – дзи́га – bąk (zabawka)
dżeréła práwa – джере́ла пра́ва – źródła prawa
dżereló – джерело́ – źródło
dżereló pidwýszczenoji nebezpéky – джерело́ підви́щеної небезпе́ки – źródło zwiększonego niebezpieczeństwa
dżhut – джгут – opaska uciskowa
dżmil – джміль – trzmiel

eprasa.pl aac17b5325

З організованого життя над Бугом і Нарвою

Союз українців Підляшшя

«Родина» у Піліках

4 серпня у Піліках пройшли ґмінні спортивно-пожежні змагання добровільних пожежних команд ґміни Більськ Підляський. У рамках заходу відбувся також концерт, під час якого виступили «Луна» з Парцьова, «Добриє ґайкі», а також фольклорний колектив «Родина» з Дуб'яжина, яка діє під опікою Союзу українців Підляшшя.

Танцювальні майстер-класи «Гілочки»

5-8 серпня у Вільці Надбужній на чергових майстер-класах зустрілися діти і молодь з українського колективу «Гілочка» з Черемхи. Цього разу взяли в них участь лише учасники танцювальної групи.

З молоддю працювала хореограф Вікторія Гарасим'як з Рівного, яка з 2022 р. приїжджає на репетиції до танцювальної групи «Гілочки». Майстер-класи були нагодою, щоб ефективніше попрацювати над технікою танцю та розширити репертуар.

Після інтенсивних занять діти і молодь мали можливість презентуватися на українських заходах у регіоні. Виступили вони, між іншими, **28 вересня** на «Джерелах – українських традиціях і трансформаціях» перед черемуською публікою.

Організатором майстер-класів був Союз українців Підляшшя. Завдання співфінансовано з бюджету Підляського воєводства.

Рейд «Пудляше»

10 серпня відбувся XVII Рейд «Пудляше» (*на фото*), спрямований до всіх, яким цікавий активний відпочинок на байдарках, поєднаний з ознайомленням з українською спадщиною Підляшшя, милуванням красою наднарвянської природи та розмовами українською мовою. Цього року його учасники почали в скансені в Козликах та закінчили в околиці села Лешня. Пливли як постійні учасники, як і нові особи. Уперше в рейді взяла участь така велика група батьків з малими дітьми. Загалом річкою Нарвою попливли 24 особи.

Рейд зорганізував Союз українців Підляшшя.

Колектив «Думка» виступив у Мощоні Панській

31 серпня в Мощоні Панській у гм. Нурець-Станція відбулася «Бесіда», захід проводжений місцевим товариством «Мощонка» (*на фото*). Одним із учасників концерту був ансамбль «Думка» з Більська, що його веде Анна Літвінчук, диригентка хору православної парафії Успіння Пресвятої Богородиці в Більську. Виступ українського колективу це результат співпраці організаторів з Союзом українців Підляшшя.

eprasa.pl aac17b5325

Окрім «Думки» на «Бесіді» виступили ансамблі «Незабудки» і «Тенча» з Нурця-Станції, «Вереси» з Вилінова та «Польові Маки» з Долубова. Захід супроводжувався дегустацією регіональних страв та показом традиційних павуків з соломи, які були виготовлені учасниками майстер-класів, організованих товариством «Мощонка».

Український учасник заходу, тобто ансамбль «Думка» з Більська, діє під опікою Союзу українців Підляшшя. Кілька років його вела Юлія Панасюк, зараз з відновленим складом працює Анна Літвінчук родом з України. Репетиції та виступи групи проходять у рамках проєкту СУП «Художня діяльність українського колективу „Думка”» за кошти Підляського воєводства.

«Над Бугом і Нарвою» з медаллю «Сторож пам’яті»

13-14 вересня у Народному домі в Перемишлі проходила наукова конференція «Українці та їхні сусіди протягом століть: політика, економіка, релігія, культура та побут», організатором якої було Українське історичне товариство в Польщі. У її ході **14 вересня** відбулося врочисте вручення медалі «Сторож пам’яті». Отримали її Український часопис Підляшшя «Над Бугом і Нарвою», що його видає Союз українців Підляшшя, квартальник Об’єднання Лемків «Ватра» та холмщак проф. Юрій Макар з Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича.

Від імені двомісячника української громади на Підляшші медаль прийняв головний редактор «Над Бугом і Нарвою» Юрій Гаврилюк. Нагорода, яку признало Українське історичне товариство у Польщі, є визнанням заслуг на ниві відродження і збереження історичної пам’яті про Рідні Землі українців у Польщі.

З доповіддю «Юрій Гаврилюк – український історик, письменник, публіцист, редактор та фотомитець з Підляшшя: біографічний нарис» виступив на конференції директор Підляського наукового інституту д-р Григорій Купріянович.

«Джерела»

28 вересня у Черемсі відбувся концерт «Джерела – українські традиції і трансформації» (*на фото*). На сцені Ґмінного осередку культури висту-

eprasa.pl aac17b5325

пили колективи, в репертуарі яких є підляський фольклор у традиційних або сучасних аранжуваннях.

Постійним елементом заходу є презентація підляських театралізованих обрядових дійств, поєднаних зі співанням традиційних пісень. Цього року гурт «Гілочка» з Черемхи представив обряд випікання весільного короваю. У минулому молодь під опікою Ірини Вишенко представляла його разом зі старішими співачками з Черемхи-Села. Цього разу дівчатка самі показали старовинний, призабутий уже обряд.

На сцені «Джерел» виступили також інші колективи з регіону. Заспівали Ніна Явдосюк та Валентина Климович зі співочого колективу з Добриводи, «Незабудки» з Нурця-Станції, «Родина» з Дуб'яжина та «Вервочки» з Вуорлі. Як з піснями, так і танцями виступила «Гілочка». На кінець відбувся концерт музики фольк-рок. Зіркою вечора був один із найвідоміших українських молодіжних гуртів у Польщі – «Горпина» з Ольштина.

«Джерела – українські традиції і трансформації» організує Союз українців Підляшшя у рамках проєкту «Фестивалі української культури і традиції на Підляшші» дякуючи дотації з бюджету держави.

Підляський науковий інститут

Статті дослідників ПНІ у томі, присвяченому загальному перепису 2021 року

У збірнику «Мобілізація етнічності. Національні та етнічні меншини у загальному переписі населення та житла в Польщі 2021 року» (Варшава 2024) поміщені статті дослідників, пов'язаних із Підляським науковим інститутом: д-ра Григорія Купріяновича та д-ра Андрія Єкатеринчука. Виданий Науковим видавництвом «Scholar» збірник – це одна з перших публікацій про національно-етнічну проблематику під час загального перепису населення, який проводився у 2021 році.

Упорядниками 270-сторінкового наукового видання є проф. Славомір Лодзінський з Варшавського університету та проф. Камілла Долінська з Вроцлавського університету. Серед авторів статей є також: Марта Фаустина Хмєлевська, Катаржина Чарнецька, Томаш Детлаф, Юліта Макаро, Ева Міхна, Януш Мєчковський, Наталія Недзвєцька-Іванчак, Ева Новіцька, Юстина Окруцінська, Войцех Полець, Павел Попелінський, Войцех Ткачук, Катажина Вармінська, Томаш Вічеркевич.

Том відкриває стаття директора Підляського наукового інституту д-ра Г. Купріяновича «Роздуми напередодні Національного перепису населення 2021», яка була опублікована перед початком перепису в Українському часописі Підляшшя «Над Бугом і Нарвою». У свою чергу, у науковій статті д-ра А. Єкатеринчука «Українська національна меншина щодо Національного загального перепису населення 2021 року», не бракує фрагментів присвячених питанню Підляшшя.

Директор ПНІ став членом Програмної ради Інституту мовного різноманіття Речі Посполитої

2 вересня директор Підляського наукового інституту д-р Григорій Купріянович став членом Програмної ради Інституту мовного різноманіття Речі Посполитої як представник Спільної комісії уряду та національних і етнічних меншин. Призначення здійснила Міністр культури та національної спадщини Ганна Врублевська. Кандидатуру д-ра Г. Купріяновича на члена Програмної ради висунула меншинна частина Спільної комісії уряду та національних і етнічних меншин.

Інститут мовного різноманіття Речі Посполитої – це нова державна культурна установа, створена на підставі наказу Міністра культури та національної спадщини від **25 квітня 2024 р.** Відповідно до статуту до сфери діяльності Інституту входять:

«1) поширення в країні та за кордоном знань про мовне розмаїття Польщі, особливо про мови та мовні різновиди, які сьогодні використовуються на території Польщі;

2) документування мовної спадщини Польщі;

3) сприяння багатомовності та захист мовних прав;

4) підтримка громадськостей, неурядових організацій та установ, які працюють над збереженням та розвитком мовного розмаїття;

5) координація внутрішнього та зовнішнього міжінституційного співробітництва у сфері захисту мов та мовних різновидів, які зараз використовуються на території Польщі;

6) розробка рекомендацій щодо мовної політики на державному та європейському рівнях».

Присуджено Підляську науково-літературну нагороду за 2024 рік

4 вересня Капітула Підляської науково-літературної нагороди на своєму засіданні (*на фото*) прийняла рішення про присудження Підляської науково-літературної нагороди за 2024 рік. Її лавреатами стали: у категорії « Художня творчість» – Єлизавета Томчук, у категорії «Самоврядна діяльність» – д-р Микола Хроль. Метою Підляської науково-літературної нагороди є промоція української мови та культури Підляшшя шляхом вшанування та нагородження людей, які відіграють важливу роль у функціонуванні, збереженні, дослідженні та розвитку української культури та мови Підляшшя. Нагорода була заснована у 2022 р. Підляським науковим інститутом та Союзом українців Підляшшя. У 2024 р.

eprasa.pl aac17b5325

публічне завдання «Підляська науково-літературна нагорода» співфінансується із фондів Підляського воєводства. Більше про Нагороду та її лавреатів на стор. 1-4.

Директор ПНІ взяв участь у скорботних відзначеннях з нагоди 80-х роковин депортації українського населення з Польщі до УРСР

8 вересня директор Підляського наукового інституту д-р Григорій Купріянович взяв участь у скорботних відзначеннях з нагоди 80-х роковин депортації українського населення з Республіки Польща до Радянського Союзу, які відбулися в Люблині в Православній Парафії свт. Петра (Могили). Організаторами заходу були: Українське Товариство, Православна Парафія свт. Петра (Могили) в Люблині, Люблинський інститут православної культури, Інститут розвитку освіти і науки «Знання». Детальніше про урочистості – на стор. 6.

З'явився збірник «Закордонне українство: від дослідження історії до прогнозу розвитку»

Вийшов друком збірник «Закордонне українство: від дослідження історії до прогнозу розвитку» (Київ 2024). Містить він матеріали однойменної наукової конференції, яка відбулася **26 квітня**, а співорганізатором якої був також Підляський науковий інститут. Інститут є також серед установ, які вказані на титульній сторінці публікації.

Упорядником збірника є директор Інституту досліджень діаспори Ігор Винниченко. Видання рекомендовано до друку Вченою радою географічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Нараховує воно 354 сторінки.

Директор ПНІ взяв участь у відзначеннях ювілею 40-річчя Товариства друзів Володавської землі

7 вересня директор Підляського наукового інституту д-р Григорій Купріянович взяв участь у регіональній зустрічі «Для Тебе... Про Тебе... Володаво», присвяченій святкуванню 490-ї річниці надання міських прав Володаві та 40-літтю заснування Товариства друзів Володавської землі. Урочистості відбулися у Володавському будинку культури у Володаві.

Виступаючи під час інавгураційної ґалі, директор ПНІ підкреслив, що протягом століть Володавщина була заселена також українським населенням, була жива українська культура і мова, котрі зараз присутні тут в дуже незначній мірі. Він також нагадав, що **9 вересня** виповняється 80 років від дня підписання угоди між Польським комітетом національного визволення та «урядом» УРСР, на підставі якої було також депортовано українське населення також із Володавщини. Директор ПНІ подарував Товариству друзів Володавської землі антологію україномовного письменства Підляшшя «Країна свойого слова», до якої увійшли твори авторів також із Володавщини. На відзначеннях був присутній один із авторів антології – настоятель православної парафії у Володаві о. митр. прот. Юрій Ігнатюк, якого було нагороджено під час урочистості.

Підляський науковий інститут від багатьох років співпрацює з заступником голови Товариства друзів Володавської землі проф. Феліксом Чижевським, який цього року відзначає ювілей 75-річчя і також був удостоєний на володавській урочистості.

Проф. Роман Висоцький секретарем Українського історичного товариства в Польщі

13 вересня на загальних звітно-виборчих зборах Українського історичного товариства в Польщі д-р габ. проф. УМКС Роман Висоцький був учергове обраний секретарем цієї української наукової організації. Збори УІТвП відбулися в Перемишлі в українському Народному домі.

Дослідники з ПНІ взяли участь у конференції «Українці та їхні сусіди протягом століть...»

14 вересня дослідники Підляського наукового інституту взяли участь у V Міжнародній науковій конференції «Українці та їхні сусіди протягом століть: політика, економіка, релігія, культура та побут», якої організатором було Українське історичне товариство в Польщі. Конференція відбулася в Народному домі в Перемишлі, який відзначає цього року своє 120-ліття.

З доповіддю під час конференції виступив директор Підляського наукового інституту д-р Григорій Купріянович. Тема доповіді була пов'язана з Підляшшям і звучала: «Юрій Гаврилюк – український історик, письменник, публіцист, редактор та фотомитець з Підляшшя: біографічний нарис», приводом для цього був ювілей 60-ліття героя доповіді.

eprasa.pl aac17b5325

Під час конференції відбулася також урочистість вручення встановлених УІТвП медалей «Сторож пам'яті». Серед нагороджених цією медаллю в 2024 р. є Український часопис Підляшшя «Над Бугом і Нарвою», видавцем якого є Союз українців Підляшшя. Лавдацію про часопис виголосив проф. Роман Висоцький, голова Наукової ради ПНІ. Від імені часопису медаль прийняв головний редактор «Над Бугом і Нарвою» Юрій Гаврилюк, водночас заступник директора ПНІ, який також виступив зі словом. Інші нагороджені медаллю «Сторож пам'яті» в 2024 р. це: лемківський квартальник «Ватра» (видавець: Об'єднання лемків) та холмщак проф. Юрій Макар з Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича.

Конференція «Українці та їхні сусіди протягом століть…» є найбільшим заходом Українського історичного товариства в Польщі. Цьогорічна була приурочена ювілею 20-річчя УІТвП і протягом цього заходу відбулися відзначення річниці створення наукової організації. Варто нагадати, що з-посеред чотирьох ініціаторів засування УІТвП – двох родом із Підляшшя: д-р Г. Купріянович (зараз директор ПНІ) та проф. Роман Висоцький (зараз голова Наукової ради ПНІ).

Співорганізаторами конференції були: Об'єднання українців у Польщі Відділ у Перемишлі та Народний дім у Перемишлі. Почесний патронат прийняв Почесний консул України у Перемишлі Олександер Бачик, а медійний патронат – Український тижневик «Наше слово».

Директор ПНІ взяв участь у XXXIV засіданні Спільної комісії уряду та меншин

10 та **16 вересня** директор Підляського наукового інституту д-р Григорій Купріянович – як співголова Спільної комісії уряду та національних і етнічних меншин та представник української меншини в цій комісії – взяв участь у XXXIV засіданні СКУіНіЕМ, яке проходило дистанційно у двох частинах. Засіданням керували співголови комісії: з боку меншин д-р Г. Купріянович та з боку уряду віце-міністр внутрішніх справ та адміністрації Томаш Шиманський.

На засіданні Спільною комісією було прийнято до відома, в редакції, узгодженій під час засідання, «Правила прийому заявок на реалізацію у 2025 р. завдань, спрямованих на захист, збереження та розвиток культурної ідентичності національних та етнічних меншин або збереження та розвиток регіональної мови…», які окреслюють принципи надання дотацій МВСіА.

Директор ПНІ взяв участь у церемонії вручення відзнак українському поетові Тадею Карабовичу

24 вересня директор ПНІ д-р Григорій Купріянович взяв участь у церемонії вручення нагород українському поету з Холмщини Тадею Карабовичу, який мешкає в Голі на Володавщині. Церемонія відбулася в Коронному Трибуналі в Люблині. Організатором урочистості був Люблинський відділ Спілки польських письменників. Окрім Т. Карабовича нагороджено тоді також польську поетесу Уршулю Міхаляк. Лавдацію про творчість Тадея Карабовича виголосила люблинська письменниця та авторка радіопередач Ґражина Лютославська. Т. Карабовича нагородили як поета і перекладача з нагоди 45-річчя його творчості. Того дня він отримав кілька відзнак і нагород: Бронзову медаль «За заслуги перед культурою Gloria Artis», присвоєну Міністром культури та національної спадщини, Нагороду Маршалка Люблинського воєводства за досягнення в галузі мистецької творчості, популяризації та захисту культури, а також Медаль Люблинської унії від Президента міста Люблина.

Голова Наукової ради ПНІ взяв участь у холмському науковому симпозіумі з нагоди 100-річчя автокефалії Православної Церкви в Польщі

28 вересня голова Наукової ради Підляського наукового інституту д-р габ. Роман Висоцький, проф. УМКС взяв участь у науковому симпозіумі з нагоди 100-ліття автокефалії Польської Автокефальної Православної Церкви та 35-ліття відновлення Люблинсько-Холмської православної єпархії. Симпозіум відбувся в Холмі, а його організаторами були Люблинсько-Холмська православна єпархія та Державна академія прикладних наук у Холмі. Д-р габ. проф. УМКС Р. Висоцький прочитав лекцію «Адміністративна структура Православної Церкви у II Речі Посполитій».

eprasa.pl aac17b5325

Товариство Спадщина Підляшшя

Серпневі майстер-класи

10 серпня в осідку товариства в Пухлах відбулися сницарські майстер-класи (*на фото*). Їх метою було показати красу традиційної архітектури Підляшшя та заохотити власників сільських хат, щоб зберігати давні оздоблення. Зустріч вів голова Товариства Спадщина Підляшшя д-р Мирослав Степанюк. На початку він ознайомив учасників з теоретичними знаннями на тему підляського традиційного будівництва, а згодом показував знаряддя та способи виготовлення орнаментів. Кожен міг самотужки зробити якийсь декоративний елемент.

З черги **17 серпня** у Пухлах зустрілися зацікавлені тканням крайок, тобто поясів до традиційного одягу. Заняття повела Едита Вісьневська, пов'язана з ґміною Янув Сокульського повіту. З 2016 р. займається вона тканням крайок з території Сокульщини.

А **22 серпня** у Фастах, у майстерні Павлини Горби, художниці-керамістки та скульпторки, відбулися керамічні майстер-класи. Їх учасники виготовляли глиняні таці, мильниці, миски та прикрашали їх рослинними принтами.

Усі зустрічі пройшли за кошти Міністра культури та національної спадщини в рамках програми Національного центру культури: ЕтноПольща. Едиція 2024.

Наприкінці місяця, **30 серпня**, Товариство Спадщина Підляшшя провело ще одні майстер-класи. Це була третя зустріч у рамках програми «Майстер традиції» у «Відкритій ткацькій майстерні» народної майстрині Ірени Ігнацюк у білоруськомовному Левкові Старому.

Дні дерев'яної архітектури

25 серпня з нагоди Днів дерев'яної архітектури Товариство спадщина Підляшшя зорганізувало спільну прогулянку під назвою «Архітектура та декорування дерев'яних хат у Країні відкритих віконниць». Вела вона трьома селами: Пухли, Саці і Трестянка. З традиційним сільським будівництвом та дерев'яними церквами ознайомлював д-р Мирослав Степанюк, туристичний гід у Підляському воєводстві, голова Товариства Спадщина Підляшшя. Під час прогулянки можна було також зайти до середини хати.

Того самого дня в рамках заходу відбулися сницарські майстер-класи. Повів їх Юрій Остапчук, керівник Майстерні консервації пам'яток Підляського музею.

А **31 серпня** з нагоди святкування Днів дерев'яної архітектури та 20-річного ювілею Товариства Спадщина Підляшшя відбувся велосипедний рейд Країною відкритих віконниць. Екскурсію провів д-р Мирослав Степанюк.

Заходи організовані з нагоди другої едиції Днів дерев'яної архітектури відбулися під патронатом Національного інституту спадщини.

Майстер-класи товариства у вересні

1 вересня у Загороді в Козликах відбулися майстер-класи пісень з Підляшшя. Учасники розучували весняні, весільні та ліричні пісні, в яких головна тема – це любов. Зустріч провела Улита Харитонюк – культурологиня, аніматорка та співачка.

3-4 вересня разом із Фундацією Околиця Товариство Спадщина Підляшшя зорганізувало майстер-класи тканння вовняних килимків. Пройшли вони у Дзєцінному в ґм. Ботьки, та повела їх Магдалена Стопа, мистецтвознавець і журналістка. На зустрічі було використано дерев'яний ткацький верстат з ґм. Ботьки, який 30 років простояв на горищі однієї з сільських хат.

9 вересня відбулися чергові майстер-класи, тим разом з вишивання. Пройшли вони в сільській світлиці в Добриводі, та провела їх Улита Харитонюк. Учасники – як діти, так і дорослі – прикрашали речі повсякденного вжитку орнаментами, навіяними рослинними мотивами, зокрема з підляських обрядових рушників. Зустріч разом з Товариством Спадщина Підляшшя зорганізував Міський осередок культури, спорту і рекреації в Кліщелях.

30 вересня відбулися ще одні майстер-класи – тим разом капела «Батарея» провела музичні заняття для дітей дошкільного віку в білоруськомовному Городкові.

Вересневі зустрічі пройшли за кошти Міністра культури та національ-

eprasa.pl aac17b5325

ної спадщини в рамках програми Національного центру культури: ЕтноПольща. Едиція 2024.

20- річчя діяльності Товариства

14-15 вересня в Пухлах проходили заходи пов'язані з відзначенням 20-річного ювілею Товариства Спадщина Підляшшя (*на фото*). Почалися вони майстер-класами виконування т.зв. «макаток», тобто декоративних тканин, які колись вішали, передусім, у кухні. Провела їх 85-літня Анна Гуральчук з Дубна в ґм. Ботьки, яка від трьох років вишиває килимки. На доволі оригінальних, стилізованих на народні, «макатках» мисткині зображає не лише життя села, але й такі екзотичні тварини, як жирафи, слони та ін. Разом з майстер-класами відкрито виставку робіт пані Анну Гуральчук.

Після майстер-класів відбулася зустріч членів та прихильників Товариства Спадщина Підляшшя. Д-р Мирослав Степанюк розповів присутнім про 20-літню діяльність організації. Відбувся також вернісаж фотографічної виставки Малґожати Павельчик «Поміж ніччю та днем». А на завершення першого дня з концертом українських пісень виступив колектив «Родина» з Дуб'яжина.

Другого дня у рамках ювілею зорганізовано сплав байдарками. Відбулися також мистецько-трав'яні майстер-класи з Ксенією Конопек, аніматоркою культури родом з Сербії, яка пов'язана з Фундацією Пограниччя. Були вони присвячені рослинам довкілля. Відбулися також майстер-класи виготовлення регіональної пам'ятки у вигляді магніту, брошки чи листівки, які повела Улита Харитонюк. Ювілейні святкування закінчила танцювальна забава з капелою Батарея.

Події, проводжені при нагоді ювілею, тобто майстер-класи, відкриття двох виставок, концерт і танцювальна забава, пройшли за кошти Міністра культури та національної спадщини в рамках програми Національного центру культури: ЕтноПольща. Едиція 2024.

Товариство друзів скансену в Козликах

Рукодільні заняття

18 серпня у Загороді в Козликах відбулися заняття, під час яких любителі народного рукоділля вчилися робити павуки з очерету, які колись на Підляшші вішали в хатах, передусім як різдвяну або великодню прикрасу. Зустріч повела Сильвія Гришко.

Захід зорганізувало Товариство друзів скансену в Козликах при співпраці з Товариством Спадщина Підляшшя. Фінансувався він з коштів Підляського воєводства у 2024 році у сфері діяльності національних та етнічних меншин та регіональної мови в рамках циклу заходів під назвою «Українська художня палітра 2024».

«Меандри»

18-25 серпня у Загороді в Козликах над Нарвою проходили «Меандри – літня школа традиції» (*на фото*). Їхньою головною частиною були інтенсивні щоденні майстер-класи українського співу. Відбувалися вони в трьох закритих співочих групах для початківців та середньо заавансованих. Народного співу вчили відомі фольклористки та викладачки: Людмила Вострікова та Алла Ковальчук з Рівного, а також Оксана Бут з Києва.

Окрім майстер-класів, які проходили за попередньою реєстрацією, кожного вечора відбувалися різні додаткові події, на які міг приїхати кожен зацікавлений.

«Меандри» почала **18 серпня** відкрита співоча зустріч з народною співачкою Анною Теслюк з колективу «Подляшанки» з Городіска в ґм. Нарва та Улитою Харитонюк. Наступними днями у рамках заходу відбувалися щоденні відкриті май-

eprasa.pl aac17b5325

стер-класи українського танцю з Оксаною Бут. А пізно увечері організатори пропонували якусь додаткову подію. **19 серпня** відбулося відкриття фотовиставки під назвою «Фрагменти спогадів» Малґожати Павельчик. **20 серпня** можна було послухати лекцію Улити Харитонюк про давні весільні звичаї на Підляшші під заголовком «Виходь, виходь мати з хати невіˈстку витати». Лекція була збагачена весільними піснями з Добриводи, Кожина і Малинник. Відбулася вона в рамках стипендії Міністра культури і національної спадщини. **21 серпня** у козлицькій клуні реконструкцію весільного обряду виправляння молодої до шлюбу показав фольклорний ансамбль «Родина» з Дуб'яжина.

22 серпня можна було послухати концерту та потанцювати при звуках музики у виконанні капелі «Nicponie». З черги **23 серпня** на «Меандрах» виступив відомий польський співак Адам Струґ. А **24 серпня** всі три групи співу виступили з концертом, на якому презентували те, чого навчилися протягом шести днів літньої школи традиції. На завершення відбулася ще танцювальна забава під гаслом «Танці в клуні» з капелою «Rosik/Stępień/Lorenc».

Організатором «Меандрів – літньої школи традиції» був Підляський інститут культури в Білостоці, партнером – Товариство друзів скансену в Козликах. Дві події «Меандрів», тобто відкриття виставки фотографій та завершальна забава відбулися в рамках циклу заходів під назвою «Українська художня палітра 2024». Проєкт Товариства друзів скансену в Козликах фінансувався з коштів Підляського воєводства у 2024 році у сфері діяльності національних та етнічних меншин та регіональної мови.

(ред.)

Фото Ю. Гаврилюка, Л. Лабович

eprasa.pl aac17b5325

Заступнику директора
Підляського наукового інституту
та головному редакторові Українського
часопису Підляшшя «Над Бугом і Нарвою»
Юрієві Гаврилюку
щире співчуття з приводу смерті
Матері — Любові Гаврилюк,
яка упокоїлась 3 серпня 2024 р. в Більську,
висловлюють директор, члени та співпрацівники
Підляського наукового інституту, а також члени
Головної управи Союзу українців Підляшшя

Вічная пам'ять!

Директорові Підляського наукового інституту
та голові Українського Товариства
Григорієві Купріяновичові
щире співчуття з приводу смерті
Матері — Людмили Купріянович,
яка упокоїлась 15 серпня 2024 р. в Люблині,
висловлюють Редакція Українського часопису
Підляшшя «Над Бугом і Нарвою» та члени
і співпрацівники Підляського наукового інституту,
а також члени Головної управи Союзу українців
Підляшшя

Вічная пам'ять!

Фото Ю. Гаврилюка

KOLPORTER

Na Podlasiu nasze pismo można kupować w kioskach i innych punktach sprzedaży prasy firmy „Kolporter" na terenie powiatu bielskiego, hajnowskiego, siemiatyckiego oraz miasta Białegostoku (np. w sklepach Arhelan, PSS Społem), a także w Centrum Kultury Prawosławnej w Białymstoku. W innych województwach: w Białej Podlaskiej, Chełmie, Gdańsku, Gorlicach, Górowie Iławeckim, Krakowie, Legnicy, Lublinie, Łodzi, Olsztynie, Przemyślu, Rzeszowie, Sanoku, Szczecinie, Warszawie, Włodawie, Wrocławiu. Najpewniejszy sposób to oczywiście prenumerata.

Український часопис Підляшшя «Над Бугом і Нарвою»
Ukraińskie Pismo Podlasia „Nad Buhom i Narwoju"

Виходить шість разів у рік ❖ Ukazuje się sześć razy w roku
PL ISSN 1230-2759

ul. Kryniczna 14, 17-100 Bielsk Podlaski, skr. poczt. 77
nadbuhom.pl nadbuhom@nadbuhom.pl (+48) 502 565 547

Редакція: Юрій Гаврилюк (головний редактор), Вікторія Гаць, Андрій Єкатеринчук, Людмила Лабович (секретар), Анна Паб'ян, Юрій Плева.
Redakcja: Wiktoria Gać, Jurij Hawryluk (Jerzy Gawryluk – red. nacz.), Andrzej Jekaterynczuk, Ludmiła Łabowicz (sekretarz), Anna Pabjan, Jerzy Plewa.

Видавець/Wydawca: Союз українців Підляшшя / Związek Ukraińców Podlasia, ul. Kryniczna 14, 17-100 Bielsk Podlaski, skr. poczt. 77 E-mail: biuro@zup.org.pl WWW: zup.org.pl

Zrealizowano dzięki dotacji z budżetu państwa ❖ Зреалізовано завдяки дотації з державного бюджету РП.
Publikacja wyraża jedynie poglądy autora/ów i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji ❖ Публікація виражає лише погляди автора/ів і не може ототожнюватися з офіційною позицією Міністра внутрішніх справ і адміністрації.

Не всі думки висловлені на сторінках нашого часопису віддзеркалюють погляди редакції. ❖ Nie wszystkie opinie wyrażone na łamach naszego czasopisma wyrażają poglądy redakcji.

Не замовлених матеріалів не повертаємо. Редакція залишає за собою право редагувати, скорочувати тексти та змінювати заголовки. За зміст поміщених реклам та оголошень редакція не відповідає. ❖ Materiałów nie zamówionych redakcja nie zwraca i zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania oraz zmiany tytułów. Redakcja nie ponosi odpowiedzialności za treść zamieszczonych reklam i ogłoszeń.

Andare Studio Grafiki i Reklamy, ul. Senatorska 40/91, 00-095 Warszawa. Накład: 1200 egz.

eprasa.pl aac17b5325

КАЛЕНДАР УКРАЇНСЬКОГО ЧАСОПИСУ ПІДЛЯШШЯ

«НАД БУГОМ І НАРВОЮ»

nadbuhom.pl

2025

eprasa.pl aac17b5325

У 10-х роках XVI ст. у межах Великого князівства Литовського, Руського і Жомойтського було утворене перше Підляське воєводство — на основі мережі руських городів: Берестя, Більська, Дорогичина, Каменця, Кобриня і Мельника. Першим підляським воєводою, у 1513-1517 рр., став руський можновладець Іван Сопіга, який в тому часі вже володів маєтками у Ботьках (Більська земля) і Кодні (Берестейська земля).

На фотографії місце розташування резиденційного комплексу Івана Сопіги та його нащадків у Кодні над Бугом: залишки замку (бл. 1510 р.), збудованого Іваном та церква Святого Духа (бл. 1530 р.), яку у готичному стилі (з елементами ренесансу) спорудив його син Павло Сопіга, підляський воєвода у 1555-1558 рр.

eprasa.pl aac17b5325

«НАД БУГОМ І НАРВОЮ»

Іван Соліга – статуя на стіні костелу Св. Анни у Кодні

www.nadbuhom.pl

СІЧЕНЬ 2025

1. Ср. ● Іллі Муромця Печерського, Григорія
2. Чт. Ігнатія Богоносця, Ігнатія Печерського
3. Пт. Юліянії, Петра митроп. Київського
4. Сб. Анастасії, Теодозії, Димитра, Теодора
5. Нд. Святих Отців, Павла, Ніфонта
6. Пн. ● Навечір'я Різдва, Євгенії, Клавдії
   Святий вечір/ Коляда
7. Вт. РІЗДВО ХРИСТОВЕ
8. Ср. Собор Пресвятої Богородиці, Костянтина
9. Чт. Ап. Архідиякона Стефана, Феодора
10. Пт. Мучеників Никомидійських, Никанора, Агафії
11. Сб. Марка, Феофіла й Іоана Печерських
12. Нд. Онисії, Ап. Тимона, Феодори
13. Пн. Меланії, Петра (Могили) митр. київського Гоготуха
14. Вт. ОБРІЗАННЯ ГОСПОДНЄ, Василія Великого, Емілії, Новий Рік
15. Ср. Сильвестра, Сильвестра Печерського
16. Чт. Малахії, Гордія
17. Пт. Феоктиста, Ахили Печерського
18. Сб. Навечір'я Богоявлення Щедрий вечір/Водяная коляда
19. Нд. БОГОЯВЛЕННЯ, ХРЕЩЕННЯ ГОСПОДНЄ Йордан
20. Пн. Собор Предтечі і Хрестителя Господнього Іоана
21. Вт. Георгія, Григорія Печерського, Еміліяна, Домніки
22. Ср. Полієвкта, Євстратія Проголошення незалежності Української Народної Республіки (1918 р.)
23. Чт. Григорія, Маркіяна
24. Пт. Феодосія Великого, Михаїла
25. Сб. Тетяни, Сави Сербського
26. Нд. Єрмила і Стратоника, Петра
27. Пн. Ніни, Стефана, Феодула
28. Вт. Павла, Іоана, Гавриїла
29. Ср. Ап. Петра, Максима, Леоніли
30. Чт. Антонія Великого, Феодосія
31. Пт. Афанасія і Кирила

eprasa.pl aac17b5325

«НАД БУГОМ І НАРВОЮ»

Церква Св. Івана Хрестителя у Гайнівці

ЛЮТИЙ 2025

1. Сб. Макарія Вел., Макарія Печер., Марка, Арсенія
2. Нд. Євфимія Вел., Євфимія і Лаврентія Печерських
3. Пн. Максима, Євгенія, Агнії
4. Вт. Ап. Тимофія, Анастасія Перса, Анастасія Печер.
5. Ср. Климента, Агафангела
6. Чт. Ксенії (Оксани), Вавили, Тімофія
7. Пт. Григорія Богослова, Володимира митр. Київськ.
8. Сб. Ксенофонта, Марії, Аркадія, Іоана
9. Нд. Перенесення мощів Іоана Золотоустого
10. Пн. Єфрема Сирійця, Єфрема Печерського
11. Вт. Ігнатія Богоносця, Лаврентія Печерського
12. Ср. Трьох святителів: Василія Великого, Григорія Богослова, Іоана Золотоустого, Зинона Печер.
13. Чт. Кира і Іоана, Никити Печерського
14. Пт. Трифона, Петра
15. Сб. СТРІТЕННЯ ГОСПОДНЄ (Грумниці)
16. Нд. Про блудного сина. Симеона, Анни, Азарії
17. Пн. Ісидора, Георгія, Миколи, Антонія Супраського
18. Вт. Агафії, Феодосія Чернігівського, Єлецької (Чернігівської) ікони Богородиці
19. Ср. Дорофеї, Христини, Варсонофія Великого
20. Чт. Парфенія, Луки, Федора Тирона
21. Пт. Захарія, Симеона, Сергія
22. Сб. Родительська. Никифора, Панкратія Печерськ.
23. Нд. М'ясопусна. Харлампія, Прохора Печерського
24. Пн. Пн. Масляна. Власія, Феодори
25. Вт. Мелетія, Алексія, Іверської ікони Богородиці
26. Ср. Мартиніяна, Зої, Світлани (Фотінії)
27. Чт. Рівноап. Кирила, учителя Слов'янського, Авксентія, Ісаакія Печерського
28. Пт. Ап. Онисима, Пафнутія, Пафнутія Печерського
29. Сб. Памфила, Валента, Павла

eprasa.pl aac17b5325

«НАД БУГОМ І НАРВОЮ»

Церква Св. Антонія Печерського в Голі (Володавський пов.)

www.nadbuhom.pl

БЕРЕЗЕНЬ 2025

1. Сб. Памфіла, Павла
2. Нд. Сиропусна. вмч.Феодора Тирона, Феодора Печерського
3. Пн. Початок Великого Посту. Льва, Агапіта, Косми
4. Вт. Архипа, Филимона, Максима
5. Ср. блгв. кн. Ярослава (Мудрого), Льва, Агафона Печер.
6. Чт. Тимофія, Євстахія, Георгія
7. Пт. Мавркія, Пилипа, Афанасія
8. Сб. Федора Тирона, Полікарпа, Олександра
9. Нд. Торжество Православ'я. Іоана Предтечі, Еразма Печерського
10. Пн. Тарасія
11. Вт. Порфирія, Севастіяна
12. Ср. Прокопія, Тита Печерського
13. Чт. Василія, Протерія, Нестора
14. Пт. Євдокії, Нестора, Антоніни
15. Сб. Феодота, Євфалії, Агафона
16. Нд. Свт. Григорія Палами. Василиска, Зинона
17. Пн. Герасима, Павла і Юліянії
18. Вт. Конона, Онисія, Іраїди
19. Ср. Мучеників в Амореї, Аркадія
20. Чт. Семи свмчч. в Херсонесі, Павла
21. Пт. Феофілакта, Феодорита, Дометія
22. Сб. 40 мчч. Севастійських, Кесарія
23. Нд. Хрестопоклонна. Кодрата, Кипріяна
24. Пн. Софронія, Софронія Печерського
25. Вт. Феофана, Григорія Двоєслова
26. Ср. Никифора, Христини
27. Чт. Феогноста, Венедикта, кн. Ростислава-Михаїла
28. Пт. Агапія. Олександра, Никандра
29. Сб. Мчч. Савина, Юліяна, Трофима
30. Нд. Прп. Іоана Ліствичника. Олексія
31. Пн. Кирила, Трофима і Євкарпія

eprasa.pl aac17b5325

www.nadbuhom.pl

«НАД БУГОМ І НАРВОЮ»

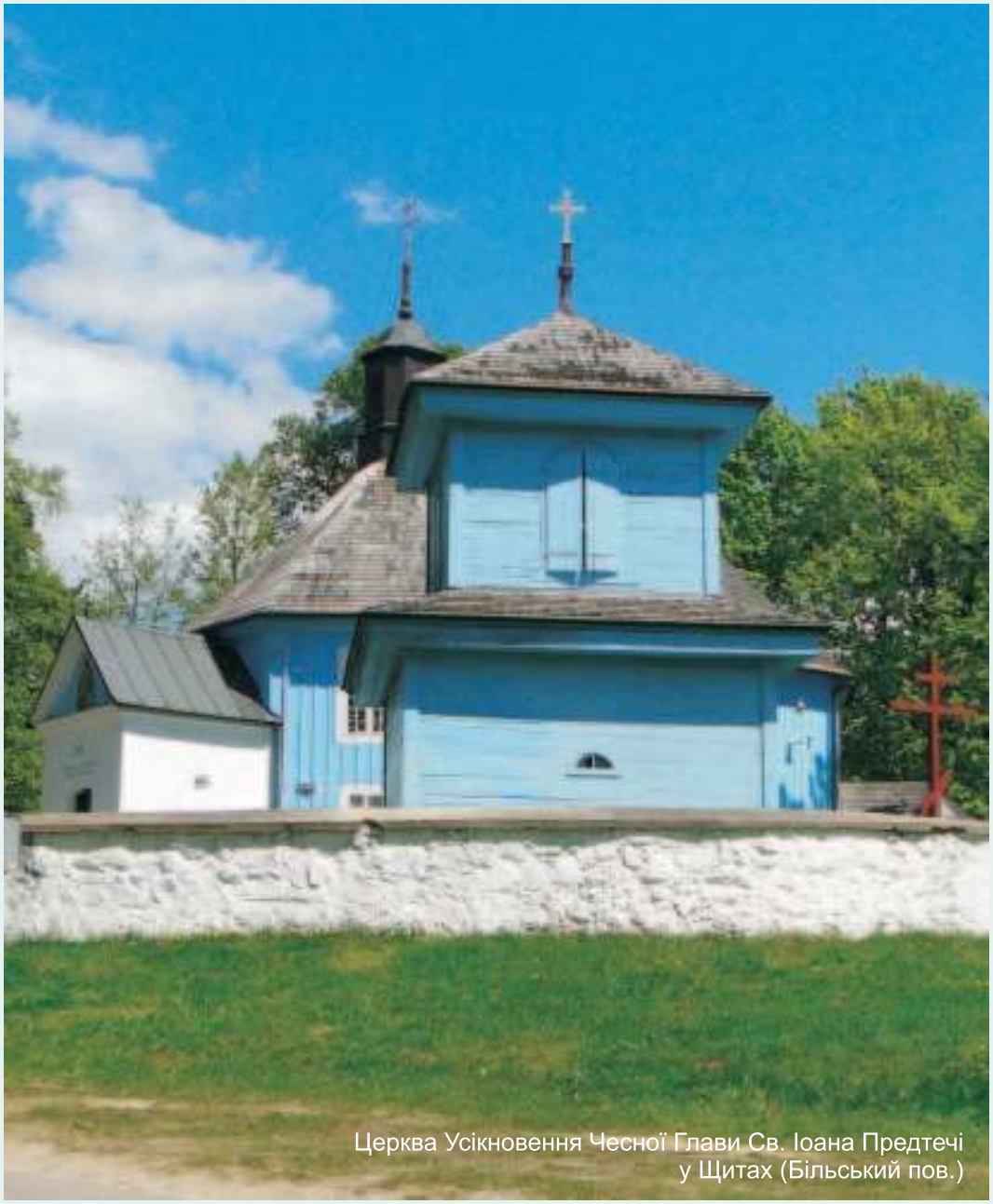
Церква Св. Арх. Михаїла у Голешеві (Володавський пов.)

КВІТЕНЬ 2025

1. Вт. Хрисанфа і Дарії
2. Ср. Прпп. отців уб. в монастирі Сави, Світлани
3. Чт. Якова, Кирила, Фоми
4. Пт. Василя, Дросіди, Ісаакія
5. Сб. Акафістова. Никона єп., Никона Печерського, Лідії
6. Нд. Марії Єгипетської. Захарія, Артемія, Захарія Печ.
7. Пн. БЛАГОВІЩЕННЯ БОГОРОДИЦІ
8. Вт. Собор Арх. Гавриїла, Алли, Лариси
9. Ср. Іринея, Матрони, Мануїла, Феодосія
10. Чт. Іларіона, Стефана, Євстратія Печерського
11. Пт. Марка, Кирила, Іоана, Євстафія
12. Сб. Іоана Ліствичника, Аполлоса
13. Нд. Вербна, ВХІД ГОСПОДНІЙ В ЄРУСАЛИМ, Іпатія
14. Пн. Страстний тиждень. Марії Єгипет., Геронтія Печер.
15. Вт. Тита, Полікарпа
16. Ср. Микити, Феодосії
17. Чт. Спогад Тайної Вечері. Йосифа, Георгія, Йосифа П.
18. Пт. Спомин Страстей Ісуса Христа. Платона, Марка
19. Сб. Євтихія, Мефодія єп. Моравського
20. Нд. ВОСКРЕСІННЯ ХРИСТОВЕ, ПАСХА Великдень
    Георгія, Даниїла
21. Пн. ● Світлий Тиждень. Апп. Іродіона, Руфа Печерського
22. Вт. Євпсихія, Дисана, Вадима
23. Ср. Терентія, Максима, Якова
24. Чт. Антипи, Варсонофія
25. Пт. Василія, Зинона, Ісаака
26. Сб. Артемона, Крискента, Фомаїди
27. Нд. Антипасха. Ап. Фоми. Антонія,
    Іоана і Євстафія Проводи
28. Пн. Аристарха, Пуда і Трофима
29. Вт. Радониця. Поминання померлих.
    Леоніда, Агапії, Ірини, Галини
30. Ср. Симеона, Зосими, Адріяна

eprasa.pl aac17b5325

«НАД БУГОМ І НАРВОЮ»

Церква Усікновення Чесної Глави Св. Іоана Предтечі
у Щитах (Більський пов.)

www.nadbuhom.pl

ТРАВЕНЬ 2025

1. Чт. ● Іоана, Віктора, Зинона
2. Пт. Іоана, Христофора
3. Сб. ● Гавриїла Заблудовського, Феодора
4. Нд. Марії Магдалини, Йосифа і Нікодима
5. Пн. Феодора, Віталія
6. Вт. Юрія Переможця, Олександри
7. Ср. Сави Стратилата, Сави і Олексія Печерських
8. Чт. Ап. і єв. Марка, Сильвестра, Сергія
9. Пт. Василія, Глафіри
10. Сб. Ап. Симеона, Стефана Печерськ. єп. Володимира-Волин.
11. Нд. Ап. Ясона, Кирила Туровського
12. Пн. 9 мчч. у Кизиці, Мемнона, Діодора
13. Вт. Ап.Якова, Доната, Максима
14. Ср. Пр. Єремії, Макарія Митр. Київського, Тамари
15. Чт. Афанасія Вел., Бориса і Гліба кн. руських
16. Пт. Тимофія і Маври, Феодосія Печерського, Печерських ікон Богородиці
17. Сб. Пелагії, Еразма
18. Нд. Ірини, Якова
19. Пн. Іова Багатостраждального
20. Вт. Явління Хреста в Єрусалимі, Зенона
21. Ср. Ап. і єв. Іоана Богослова, Арсенія
22. Чт. Миколая Чудотворця, Ісаї, Христофора
23. Пт. Ап. Симона Зилота, Симона Печерськ., Таїсії
24. Сб. Мокія, Рівноапостольних Кирила і Методія учителів Слов'янських. Софронія Печерського
25. Нд. Єпифанія, Германа, Савина
26. Пн. Глікерії, Макарія Канівського
27. Вт. Ісидора, Микити Печерського, Максима
28. Ср. Пахомія Великого, Ісаї Печерського
29. Чт. ВОЗНЕСІННЯ ГОСПОДНЄ. Феодора, Олександра
30. Пт. Ап. Андроніка, Юнії, Стефана
31. Сб. Феодота, Олександри, Клавдії

eprasa.pl aac17b5325

www.nadbuhom.pl

«НАД БУГОМ І НАРВОЮ»

Яблочинський монастир (Білянський пов.)

ЧЕРВЕНЬ 2025

1. Нд. Мучеників Холмських і Підляських. Патрикія
2. Пн. Олександра, Олексія
3. Вт. Рівноапостольних Константина і Єлени, Вишгородської (Вододимирської) ікони Богородиці
4. Ср. Василіска, Варлаама
5. Чт. Михаїла, Леонтія, Євфросинії Полоцької
6. Пт. Симеона, Микити, Мелетія, Степана
7. Сб. Троїцька поминальна. Іоана Хрестителя
8. Нд. ДЕНЬ СВ. ТРІЙЦІ, П'ЯТДЕСЯТНИЦЯ
9. Пн. ДЕНЬ СВЯТОГО ДУХА
10. Вт. Микити, Ігнатія, Євтихія
11. Ср. Феодосії, Іоана
12. Чт. Ісаакія Далматського, Давида
13. Пт. Ап. Єрма, Філософа
14. Сб. Юстина, Валеріана, Агапіта Печерського
15. Нд. Всіх Святих. Никифора
16. Пн. Лукіяна, Павли, Максима. Початок. Петрового посту
17. Вт. Митрофана, Зосими
18. Ср. Дорофея, Ігоря, кн. Чернігівського і Київського, Костянтина митрополита Київського
19. Чт. ● Віссаріона, Іларіона. Білостоцької ікони БМ
20. Пт. Феодота (Богдана), Марії, Валерії
21. Сб. Феодора Стратилата, Василя, Костянтина
22. Нд. Всіх Святих в Землі Руській прославлених Кирила, Олександра, Марії, Марти
23. Пн. Тимофія, Антоніни, Силуана Печерського
24. Вт. Апп. Варфоломея і Варнави
25. Ср. Онуфрія Великого, Петра Афонського
26. Чт. Анни, Івана, Антоніни, Пелагії
27. Пт. П'ятянка. Єлисея, Мефодія, Мстислава
28. Сб. Пр. Амоса, Модеста, Августина
29. Нд. Тихона, Тигрія, Євтропія
30. Пн. Мануїла, Савела й Ісмаїла

eprasa.pl aac17b5325

«НАД БУГОМ І НАРВОЮ»

Церква Св. Архангела Михаїла у Більську

www.nadbuhom.pl

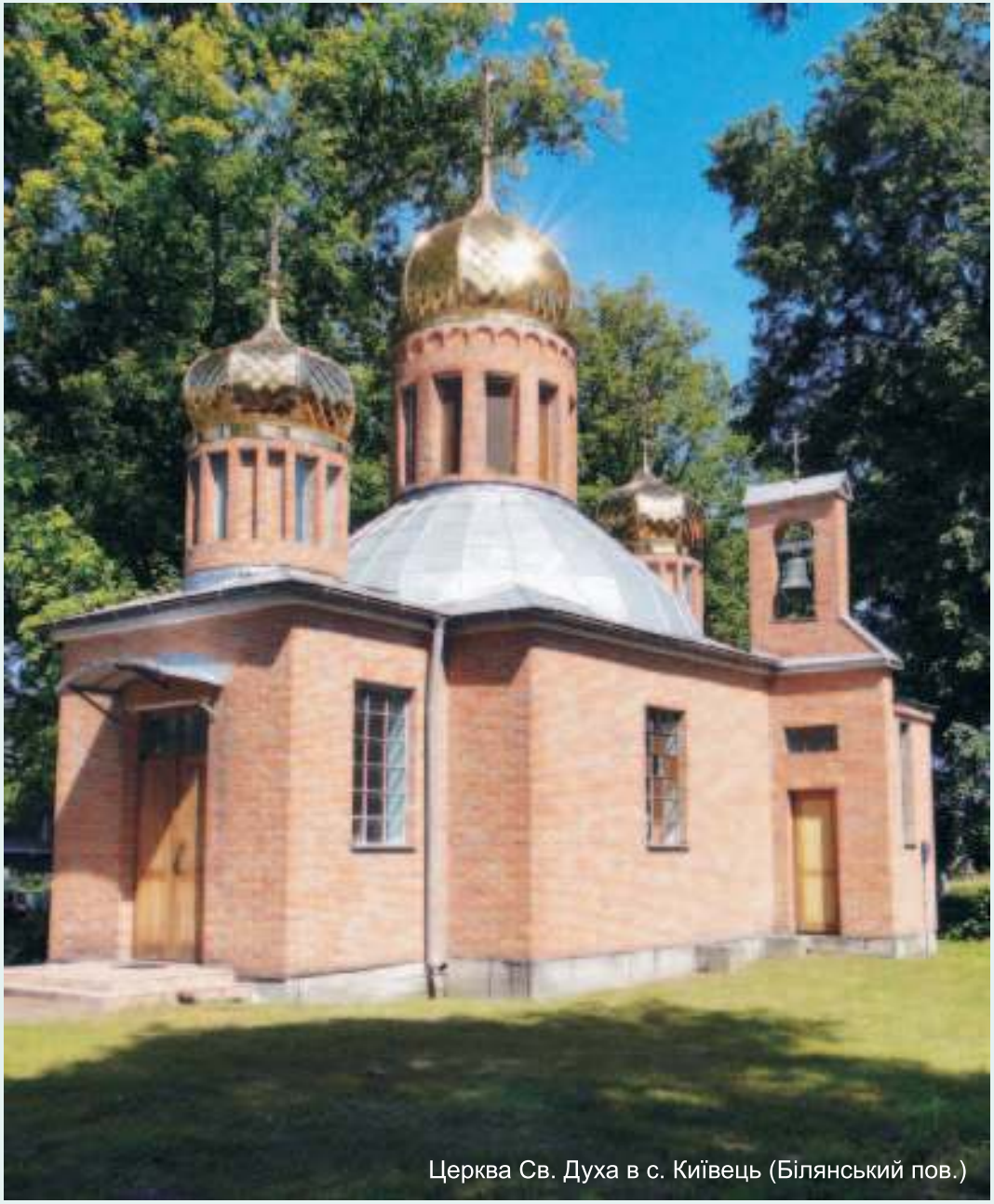
ЛИПЕНЬ 2025

1. Вт. Леонтія, Іпатія і Феодула, Леонтія Печерського
2. Ср. Ап. Юди, Паїсія Великого
3. Чт. Мефодія Патарського, Інни
4. Пт. Юліяна, Терентія, Юлія
5. Сб. Євсевія, Зінона і Зіни
6. Нд. Агрипини, Артемія, Германа
7. Пн. Різдво Іоана Хрестителя
8. Вт. Діонісія, Февронії, Петра і Єфросінії
9. Ср. Давида Солунського, Тихвинської ікони Богородиці
10. Чт. Сампсона, Іоанни
11. Пт. Перенес. мощів мчч. безср. Кира і Іоана
12. Сб. Свв. апп. Петра і Павла
13. Нд. Собор 12 апп., Софронія
14. Пн. Безсрібників Косми та Даміяна
15. Вт. Турковицької ікони Богородиці, Фотія митр. Київ.
16. Ср. Якинфа, Анатолія Печерського
17. Чт. Андрія Критського, Марфи
18. Пт. Афанасія Афонського, Сергія
19. Сб. Сисоя Великого, Юліянії Гольшанської
    Українське культурне свято «На Івана, на Купала»
20. Нд. Фоми з Малеї, Акакія, Євдокії
21. Пн. Прокопія, Феофіла, Анастазія
22. Вт. Панкратія, Кирила Гортинського
23. Ср. Антонія Печерського, 45 мчч. в Нікополі
24. Чт. Рівноапостольної княгині Ольги, Євфимії
25. Пт. Прокла й Іларія, Федора й Іоана мч Київських
26. Сб. Собор архангела Гавриїла, Стефана.
    Залішанської Ікони Богородиці
27. Нд. Отців VI Вселенських соборів, ап. Акили, Юста
28. Пн. Рівноапост. Князя Володимира Великого, Юліти
29. Вт. Афіногена, Юлії
30. Ср. Марини (Маргарити)
31. Чт. Еміліяна, Іоана й Памви Печерських

eprasa.pl aac17b5325

www.nadbuhom.pl

«НАД БУГОМ І НАРВОЮ»

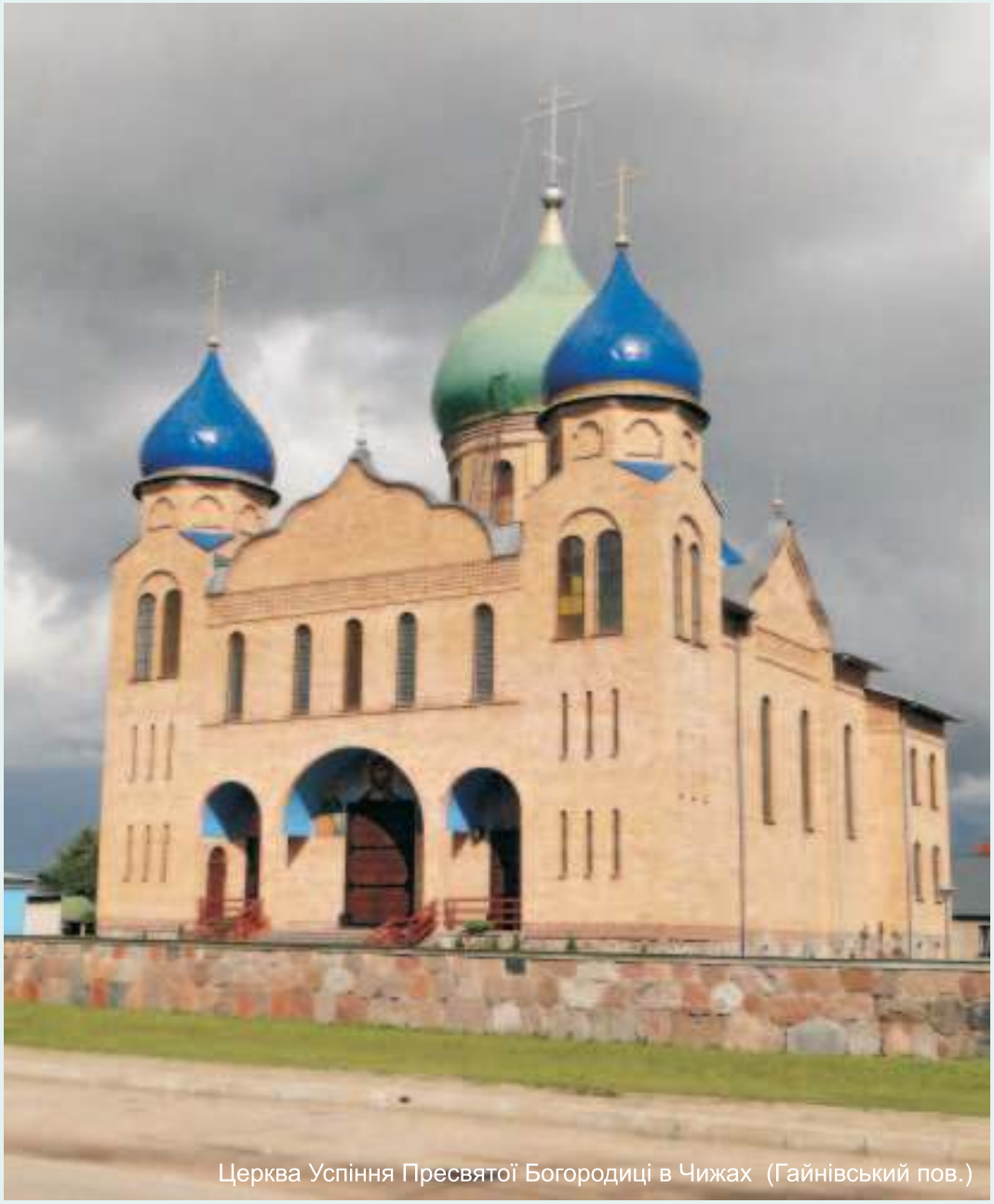
Церква Св. Духа в с. Київець (Білянський пов.)

СЕРПЕНЬ 2025

1. Пт. Макрини, Паїсія Печерського
2. Сб. Прор. Іллі, Афанасія Берестейського
3. Нд. Прор. Єзекилія, Симеона
4. Пн. Рівноапостольної Марії Магдалини, Фоки
5. Вт. Почаївської ікони Божої Матері, Трофима
6. Ср. Христини, кн. Бориса і Гліба
7. Чт. Успіння праведної Анни, Олімпіяди
8. Пт. Єрмолая, Параскеви, Мойсея Угрина Печерського
9. Сб. Пантелеймона цілителя, Анфіси
10. Нд. Прохора,Тимона, Супрасльської ікони БМ
11. Пн. Калиника, Серафими
12. Вт. Ап. Сили. Іоана Воїна
13. Ср. Євдокима, Юлити
14. Чт. Винесення Древа Чесного Хреста, мчч.Маккавеїв
    Початок Успенського посту (Спасівки)
15. Пт. ● Перенесення мощів архидиякона Стефана
16. Сб. Ісаакія, Далмата. Фавста
17. Нд. 7 мчч. у Ефесі, Євдокії
18. Пн. Євсигнія, Нонни
19. Вт. ПРЕОБРАЖЕННЯ ГОСПОДНЄ, Спаса
20. Ср. Дометія. Пимена і Меркурія Печерських
21. Чт. Еміліяна, Григорія Печерського, Мирона
22. Пт. Ап. Матвія, Юліяна, Маркіяна
23. Сб. Лаврентія, Сикста
24. Нд. Феодора і Василія Печерських, Феодора Острозького
    День Незалежності України
25. Пн. Олександра. Белзької ікони БМ (у Ченстохові)
26. Вт. Максима, Іполіта, Іринея
27. Ср. Михея. перенесення мощів прп. Феодосія Печерського
28. Чт. УСПІННЯ БОГОРОДИЦІ
29. Пт. Перенесен. Нерукотв. образа Спасителя, Діомида
30. Сб. Мирона, Аліпія Печерського
31. Нд. Флора і Лавра, Серапіона

eprasa.pl aac17b5325

«НАД БУГОМ І НАРВОЮ»

Церква Успіння Пресвятої Богородиці в Чижах (Гайнівський пов.)

www.nadbuhom.pl

ВЕРЕСЕНЬ 2025

1. Пн. Андрія Стратилата, Тимофія
2. Вт. Прор. Самуїла. Севира, Мемнона
3. Ср. Ап. Фадея, Васси, Авраамія Печерського
4. Чт. Агафоника, Зотика, Афанасія
5. Пт. Луппа, Іринея Ліонського
6. Сб. Максима Горлицького, Євтихія, Петра
7. Нд. Ап. Варфоломея, ап. Тита
8. Пн. Адріяна і Наталії
9. Вт. Пимена Великого, Кукші і Пимена Печерських
10. Ср. Іова Почаївського, Собор отців Києво-Печерських в Дальніх печерах спочиваючих, Мойсея
11. Чт. Усічення голови пророка Іоана Предтечі
12. Пт. Олександра, Іоана і Павла Нового
13. Сб. Покладення пояса Пресв. Богородиці
14. Нд. Початок Церковного Року, Симеона Стовпника
15. Пн. Іоана Постника, Антонія і Феодосія Печерських
16. Вт. Анфима, Феоктиста
17. Ср. Бавили, прор. Мойсея Боговидця
18. Чт. Афанасія Берестейського Захарії, Єлизавети, Раїси
19. Пт. Спомин чуда Архистр. Михаїла в Хонех
20. Сб. Созонта, Макарія
21. Нд. РІЗДВО ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ Ікон БМ: Холмської, Ліснянської, Сяніцької
22. Пн. Йоакима і Анни, Северіяна
23. Вт. Минодори, Митродори, Павла Печерського
24. Ср. Силуана, Феодори Олександрійської
25. Чт. Автонома, Феодора, Юліяна
26. Пт. Корнилія, Кронида, Леонтія
27. Сб. ВОЗДВИЖЕННЯ ЧЕСНОГО ХРЕСТА
28. Нд. Микити, Максима
29. Пн. Євфимії, Віктора, Людмили
30. Вт. Віри, Надії, Любові і матері їх Софії

eprasa.pl aac17b5325

«НАД БУГОМ І НАРВОЮ»

Церква Св. Духа у Кодні (Білянський пов.)

ЖОВТЕНЬ 2025

1. Ср. Євменія, Аріядни, Софії, Ірини, Кастора
2. Чт. Трофима. блгв. кн. Ігоря Чернігівського і Київського
3. Пт. Євстафія (Остапа). Миаїла Чернігівського і Олега
4. Сб. Ап. Кодрата. Димитрія Ростовського
5. Нд. Йони, Фоки, Петра
6. Пн. Зачаття Іоана Хрестителя, Андрія
7. Вт. Фекли, Никандра, Копрія, Владислава
8. Ср. Євфросинії, Пафнутія, Сергія Радонезького
9. Чт. Ап. і Єв. Іоана Богослова
10. Пт. Калістрата, Апп. Марка, Аристарха
11. Сб. Харитона, Собор Отців Печер. в Ближніх печера
12. Нд. Киріяка, Феофана
13. Пн. Григорія, Михаїла Першого митр. Київського
14. Вт. ПОКРОВА ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ, Люблинської ікони БМ, Романа
15. Ср. Кипріяна, Юстини і Феоктиста
16. Чт. Дюнісія Ареопагіта, Іоана, Діонісія Печерського
17. Пт. Елладія, Онисима і Аммона Печерських, Вероніки
18. Сб. Харитини, Даміана, Єремії і Матвія Печерських
19. Нд. Ап. Фоми, Іоана
20. Пн. Сергія і Вакха, Юліяна, Сергія Печерського
21. Вт. Пелагії, Таїсії, Досифея
22. Ср. Ап. Якова Алфеєвого, Авраама
23. Чт. Євлампія, Собор Волинських святих
24. Пт. Ап. Филипа, Феофана, Феофана Печерськ., Зінаїди
25. Сб. Прова, Косми, Мартина
26. Нд. Карпа, Веніяміна, Веніяміна Печерського
27. Пн. Назарія, Параскеви Серб., Миколи Святоші Печер.
28. Вт. Євфимія Нового, Лукіяна Печерського
29. Ср. Лонгина Сотника, Лонгина Печерського
30. Чт. Прор. Осії, Андрія Критського
31. Пт. Ап. і єв. Луки, Марина, Юліяна

eprasa.pl aac17b5325

«НАД БУГОМ І НАРВОЮ»

Церква Св. Архангела Михаїла у Орлі (Вуорлі) (Більський повіт)

www.nadbuhom.pl

ЛИСТОПАД 2025

1. Сб. ● Дмитрівська поминальна. Іоана
2. Нд. Артемія, Матрони
3. Пн. Іларіона Великого
4. Вт. Рівноап. Аверкія, Казанської ікони БМ
5. Ср. Ап. Якова брата Господнього, Ігнатія
6. Чт. Арефи, Арефи, Сисоя і Феофила Печерських
7. Пт. Маркіяна і Мартирія, Мартирія Печерського
8. Сб. Димитрія Солунського, Луппа, Феофила Печерського
9. Нд. Нестора Солунського, Нестора Літописця Печерського
10. Пн. Іова Почаївського, Параскеви-П'ятниці, Терентія,
11. Вт. ● Анастасії, Аврамія, Клавдія
12. Ср. Зиновія, Зиновії, Маркіяна, Анастасії
13. Чт. Апп. Стахія, Спиридона і Нікодима Печерських
14. Пт. Безсрібників і чудотворців Кузьми і Дем'яна
15. Сб. Акиндина, Афонія, Пігасія, Маркіяна
16. Нд. Акепсима і Йосифа
17. Пн. Йоаникія Вел., Никандра, Меркурія Печерського
18. Вт. Галактіона і Єпістимії
19. Ср. Павла Константиноп., Луки Печерського
20. Чт. Мчч. у Мелітині: Ієрона, Ісихія, Валерія
21. Пт. Собор Архистратига Михаїла
22. Сб. Онисифора, Матрони, Онисифора Печерського
23. Нд. Ап. Родіона, Ореста
24. Пн. Мини, Віктора, Феодора
25. Вт. Ахії, Іоана Милостивого, Нила
26. Ср. Іоана Золотоустого, Антоніна
27. Чт. Ап. Пилипа
28. Пт. Гурія. Самона, Паїсія Величковського,
    Початок Різдвяного посту (Пилипівки)
29. Сб. Ап. і єв. Матвія, Фулвіяна
30. Нд. Григорія Чудотворця

eprasa.pl aac17b5325

«НАД БУГОМ І НАРВОЮ»

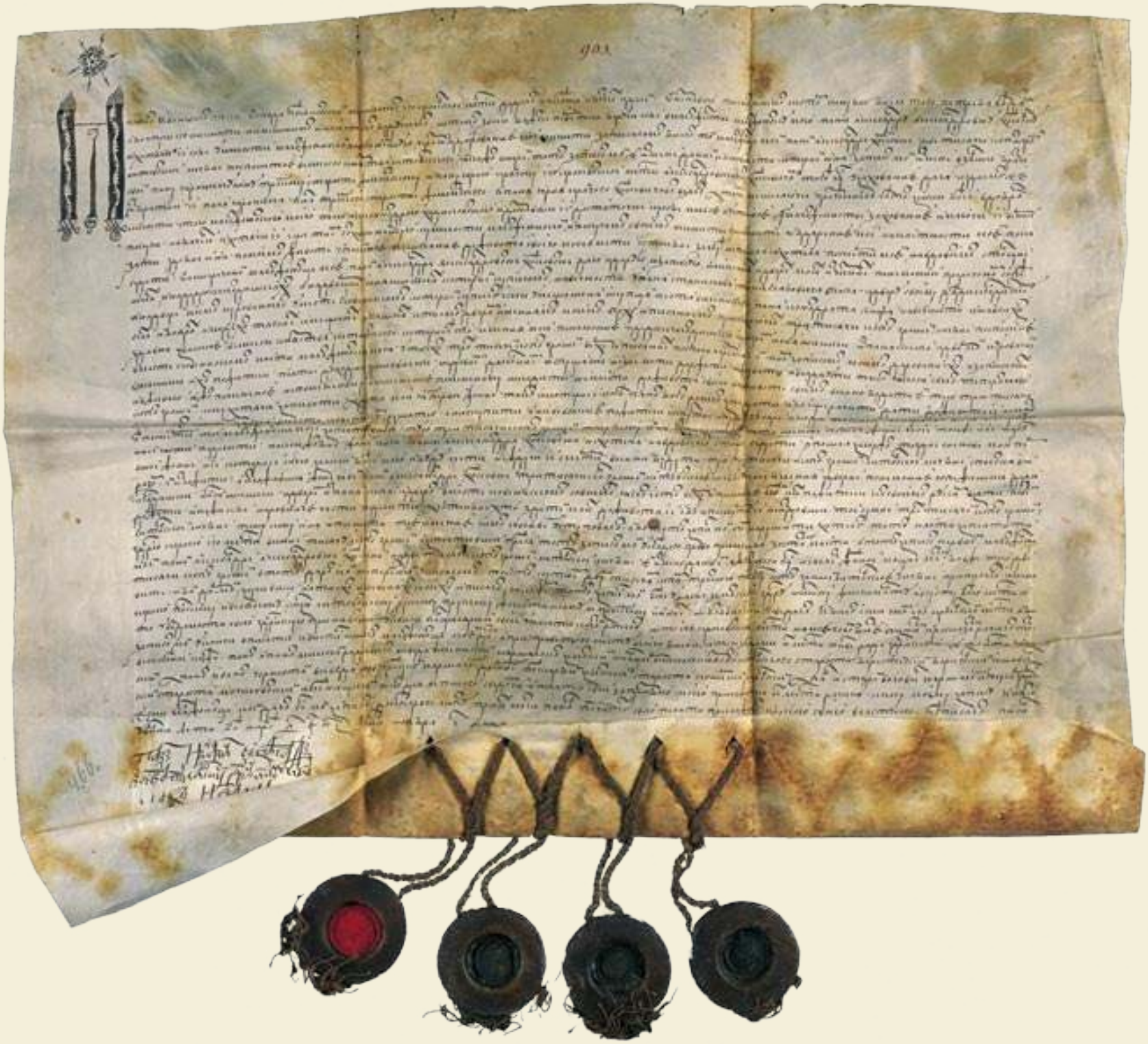

Церква Св. Івана Богослова у Холмі

ГРУДЕНЬ 2025

1. Пн. Платона, Романа і Варула
2. Вт. Авдія, Варлаама, Варлаама Печерського
3. Ср. Григорія Декаполіта, Прокла
4. Чт. ВВЕДЕННЯ В ХРАМ БОГОРОДИЦІ
5. Пт. Апп. Филимона і Архипа
6. Сб. Амфілохія, Олександра
7. Нд. Катерини, Меркурія, Меркурія Печерського
8. Пн. Климента, Петра
9. Вт. Алипія Стовпника, Якова
10. Ср. Якова, Всеволода, Романа
11. Чт. Стефана Нового, Іринарха
12. Пт. Парамона, Філумена, Нектарія Печерського
13. Сб. Ап. Андрія Первозванного
14. Нд. Наума, Філарета, Ананії
15. Пн. Авакума, Афанасія Печерського
16. Вт. Софонії, Сави, Феодула
17. Ср. Варвари, Юліянії, Іоана
18. Чт. Сави Освященого, Анастасія, Каріона
19. Пт. Миколая Чудотворця з Мир Лікійських
20. Сб. Амвросія, Іоана Печерського
21. Нд. ап. Сосфена, Потапія
22. Пн. Анни, Софронія, Стефана
23. Вт. Мини, Єрмогена і Євграфа
24. Ср. Даниїла Стовпника, Никона Печерського
25. Чт. ● Спиридона, Олександра
26. Пт. ● Авксентія, Євстратія, Євгенія, Мардарія Печерського
27. Сб. Фирса, Левкія і Калиника
28. Нд. Свв. Праотців. Єлевферія, Собор Кримських святих
29. Пн. Прор. Аггея, Марина, Феофанії
30. Вт. Прор. Даниїла і трьох юнаків
31. Ср. Севастіяна, Зої, Модеста

eprasa.pl aac17b5325

Лист книжною руською мовою, яким «Павелъ Ивановичъ Сопега, воєвода Подъляшский, маршалокъ Єго Кролевскоє Милости, дедичъ на Кодни и Ботькохъ» робить грошовий запис своїй дружині Олександрі, яка була донькою Олександра Ходкевича, фундатора Супрасльського монастиря (1557 р.). Уявний портрет Павла Сопіги з генеалогічної галереї роду (XVIII ст., зараз у музеї на Вавелі у Кракові). Віленський писар, ймовірно білоруськомовний з роду, прізвище донатора записав тут як «Сопега», але Павло підписався традиційно — «Сопѣга». В руськомовних документах цієї доби трапляється ще й варіант «Сопига», так само як поряд з етимологічно правильним записом «Бѣльскъ» зустрінемо «Бельскъ» та «Бильскъ», що віддзеркалювало фонетику живої мови пишучих.

eprasa.pl aac17b5325

Собор Успіння Пресвятої Богородиці (XIII ст.) і єпископський палац (XV ст.) у Володимирі (Волинському), що аж до кінця XVIII ст. був єпархіальним центром для парафій Середнього Побужжя (намісництва/деканати: Берестейський, Більський, Білянський, Володавський, Дорогичинський, Каменецький, Кобринський, Мельницький, Пружанський, Поліський.

Спеціальний додаток до Українського часопису Підляшшя «Над Бугом і Нарвою», якого видавання здійснюється завдяки дотації з державного бюджету РП

Фотографії Юрія Гаврилюка